

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 10 Δεκεμβρίου 2020, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Βασιλική Σοφιανού και Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Σύμβουλοι, Κωνσταντίνα Σταμούλη και Χρυσούλα Μιχαλάκη (εισηγήτρια), Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Επιτροπεύων Πάρεδρος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Δημήτριος Κοκοτσής, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλυόμενη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από ... αγωγή (Α.Β.Δ. ...) του ..., κατοίκου ... (οδός ...), ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως της πληρεξουσίας δικηγόρου του Αργυρώς Βορριά (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 27748),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου,

Το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (ΕΦΚΑ) [ήδη «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ)], που εδρεύει στην Αθήνα (οδός Αγίου Κωνσταντίνου 8), που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, παραστάθηκε ομοίως διά δηλώσεως της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον Επιτροπεύοντα Πάρεδρο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότείνει την αναστολή εκδίκασης της αγωγής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020 (Α' 127), μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-presence. Κατά την ημερομηνία των τηλεδιασκέψεων (15.12.2022, 21.3.2023) η Πάρεδρος Κωνσταντίνα Σταμούλη είχε ήδη προαχθεί στο βαθμό της Συμβούλου.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

**Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο
Αποφάσισε τα εξής:**

1. Με την υπό κρίση αγωγή, ο ενάγων, συνταξιούχος βουλευτής, ζητεί να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει, ως αποζημίωση κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, άλλως με τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού, το ποσό των 83.113,01 ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του οικείου δικογράφου και κατ' ορθό άθροισμα των επιμέρους ποσών α) το ποσό των 23.109,92 ευρώ αντιστοιχεί, κατά την αγωγή, στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων, που παρακρατήθηκε από τη σύνταξη του ενάγοντος κατά το χρονικό διάστημα από 1.9.2010 έως 31.12.2017 κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, β) το ποσό των 7.217,43 ευρώ αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.5.2012 και αυτών έπρεπε να λάβει αν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, γ) το ποσό των 13.251,40 ευρώ αντιστοιχεί, κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.2.2013 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δ) το ποσό των 28.755,08 ευρώ αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.4.2013 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των βουλευτικών συντάξεων οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β1 περ. θ' της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ε) το ποσό των 4.379,18 ευρώ στη διαφορά συντάξεων που έλαβε από 1.12.2016 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν είχε αναπροσαρμοσθεί η σύνταξή του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής και στ) το ποσό των 6.400 ευρώ αντιστοιχεί στα δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και του Επιδόματος που Αδείας που δεν του καταβλήθηκαν, τα έτη 2010-2017 λόγω της ολοσχερούς κατάρτησης αυτών με τις διατάξεις της Υποπαραγράφου Β4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Συναφώς προβάλλεται ότι οι ως άνω διατάξεις αντιβαίνουν σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες. Επιπλέον, ο ενάγων ζητεί να υποχρεωθεί το εναγόμενο να του καταβάλει το ποσό των 3.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω της μείωσης των συντάξιμων αποδοχών κατ' εφαρμογή των ως άνω διατάξεων.

2. Από τη διάταξη του άρθρου 98 παρ. 1 περ. στ' του ισχύοντος Συντάγματος συνάγεται ότι κάθε διαφορά από σύνταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ανεξαρτήτως του είδους της προσβολής του δικαιώματος και του δικονομικού μέσου με το οποίο άγεται η διαφορά ενώπιον της δικαιοσύνης, εμπίπτει στην ειδική και αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. και ΑΕΔ 28, 1/2004, 7, 6/2003, 4, 3/2002, 4/2001, 5/1999, ΕλΣυν Ολ. 1160/2007, 484/2018, 1510/1996 κ.α.). Στο

πλαίσιο αυτό, στην έννοια των συνταξιοδοτικών διαφορών που εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου περιλαμβάνονται και εκείνες που αναφύονται από την άσκηση αγωγών αποζημίωσης σε βάρος του Δημοσίου, κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, αντίστοιχα, όταν η υποκείμενη σχέση αφορά το συνταξιοδοτικό δικαίωμα προσώπων που εντάσσονται στο συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου και λαμβάνουν σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο ή από τον φορέα που αναδέχεται το βάρος καταβολής των συντάξεων αυτών, όπως οι συνταξιούχοι βουλευτές (βλ. σχετ. ν.δ. 99/1974) και, ειδικότερα, όταν η επικαλούμενη για τη θεμελίωση της επίδικης αποζημιωτικής αξίωσης παράνομη και ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη αποδίδεται στα όργανα της συνταξιοδοτικής διοίκησης ή εντοπίζεται κατά την εφαρμογή της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας [πρβλ. ΑΕΔ 4/2001, βλ. ΕλΣυν 1141, 1341/2022 1113/2020, 748/2018, 1054/2011 κ.α., βλ. και ΦΓ8/15686/8.7.2002 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Β' 1242), όπως τροποποιήθηκε με τις ΦΓ8/22431/6.10.2004 (Β' 1620) και ΦΓ8/52557/6.12.2006 (Β' 62/2007)].

3. Η υπό κρίση αγωγή παραδεκτώς στρέφεται κατά του Ελληνικού Δημοσίου [βλ. άρθρα 105 ΕισΝΑΚ, 8 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981, 72 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97) και εφαρμόζεται αναλόγως κατ' άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 12 του ν. 3472/2006 (Α' 135), τα οποία ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της υπό κρίση αγωγής (βλ. άρθρα 349 παρ. 1 και 350 παρ. 1 του ν. 4700/2020) και ήδη άρθρο 131 του ν. 4700/2020] υπό την ιδιότητα του φορέα στον οποίο με τις διατάξεις του ν.δ. 99/1974 επιρρίφθηκε το βάρος κανονισμού και καταβολής των βουλευτικών συντάξεων [βλ. σχετ. άρθρο 2 ν.δ/τος 99/1974 «Περί συνταξιοδοτήσεως των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, των Βουλευτών, ως και των οικογενειών αυτών» (Α' 295)]. Τούτο δε, ακόμη και μετά την αναδοχή από 1.1.2017 του βάρους καταβολής των συντάξεων του Δημοσίου από τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), που μετονομάστηκε από 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ) [βλ. άρθρα 4 παρ. 2 περ. γ', 51, 51 Α και 53 του ν. 4387/2016 (Α' 85), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του ν. 4670/2020 (Α' 43), σε συνδυασμό με άρθρα 106 ΕισΝΑΚ, 481 επ. ΑΚ και 926 επ.ΑΚ, βλ. επίσης κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), περί μεταφοράς από 1.1.2017 της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), για την ολοκλήρωση μέχρι τις 30.4.2018 της μεταφοράς αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον εν λόγω φορέα, καθώς και άρθρα 477 επ. ΑΚ], χωρίς να επιβάλλεται η συνεναγωγή του με αυτό και μάλιστα επί ποινή απαραδέκτου της αγωγής (βλ. ΕλΣ Τέταρτο Τμ. 957/2021, II Τμ. 2395/2020, 1789/2019, 930/2019, ΑΠ Ολ. 1770/2014, 176/1976). Ενόψει αυτών, το αποκλειστικώς εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο δύναται, κατ' εφαρμογήν της ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016, είτε οίκοθεν, είτε στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς την εκδοθησόμενη απόφαση, να προβεί, με μεταφορά των σχετικών πιστώσεων στον e-ΕΦΚΑ, σε ικανοποίηση των σχετικών

αξιώσεων, κατά την τακτική πληρωμή των συντάξεων από το τελευταίο (πρβλ. ΕλΣ II Τμ. 1692, 28/2021, 2424/2020).

4. Με τις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 και 13 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνεται το δικαίωμα πλήρους, αποτελεσματικής και ταχείας δικαστικής προστασίας, μεταξύ άλλων και των προστατευόμενων από τα άρθρα 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ περιουσιακών δικαιωμάτων, καθώς και οι αρχές της δίκαιης δίκης, της εύλογης διάρκειας αυτής και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 5.4.2018, Zubac κατά Κροατίας, σκέψη 98, της 27.7.2006, Ευσταθίου κατά Ελλάδας, σκέψη 26). Στο πλαίσιο αυτό, οι τιθέμενοι δικονομικοί κανόνες, μεταξύ των οποίων και οι όροι του παραδεκτού των διαδικαστικών εγγράφων και εν γένει ενεργειών των διαδικών, πρέπει να είναι προσβάσιμοι, σαφείς και προβλέψιμοι (απόφ. ΕΔΔΑ της 26.5.2011, Legrand κ. Γαλλίας, σκ. 37), να υπηρετούν τις ανωτέρω αρχές και να ερμηνεύονται υπό το φως αυτών και όχι τυπολατρικά, να συνάπτονται με τη λειτουργία των δικαστηρίων (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 16.11.2000, Σωτήρης και Νίκος Κούτρας ΑΤΤΕΕ κατά Ελλάδα, σκέψη 22, και ΕΔΔΑ, της 8.12.2011, Shulgin κατά Ουκρανίας, παρ. 65) και μην υπερβαίνουν τα όρια εκείνα, πέραν των οποίων επάγονται την άμεση ή έμμεση κατάλυση του ατομικού αυτού δικαιώματος, στερώντας από τον διάδικο τη δυνατότητα χρήσης ενός διαθέσιμου ενδίκου μέσου και, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα αποτελεσματικής και ταχείας ικανοποίησης των περιουσιακών του απαιτήσεων που έχουν παραβιασθεί (βλ. ΑΕΔ 33/1995, ΕλΣ Ολ. 325/2021, 4328, 4327/2013, 2006/2008, 1205/2009, II Τμ. 1565/2017, ΣτΕ Ολ. 1583/2010, 647/2004, 2531/2005 7μ., αποφ. ΕΔΔΑ της 28.5.2009, Τσέλικα - Σκούρτη κατά Ελλάδα, της 12.1.2006, Φίλιππος Γρυπαίος κα-τά Ελλάδα, της 18.6.2001 «Kreuz κατά Πολωνίας», της 15.2.2000 «Garcia Manibardo κατά Ισπανίας»).

5. Ενόψει δε της κατ' αρχήν ευχέρειας του νομοθέτη να διαμορφώνει τους σχετικούς διαδικαστικούς κανόνες κατά τρόπο συνάδοντα προς τις ανωτέρω αρχές, στη Δικονομία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4700/2020, Α' 127), που εφαρμόζεται στις εκκρεμείς, κατά την έναρξη ισχύος του νόμου, δίκες για τη διενέργεια των διαδικαστικών πράξεων που δεν έχουν συντελεστεί (βλ. άρθρο 349 παρ. 1) ορίζεται στο άρθρο 34 «1. Οι διάδικοι, οι νόμιμοι αντιπρόσωποι και οι εκπρόσωποί τους διενεργούν τις διαδικαστικές πράξεις και παρίστανται κατά τη συζήτηση με δικαστικούς πληρεξουσίους. 2. Κατ' εξαίρεση, οι ιδιώτες διάδικοι ή οι νόμιμοι αντιπρόσωποι και οι εκπρόσωποί τους μπορούν να διενεργούν διαδικαστικές πράξεις και να παρίστανται κατά τη συζήτηση χωρίς δικαστικό πληρεξούσιο κατά την εκδίκαση αγωγών για καθυστερούμενες συντάξεις, όταν το σύνολο του ποσού που είναι αντικείμενο της διαφοράς δεν υπερβαίνει τα χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ (...)), στο άρθρο 36 «1. Δικαστικοί πληρεξούσιοι των λοιπών διαδίκων, πλην του Δημοσίου και όλων των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, ορίζονται δικηγόροι σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013, Α' 208) (...)), στο άρθρο 59 «1. Τα δικόγραφα που κατατίθενται στο Δικαστήριο πρέπει να αναφέρουν: (α) την Ολομέλεια ή το Τμήμα ενώπιον του οποίου απευθύνονται, (β) το είδος του δικογράφου, (γ) το όνομα, το επώνυμο, το πατρώνυμο, τον αριθμό φορολογικού μητρώου, την ηλεκτρονική διεύθυνση, την κατοικία του διαδίκου και των νόμιμων

αντιπροσώπων του, με προσδιορισμό οδού και αριθμού, και για νομικά πρόσωπα, εταιρείες χωρίς νομική προσωπικότητα, ενώσεις προσώπων και ομάδες περιουσίας, την επωνυμία και την έδρα τους, (δ) προκειμένου περί του Δημοσίου, τον εκπροσωπούντα αυτό νόμιμα στη δίκη, (ε) το αντικείμενο του δικογράφου, κατά τρόπο σαφή, ορισμένο και συνοπτικό και (στ) τον τόπο και τον χρόνο σύνταξής του. Τα δικόγραφα πρέπει να φέρουν ακόμη στο τέλος τους την υπογραφή του διαδίκου ή του νόμιμου αντιπροσώπου του, εφόσον επιτρέπεται παράσταση χωρίς δικηγόρο σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 34 ή του δικαστικού πληρεξουσίου του (...).3. Είναι άκυρο το δικόγραφο που δεν περιέχει όλα τα στοιχεία της παρ. 1, όταν κατά την κρίση του Δικαστηρίου οι ελλείψεις αυτού το καθιστούν λόγω αοριστίας ανεπίδεκτο δικαστικής εκτίμησης (...)), στο άρθρο 62 «1. Υπομνήματα των διαδίκων για την ανάπτυξη των ισχυρισμών τους κατατίθενται στη γραμματεία το αργότερο πέντε (5) εργάσιμες ημέρες μετά τη συζήτηση (...)), στο άρθρο 86 «1. Η παράβαση διάταξης που ρυθμίζει τη διαδικασία και ιδίως τον τύπο της διαδικαστικής πράξης συνεπάγεται ακυρότητα. 2. Την ακυρότητα απαγγέλλει το Δικαστήριο: (α) αυτεπαγγέλτως (...) αν αυτό προβλέπεται ρητώς από τον νόμο ή αν η διαδικαστική πράξη προέρχεται από αναρμόδιο όργανο ή αν αυτή έγινε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας (...)), στο άρθρο 136 «1. Μεταβολή της ιστορικής βάσης της αγωγής είναι απαράδεκτη. Με το υπόμνημα που κατατίθεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 62, ο ενάγων μπορεί να συμπληρώσει, να διευκρινίσει ή να διορθώσει τους ισχυρισμούς του, αρκεί να μη μεταβάλλεται η ιστορική βάση της αγωγής. 2. Μεταβολή του αιτήματος της αγωγής είναι απαράδεκτη. Κατ' εξαίρεση, ο ενάγων μπορεί, έως το τέλος της πρώτης συζήτησης, να περιορίσει το αίτημα της αγωγής ή να το μετατρέψει από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό ή από αναγνωριστικό σε καταψηφιστικό» και στο άρθρο 313, «Τέλος δικαστικού ενσήμου, «1. Για το παραδεκτό της καταψηφιστικής αγωγής, είτε αυτή ασκείται αυτοτελώς είτε σωρευτικώς με έφεση, καθώς και για το παραδεκτό της αντίστοιχης κύριας παρέμβασης, καταβάλλεται το τέλος δικαστικού ενσήμου που προβλέπεται από τον ν. Γ ΟΗ' της 3 Ιαν. 1912 περί δικαστικών ενσήμων. 2. Για απαιτήσεις συνταξιοδοτικής φύσης, έστω και αν βασίζονται σε παράνομες πράξεις ή στις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού, δεν καταβάλλεται τέλος δικαστικού ενσήμου για το αίτημα της αγωγής ή της κύριας παρέμβασης μέχρι του ποσού των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ. 3. Το τέλος δικαστικού ενσήμου καταβάλλεται έως την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης. Αν έως τότε δεν καταβληθεί, η αγωγή ή η κύρια παρέμβαση απορρίπτονται ως απαράδεκτες, αφού προηγηθεί ενημέρωση του διαδίκου ή του πληρεξουσίου του από τον γραμματέα ως προς την έλλειψη του τέλους και κλήση του να το καταβάλει. 4. (...)).

6. Περαιτέρω, στο άρθρο 71 του ν. 4722/2020, «Κύρωση: α) της από 10.8.2020 Πράξης Νομοθετικού (...) β) της από 22.8.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (...) και άλλες διατάξεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλων επειγόντων ζητημάτων» (Α' 177), ορίζεται ότι «1. Για το χρονικό διάστημα από την 16 Σεπτεμβρίου 2020 έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2020 κατά την εκδίκαση των υποθέσεων: α) (...) γ) στο Ελεγκτικό Συνέδριο, οι διάδικοι έχουν, κατά παρέκκλιση των κείμενων δικονομικών διατάξεων,

προθεσμία επτά (7) ημερών, από την ημερομηνία της συζήτησης, για την προσκόμιση εγγράφων νομιμοποίησης, την υποβολή γραμματίου προείσπραξης και την κατάθεση υπομνήματος. 2. (...)», ενώ, με τις διατάξεις της ΚΥΑ Δ1α/ΓΠ.οικ.: 78363/2020, «Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα 14 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 6:00» (Β' 5350/5.12.2020), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση, μεταξύ άλλων, του άρθρου 11 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του» (Α' 55), που κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), θεσπίστηκαν ειδικοί όροι λειτουργίας των δικαστηρίων, προβλέφθηκε η προσωρινή αναστολή των νομίμων και δικαστικών προθεσμιών για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων και άλλων ενεργειών ενώπιον των δικαστικών σχηματισμών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και της παραγραφής των συναφών αξιώσεων, κατ' εξαίρεση δε προβλέφθηκε η διενέργεια συνεδριάσεων των Τμημάτων του Δικαστηρίου, χωρίς την εμφάνιση διαδίκων στο ακροατήριο, και η συζήτηση των υποθέσεων για τις οποίες έχει υποβληθεί από όλους τους διαδίκους κοινή ή ξεχωριστή από τον καθένα τους δήλωση.

7. Στην υπό κρίση υπόθεση, το από 17.12.2020 υπόμνημα του ενάγοντος, το οποίο υπογράφεται από τον ίδιο, κατατέθηκε εντός της ταχθείσας με το άρθρο 71 του ν. 4722/2020 προθεσμίας των επτά (7) ημερών από τη συζήτηση της υπόθεσης (10.12.2020). Με το υπόμνημα αυτό μετατρέπεται το αίτημα της αγωγής σε έντοκο αναγνωριστικό για το ποσό πέραν των 6.000 ευρώ, περιορίζεται το συνολικό διεκδικούμενο ποσό σε 82.785,32 ευρώ και αναμορφώνονται τα επιμέρους ποσά. Ειδικότερα, από το ως άνω συνολικώς διεκδικούμενο ποσό (α) το ποσό των 19.996,98 ευρώ αντιστοιχεί, κατά την αγωγή, στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων, που παρακρατήθηκε από τις συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος κατά το χρονικό διάστημα από 1.8.2011 έως 31.12.2017, β) το ποσό των 7.217,57 ευρώ αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.5.2012 και αυτών έπρεπε να λάβει αν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, γ) το ποσό των 13.251,40 ευρώ αντιστοιχεί, κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.2.2013 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δ) το ποσό των 29.451,33 ευρώ αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.4.2013 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των βουλευτικών συντάξεων οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β1 περ. θ' της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ε) το ποσό των 6.467,76 ευρώ στη διαφορά συντάξεων που έλαβε από 1.1.2016 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν είχε αναπροσαρμοσθεί η σύνταξή του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής και στ) το ποσό των 6.400 ευρώ αντιστοιχεί

στα δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και του Επιδόματος που Αδείας που δεν του καταβλήθηκαν, τα έτη 2010-2017 λόγω της ολοσχερούς κατάργησης αυτών με τις διατάξεις της Υποπαραγράφου Β4 της της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

8. Κατόπιν αυτών τα κρίσιμα νομικά ζητήματα που εγείρονται εν προκειμένω είναι, ιδίως, η μη υπογραφή του από 17.12.2020 υπομνήματος από την πληρεξούσια δικηγόρο του ενάγοντος και η μετατροπή του αγωγικού αιτήματος με το υπόμνημα αυτό. Κατά την κρίση του Τμήματος, τα ζητήματα αυτά πρέπει να εξεταστούν υπό το φως των εκτιθέμενων στην σκέψη 4 της παρούσας υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών, οι οποίες άλλωστε έχουν ήδη αποτυπωθεί στο άρθρο 15 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπου ορίζεται ότι «Το Δικαστήριο αντιμετωπίζει με βάση τις αρχές της δίκαιης δίκης τα ερμηνευτικά ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των δικονομικών κανόνων έτσι ώστε, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά τη σοβαρότητα του διακυβεύματος, να αποφαινεται σε πνεύμα δίκαιης ισορροπίας» (βλ. ΕΛΣΟΛ 335/2021, ΕΛΣ 20/2022). Στο πλαίσιο αυτό, συνεκτιμώντας α) τα ισχύοντα κατά το χρόνο συζήτησης της αγωγής έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, β) τους ειδικούς όρους λειτουργίας των δικαστηρίων, προεχόντως δε την αδυναμία μετατροπής του αγωγικού αιτήματος με προφορική δήλωση του πληρεξουσίου δικηγόρου στο ακροατήριο λόγω του περιορισμού της συζήτησης των υποθέσεων χωρίς την φυσική παρουσία των διαδίκων και των πληρεξουσίων δικηγόρων τους, γ) την προσωρινή αναστολή των νομίμων και δικαστικών προθεσμιών για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων και άλλων ενεργειών, δ) ότι με τις νεοπαγείς ρυθμίσεις των άρθρων 34 και 59 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με σαφήνεια μεν προβλέπεται ότι τα δικόγραφα, συνεπώς και τα υπομνήματα, πρέπει, καταρχήν, να υπογράφονται από δικηγόρο, πλην στην προϋσχύσασα διάταξη του άρθρου 31 του π.δ/τος 1225/1981 οριζόταν ότι τα δικόγραφα «φέρουν εν τέλει την υπογραφήν του διαδίκου ή του νομίμου αντιπροσώπου ή του πληρεξουσίου του» (πρβλ. άρθρο 16 παρ. 2 π.δ/τος 1225/1981), ε) συναφώς, το σύντομο χρονικό διάστημα μεταξύ της έναρξης ισχύος των διατάξεων της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του χρόνου συζήτησης της ένδικης αγωγής, στ) ότι από το περιεχόμενο του υπομνήματος και την από 26.11.2020 εξουσιοδότηση του ενάγοντος προς την πληρεξούσια δικηγόρο για την κατάθεση του υπομνήματος προκύπτει η σοβαρότητα της προθέσεως του ενάγοντος να μετατραπεί το αίτημα από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό για το ποσό που υπερβαίνει τις 6.000 ευρώ και ζ) ότι σε περίπτωση που δεν ληφθεί υπόψη το από 17.12.2020 υπόμνημα, πρέπει να ενεργοποιηθεί η κατ' άρθρο 313 παρ. 3 της Δικονομίας διαδικασία, που συνεπάγεται την επιβάρυνση του ενάγοντος με την υποχρέωση καταβολής δικαστικού ενσήμου, το οποίο ανέρχεται στο υψηλό ποσό των 880,33 ευρώ, το Τμήμα, κρίνει ότι, υπό τις περιστάσεις της παρούσας δίκης και ενόψει της φύσης της διαφοράς ως συνταξιοδοτικής με σημαντικό για τον ενάγοντα διακύβευμα (πρβλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 22.7.2010, Τσουκαλάς κατά Ελλάδος, παρ. 52) η τυπική παράλειψη της μη υπογραφής του σώματος του υπομνήματος από την πληρεξούσια δικηγόρο του ενάγοντος, ενόψει πάντως του ότι, κατά τα λοιπά η υπόθεση έτυχε της δέουσας νομικής υποστήριξης εκ μέρους της δεν εγείρει εν

προκειμένου ζήτημα ακυρότητας του δικογράφου και απαραδέκτου της με αυτό συντελεσθείας διαδικαστικής ενέργειας και συγκεκριμένα τη τροπής του αιτήματος από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό (πρβλ. *a contrario* ΕΔΔΑ διάταξη της 6.2.2003 «G.L. & S.L. contre la FRANCE και απόφ. της 26.7.2002, Meftah και λοιποί κατά Γαλλίας απόφ. της 23.10.1996 LEVAGES PRESTATIONS SERVICES κατά Γαλλίας, απόφ. της 19.12.1997 Brualla Gomez κατά Ισπανίας). Συνεπώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη το από 17.12.2020 υπόμνημα και να γίνει δεκτή η μετατροπή δι' αυτού του αγωγικού αιτήματος από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό για το ποσό πέραν των 6.000 ευρώ και ο περιορισμός του συνολικώς διεκδικούμενου ποσού (πρβλ. ΕλΣυν 20/2022). Ωστόσο, απαραδέκτως με το από 17.12.2020 υπόμνημα ζητείται η επαύξηση τόσο του επίδικου χρονικού διαστήματος όσο και του αιτηθέντος με την αγωγή ποσού που αντιστοιχεί, κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος, στη διαφορά του ύψους της βασικής σύνταξης που ελάμβανε και αυτής που έλαβε μετά την αναπροσαρμογή της βουλευτικής του σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής. Και τούτο καθόσον με το αίτημα αυτό συνιστά ανεπίτρεπτη διεύρυνση του αντικειμένου της αγωγής. Για τον ίδιο, άλλωστε, λόγο απαραδέκτως ζητείται και η επαύξηση του κεφαλαίου της αγωγής που αφορά στις αξιώσεις του ενάγοντος από την μείωση της σύνταξής του κατ' εφαρμογή της περ. θ' της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 από 28.755,08 ευρώ σε 29.451,33 ευρώ. Κατόπιν αυτών, η ένδικη αγωγή έχει ασκηθεί και κατά τα λοιπά παραδεκτώς και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω.

9. Από τις διατάξεις των άρθρων 162 και 163 του ν. 4700/2020 συνάγεται ότι η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου και η αρμοδιότητά της να κρίνει στο πλαίσιο πρότυπης δίκης ή προδικαστικού ερωτήματος επί ζητημάτων γενικότερου ενδιαφέροντος και με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή επί της συμβατότητας ή μη διατάξεων με ρυθμίσεις υπέρτερης τυπικής ισχύος, αποτελεί μηχανισμό ερμηνευτικής αποσαφήνισης των σχετικών νομικών ζητημάτων, καθώς και εναρμόνισης και άρσης των αποκλίσεων της νομολογίας των κατώτερων δικαστικών σχηματισμών του Δικαστηρίου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1385, 1377, 1376/2021, απόφ. ΕΔΔΑ της 23.5.2019, Σινέ Τσαγκαράκη κατά Ελλάδος, σκ. 49). Ενόψει τούτων, οι κρίσεις της Ολομέλειας τόσο επί του γενικότερης σημασίας ζητήματος που επιλύθηκε από αυτήν όσο και η κρίση της για τη χρονική μετάθεση ή μη των αποτελεσμάτων της σχετικής απόφασής της (βλ. ΕλΣυν Ολ. 244/2017, απόφ. ΕΔΔΑ της 12.2.2019, Κ. Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελληνικού Δημοσίου, σκ. 40 και ήδη άρθρο 301 παρ. 2 του ν. 4700/2020 που ορίζει ότι «Η Ολομέλεια, ύστερα από αίτημα του Δημοσίου ή διαδίκου ή παρεμβάντος ή και οίκοθεν, μπορεί να ορίσει ότι τα αποτελέσματα της απόφασής της επέρχονται από χρονικό σημείο μεταγενέστερο του χρόνου έκδοσης ή διενέργειας της επίδικης πράξης ή παράλειψης, αλλά πάντως προγενέστερο του χρόνου δημοσίευσης της απόφασης, αν συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις: α) να πρόκειται περί πρότυπης δίκης ή δίκης επί παραπομπής ζητήματος στην Ολομέλεια ή δίκης επί προδικαστικού ερωτήματος, β) εφόσον μπορούσε να προκληθεί δικαιολογημένη αμφιβολία σχετικά με την έννοια της εφαρμοσθείσας διάταξης, γ) εφόσον διαπιστωθεί αιτιολογημένως ότι συντρέχουν όλως εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν τη χρονική μετάθεση. Τέτοιες

περιστάσεις συντρέχουν ιδίως, όταν υφίσταται σοβαρή διακινδύνευση του δημόσιου συμφέροντος ή βεβαιότητα ανατροπής παγιωμένων καταστάσεων ή δικαιωμάτων καλόπιστων τρίτων. Η Ολομέλεια μπορεί να αποφασίσει τη διεξαγωγή ειδικής συζήτησης στο ακροατήριο πριν λάβει την απόφασή της επί του ανωτέρω ζητήματος»), παράγει μία εν ευρεία εννοία νομική και πάντως, σε κάθε περίπτωση, πραγματική δέσμευση τόσο για τους κατώτερους δικαστικούς σχηματισμούς όσο και για τα όργανα της Πολιτείας. Η δέσμευση δε αυτή υπαγορεύεται από τις συνταγματικές αρχές του κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της ισότητας των πολιτών κατά την παροχή δικαστικής προστασίας, που διατρέχουν και την ΕΣΔΑ και, από θεσμική σκοπιά, από την αρχή της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και της αποτροπής κλονισμού της αξιοπιστίας του ίδιου του Δικαστηρίου [βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 957/2021, II Τμ. 930/2019, πρβλ. Πρακτ 7.12.2010 Συν/σης ΛΖ της Β' Συνόδου της Βουλής, σελ. 2268 για την ευρύτερη δεσμευτικότητα των αντίστοιχων διαδικασιών ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά τον ν. 3900/2010 (Α' 213), απόφ. Ειδ. Δικ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011, και κατ' αναλογία αποφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδας, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vinčić και λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56]. Τελεί, όμως, πάντοτε, υπό την επιφύλαξη των αρχών του νόμιμου δικαστή και της δίκαιης δίκης (άρθρα 8 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ) και παραμένει ενεργός μόνον στον βαθμό που δεν μεταβλήθηκαν τα νομοθετικά δεδομένα επί των οποίων θεμελιώθηκε η απόφαση της Ολομέλειας ή οι συνθήκες παραγωγής της και εφόσον δεν συντρέχουν άλλες νομικές ή πραγματικές παράμετροι που δεν εξετάστηκαν και δεν συνεκτιμήθηκαν απ' αυτήν (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020, 742/2020, Τέταρτο Τμ. 957/2021, II Τμ. 930/2019, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1439/2020).

10. Ενόψει αυτών και προς διασφάλιση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής της δικαιοσύνης, το Τμήμα, λαμβάνοντας υπ' όψιν το αντικείμενο της ένδικης αγωγής και των ζητημάτων συμβατότητας των νομοθετικών ρυθμίσεων που διέπουν τη διαφορά με υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές (βλ. αναλυτικά σκέψη 1 της παρούσας), οφείλει να συνεκτιμήσει τις κρίσεις της Ολομέλειας στο πλαίσιο εφαρμογής των οικείων διατάξεων σε άλλες κατηγορίες συνταξιούχων και να εναρμονισθεί με αυτές στον βαθμό που η ιδιότητα και το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό status του βουλευτή δεν συνιστά αποχρώντα λόγο που να επιβάλλει διαφορετική κρίση σύμφωνα με την αρχή της αναλογικής-διαφοροποιητικής ισότητας.

11. Από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ορίζει ότι «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που προβλέπει ότι «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη», καθώς και από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα

κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους (...). Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας», απορρέουν, μεταξύ άλλων, οι αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Οι αρχές αυτές, κατ' αρχήν, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των προσώπων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγομένων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος (βλ. ΕλΣ Ολ. 599/2021, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. της 4^{ης} Ειδ.Συν/σης της 31.10.2012, ΣτΕ Ολ. 602/2003, ΣτΕ 1508/2002, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.4.2015 Dimech κατά Μάλτας, σκ. 64, της 7.2.2013, Fabris κατά Γαλλίας, σκ. 66). Στο πλαίσιο αυτό κάθε επέμβαση πρέπει να είναι α) πρόσφορη και κατάλληλη για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαία, υπό την έννοια ότι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου δημοσίου σκοπού δεν είναι δυνατή η επιλογή άλλου εξίσου αποτελεσματικού, αλλά λιγότερου επαχθούς, μέτρου και γ) αναλογική, να τελεί, δηλαδή, σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της προκαλούμενης από αυτά βλάβης (πρβλ. ΕλΣ Ολ 599/2021, 1196/2009, 2712/2008, 2437/2007, 2287/2005, 1492/2002, ΣτΕ Ολ. 229, 228/2014, ΑΠ Ολ. 5/2013).

12. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» καθιερώνεται η αρχή της ισότητας, η οποία, όπως έχει παγίως κριθεί, αποτελεί συνταγματικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας και, ειδικότερα, τόσο τον κοινό νομοθέτη κατά την άσκηση του νομοθετικού έργου, όσο και τη Διοίκηση, όταν θεσπίζει κατά νομοθετική εξουσιοδότηση κανονιστική ρύθμιση. Η παραβίαση της συνταγματικής αυτής αρχής ελέγχεται από τα δικαστήρια, ώστε να διασφαλίζεται η πραγμάτωση του κράτους δικαίου και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθενός με ίσους όρους. Κατά τον δικαστικό αυτό έλεγχο, που είναι έλεγχος ορίων και όχι ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη ή την κατ' εξουσιοδότηση θεσμοθετούσα Διοίκηση η ευχέρεια να ρυθμίζει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με καθεμία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία τελούν σε συνάφεια προς το αντικείμενο της ρύθμισης. Πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη

ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, τα οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση, είτε με τη μορφή της εισαγωγής ενός καθαρά χαριστικού μέτρου ή προνομίου μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια, είτε με τη μορφή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης ή της αφαίρεσης δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ή παρέχονται από προϋφιστάμενο ή συγχρόνως τιθέμενο γενικότερο κανόνα, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΑΕΔ 1/2012, ΕλΣ Ολ. 2654/2013, 2340/2009, ΣτΕ Ολ. 1286/2012 κ.ά.).

13. Ακολούθως, στην παράγραφο 5 του αυτού άρθρου 4 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη. Η αρχή αυτή αναλύεται στις επιμέρους ειδικότερες αρχές της καθολικότητας των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας της συνεισφοράς σε σχέση με τις δυνάμεις του συνεισφέροντος. Ως δημόσια δε βάρη νοούνται κάθε είδους υποχρεωτικές, χρηματικές ή υλικές οριστικές παροχές των πολιτών προς το Κράτος, όπως φόροι, τέλη, δασμοί, κοινωνικοί πόροι, εισφορές, περιορισμός στο ύψος καταβαλλόμενων παροχών, εφ' όσον επιβάλλονται χωρίς ειδικό αντάλλαγμα υπέρ της βαρυνόμενης με αυτά κατηγορίας. Ενόψει των αρχών αυτών, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να καθορίζει τις μορφές των δημοσίων βαρών, ήτοι των οικονομικών επιβαρύνσεων για τη δημιουργία δημοσίων εσόδων προς κάλυψη των δαπανών του Κράτους, που δύνανται να επιβληθούν στους βαρυνόμενους πολίτες με ποικίλες μορφές, περιορίζεται, όμως, από τις ανωτέρω αρχές, με τις οποίες επιδιώκεται από τον συνταγματικό νομοθέτη η πραγμάτωση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στην προεκτεθείσα παράγραφο 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος. Από την ανωτέρω διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος, δεν αποκλείεται τα δημόσια βάρη να επιβάλλονται σε ορισμένο μόνο κύκλο προσώπων (κοινωνικοοικονομικές ομάδες) ή πραγμάτων, εφ' όσον, όμως, δικαιολογείται η επιβάρυνση του κύκλου αυτού σε σχέση με τις μη βαρυνόμενες κατηγορίες, δηλαδή μόνον εάν δικαιολογείται από αντικειμενικά κριτήρια που τελούν σε συνάφεια με το ρυθμιζόμενο θέμα, όπως η σύνδεση της βαρυνόμενης κοινωνικοοικονομικής ομάδας με τον υπηρετούμενο από τη ρύθμιση σκοπό και η ωφέλεια που αυτή αντλεί από τον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα στον οποίο αφορά η νομοθετική παρέμβαση ή από την ιδιαίτερη εισφοροδοτική ικανότητα της επιλεγείσας ως αποκλειστικά βαρυνόμενης κατηγορίας (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2469-2471/2008, ΣτΕ 4986/2012, 3143/2015), η επιβολή δε του βάρους γίνεται επί συγκεκριμένης ύλης, πρόσφορης να καταδείξει την ικανότητα συμβολής της κατηγορίας και συναφούς προς τη θεσπιζόμενη ρύθμιση (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1241/2015).

14. Εξ άλλου, οι δημόσιοι πόροι διανέμονται, κατά την άσκηση της γενικής δημοσιονομικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (βλ. άρθρα 82 παρ. 1 του Συντάγματος περί της χαρασσόμενης από την Κυβέρνηση γενικής πολιτικής της Χώρας, 79 παρ. 8 του Συντάγματος περί της ψήφισης από την Ολομέλεια της Βουλής των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και 106 του Συντάγματος,

περί του προγραμματισμού και συντονισμού της οικονομικής δραστηριότητας στη Χώρα, προς διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας ενόψει της εδραίωσης της κοινωνικής ειρήνης και της προστασίας του γενικού συμφέροντος), με γνώμονα την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 α' του Συντάγματος, που περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της προστασίας των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος), της δίκαιης αποταμίευσης (άρθρα 21, 25 παρ. 1 α και 4, 26 και 120 του Συντάγματος), αλλά και της διασφάλισης της υπόστασης, της ασφάλειας, της κοινωνικής ευημερίας και της βιωσιμότητας του ίδιου του Κράτους. Οι αρχές αυτές συνθέτουν το συνταγματικό περίγραμμα της διανεμητικής δικαιοσύνης, εντός του οποίου ο νομοθέτης διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, δηλαδή ένα ευρύ φάσμα δικαστικά ανέλεγκτης πολιτικής εκτίμησης και επιλογής, ενόψει, αφενός της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος αρμοδιότητας του Κράτους επί του συντονισμού και προγραμματισμού της οικονομικής δραστηριότητας για την προστασία του γενικού συμφέροντος και δη της κοινωνικής ευημερίας και αφετέρου της θεσπιζόμενης στο άρθρο 26 του Συντάγματος αρχής της διάκρισης των λειτουργιών.

15. Στο πλαίσιο αυτό, από τις διατάξεις του άρθρου 79 του Συντάγματος (με τις οποίες καθορίζεται η διαδικασία ψήφισης του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του Κράτους, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους, καθώς και έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης), σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 73 παρ. 2 (με τις οποίες καθορίζεται η προπαρασκευαστική – γνωμοδοτική διαδικασία πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων που συνεπάγονται μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες) και εκείνες του άρθρου 75 (στις οποίες προβλέπεται η υποχρεωτική σύνταξη προκαταρκτικής έκθεσης για την κάλυψη της δαπάνης που συνεπάγονται νομοσχέδια με δημοσιονομικές επιπτώσεις), εκδηλώνεται η μέριμνα του συντακτικού νομοθέτη για την ορθή δημοσιονομική διαχείριση (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτικά της 4^{ης} Γεν. Συν/σης της 5.2.2021, της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 3409, 3408, 1685/2013, 3668/2006). Με τις ρυθμίσεις δε αυτές θεσπίζονται και ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τον οικονομικό προγραμματισμό και τον τρόπο διάθεσης των πεπερασμένων δημοσίων πόρων, που πρέπει να διανέμονται με σεβασμό της, επίσης συνταγματικής περιωπής, αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, η οποία αποτελεί αναγκαίο μέσο για τη διασφάλιση της συνέχειας στην οικονομική λειτουργία του Κράτους και της εκτέλεσης της κατά το Σύνταγμα αποστολής του (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και στο πνεύμα αυτό πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2115, 1116/2014, 1284, 1283, 668/2012 και αποφάσεις ΕΔΔΑ της 15.10.2013 “Rimantas Savickas κατά Λιθουανίας”, της 8.10.2013 “Mateus και Januario κατά Πορτογαλίας”, της 7.5.2013 “Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος”, της 20.6.2012, “Panfile κατά Ρουμανίας”, σκ. 16, της 13.12.2011 “Lakičević και λοιποί κατά Σερβίας”, σκ. 61 και της 15.9.2009, “Moskal κατά Πολωνίας”). Περαιτέρω, από τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις των άρθρων 73 παρ.

2, 75 και 79 του Συντάγματος συνάγεται ότι κάθε επέμβαση στη δημοσιονομική σφαίρα, που συνεπάγεται επιβάρυνση των δημοσίων κεφαλαίων, απαιτεί την εξέταση των δημοσιονομικών επιπτώσεων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων. Ειδικότερα, απαιτείται η ένταξη των πολιτικών στόχων με οικονομικό φορτίο σε έναν ορθολογικό συνολικό σχεδιασμό, βάσει των αρχών και των πορισμάτων της δημοσιονομικής και της οικονομικής επιστήμης, που περιλαμβάνει την ανάλυση των δημοσιονομικών δεδομένων και κινδύνων, την εξέταση των άμεσων και μελλοντικών δημοσιονομικών επιπτώσεων, αλλά και την εξέταση όλων των εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη της ηπιότερης δυνατής επιβάρυνσης των δημοσίων πόρων, προκειμένου να διασφαλισθεί η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και, κατ' αναλογία, επί των επιπτώσεων των επεμβάσεων στους φυσικούς πόρους κατά τη διαμόρφωση του περιβαλλοντικού, χωροταξικού σχεδιασμού, ΣτΕ Ολ. 3920/2010, 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά.).

16. Συναφώς, τα νομοθετικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που λαμβάνονται, ενόψει της διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, είτε αυτά προσλαμβάνουν ευρύτερο θεσμικό – διαρθρωτικό χαρακτήρα είτε είναι πιο περιορισμένης εμβέλειας, ακόμα και όταν λαμβάνονται σε συνθήκες δημοσιονομικής κρίσης, απαιτείται να αιτιολογούνται και να εντάσσονται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, συστηματικό και αποτελεσματικό στο συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του Κράτους και στο ειδικότερο πεδίο κοινωνικοοικονομικής δράσης με το οποίο σχετίζονται, ώστε να παρίσταται, κατ' αρχήν, θεμιτή η επιβολή τους από την άποψη του υπηρετούμενου με αυτά σκοπού (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 1277, 32/2018, 244/2017 πρβλ. ΣτΕ Ολ. 668/2012, 3578/2010, ΔΕΕ της 19.5.2009, C-171/07 και C-172/07 «Apothekerkammer des Saarlandes», σκ. 42, της 9.7.1981, C-169/80 «Administration des douanes κατά Société anonyme Gondrand Frères και Société anonyme Garancini», σκ. 17 και ΕΔΔΑ της 28.3.2000 “Baranowski κατά Πολωνίας”, σκ. 52). Δύναται δε ο νομοθέτης να αξιώνει από όλους τους πολίτες να εκπληρώνουν το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Συντάγματος, ενώ ειδικά σε περιόδους παρατεταμένης οικονομικής κρίσης μπορεί να θεσπίζει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κοινωνικοοικονομικών ομάδων, λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν είναι απερίοριστη, αλλά έχει ως όριο τις προεκτεθείσες συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων, αναλόγως των δυνάμεων αυτών. Συνεπώς, η όποια νομοθετική επέμβαση στα δικαιώματα και τις νόμιμες προσδοκίες των βαρυνόμενων με τα μέτρα κατηγοριών, που συνεπάγεται την επιβολή δημοσίων βαρών και συντελείται στο πλαίσιο δημοσιονομικής προσαρμογής για την αντιμετώπιση

οικονομικής κρίσης με στόχο τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, απαιτείται από το Σύνταγμα να μην παραβιάζει τις ανωτέρω αρχές. Ενόψει δε και της αρχής της αναλογικότητας, επιβάλλεται να τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των προσδοκιών των πολιτών αφενός και των αρχών που υπηρετούνται με την επιβολή των μέτρων αφετέρου, ενώ η οξύτητα της κρίσης και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισής της προς διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας αποτελεί κριτήριο το οποίο συνεκτιμάται κατά τον έλεγχο συμβατότητας των θεσπιζόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω αρχές (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

17. Προκειμένου δε να καθίσταται εφικτός ο κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος ουσιαστικός και πλήρης δικαστικός έλεγχος της συμβατότητας των επιβαλλόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω συνταγματικές εγγυήσεις, στην περίπτωση που τα μέτρα επιβάλλονται σε συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα και συνεπάγονται σοβαρή και διαρκή οικονομική επιβάρυνση της ομάδας αυτής, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση της οικείας νομοθετικής ρύθμισης. Η ειδική αυτή αιτιολόγηση μπορεί να προέρχεται από την ίδια τη ρύθμιση ή από τα συνοδευτικά αυτής κείμενα, όπως η κατ' άρθρο 74 παρ. 1 του Συντάγματος σχετική αιτιολογική έκθεση, οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων, από στοιχεία στα οποία οι εργασίες αυτές αναφέρονται, όπως ειδικές τεχνικές επιστημονικές μελέτες ή πορίσματα ειδικών επιτροπών στα οποία στηρίχθηκε η νομοθετική πρωτοβουλία. Η τήρηση της διαδικαστικής αυτής εγγύησης κρίνεται από τον δικαστή, με βάση το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η επίδικη νομοθετική παρέμβαση και τις συγκεκριμένες δημοσιονομικές και νομικές περιστάσεις κάθε περίπτωσης (πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 17.3.2011, C-221/09 «AJD Tuna Ltd κατά Direttur tal-Agrikoltura us-Sajd, Avukat Generali», σκ. 58), προϋποθέτει δε ότι προκύπτει ή συνάγεται με σαφήνεια και ακρίβεια ο ειδικότερος σκοπός που επιδιώκεται από τα μέτρα αυτά, ενόψει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και των δημοσιονομικών προβλημάτων που πρόκειται να θεραπεύσουν, ενώ η ένταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης κλιμακώνεται ανάλογα με την επείγουσα ή μη φύση των προς αντιμετώπιση δημοσιονομικών προβλημάτων, τον άμεσο ή διαρθρωτικό χαρακτήρα των επιχειρούμενων μεταβολών, τον παροδικό ή διαρκή χαρακτήρα των μέτρων, τον τεχνικό ή μη χαρακτήρα, το μέγεθος, την έκταση και ένταση αυτών (βλ. ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΕλΣ Ολ. 4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, ΔΕΕ απόφ. της 7.9.2006, C-310/04, «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Περαιτέρω, από τη σχετική αιτιολογία, η οποία συνιστά και το εργαλείο δικαστικού ελέγχου της τήρησης των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, μεταξύ των οποίων και η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, απαιτείται να προκύπτει η σχέση της βαρυνόμενης κατηγορίας προς το ρυθμιζόμενο ζήτημα, η ικανότητα αυτής να συνεισφέρει για την διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συγκεκριμένου τομέα της κοινωνικής ή οικονομικής δράσης του Κράτους, συνδεόμενη αφενός με την ωφέλεια που πορίζεται η βαρυνόμενη κατηγορία από τον τομέα αυτόν και αφετέρου με το σύνολο των λοιπών επιβαρύνσεων που της έχουν επιβληθεί, η αναγκαιότητα και η προσφορότητα των επιβαλλόμενων μέτρων σε

σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, η εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των διακυβευόμενων συμφερόντων, με την τήρηση μίας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ αυτών (πρβλ. ΕλΣ Ολ4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, πρβλ. αποφ. ΔΕΚ της 7.9.2006, C-310/04 «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Κατά τον δικαστικό έλεγχο της αιτιολογίας των νομοθετικών παρεμβάσεων, ο οποίος παραμένει έλεγχος ορίων και όχι της ορθότητας των ουσιαστικών εκτιμήσεων του νομοθέτη ή της σκοπιμότητας των κατ' αρχήν επιλογών του κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, ζητήματα που ανάγονται αποκλειστικά στη σφαίρα της πολιτικής του ευθύνης, ελέγχεται ο σκοπός που υπηρετούν τα νομοθετικά μέτρα σε συνάρτηση και προς το γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των επιμέρους συμφερόντων υπό το πρίσμα των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, καθώς και η μετά τη στάθμιση αυτή, τυχόν, πρόδηλη υπέρβαση του περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη και σύγκρουση των τιθέμενων ρυθμίσεων προς τις εν λόγω συνταγματικές διατάξεις και αρχές. Άλλωστε, ο βαθμός διακινδύνευσης της δημοσιονομικής ισορροπίας συνιστά λόγο που σταθμίζεται κατά τη δικαιολόγηση της επιβολής των μέτρων και της έκτασης αυτών σε σχέση με την επέμβαση σε δικαιώματα ή νόμιμες προσδοκίες των πολιτών, δεν συνιστά, όμως, κατά το Σύνταγμα, θεμιτό μηχανισμό κάμψης των ανωτέρω ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων, αφού αυτό περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων (βλ. άρθρο 44 παρ. 1 και άρθρο 76 παρ. 4 και 5 του Συντάγματος, όπως αυτό συμπληρώνεται από τον Κανονισμό της Βουλής και ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

18. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο εντάσσεται στο Τρίτο Κεφάλαιο του Τμήματος Γ', φέρει τον τίτλο «Καθήκοντα και δικαιώματα Βουλευτών» και ορίζεται ότι «1. Οι βουλευτές, για την άσκηση του λειτουργήματος τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση και δαπάνες· το ύψος τους καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής», ο συνταγματικός νομοθέτης επιτάσσει την καταβολή αποζημίωσης στους βουλευτές για την άσκηση του λειτουργήματος τους. Ειδικότερα, ο βουλευτής περιβάλλεται από σειρά εγγυήσεων προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Στις εγγυήσεις ανεξαρτησίας, και δη στις υλικές προνομίες του βουλευτή, εντάσσεται η καταβολή της βουλευτικής αποζημίωσης για την άσκηση του λειτουργήματος του, το ύψος της οποίας, ενόψει της εγγυητικής της λειτουργίας που υπηρετεί αλλά και του θεσμικού ρόλου του βουλευτή ως μέλους του Κοινοβουλίου, πρέπει προεχόντως να διασφαλίζει ότι ασκεί την εντολή του με ανεξαρτησία και ελευθερία, χωρίς να δεσμεύεται από οδηγίες ή επιτακτικές εντολές [πρβλ. άρθρο 48 παρ. 3 του Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης (Grundgesetz, GG), απόφαση της 18^{ης} Οκτωβρίου 2011 του Γενικού Δικαστηρίου, T-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59]. Και τούτο πολλώ δε μάλλον ενόψει και της μείωσης, κατά περίπτωση, αποστέρησης των ωφελημάτων από την επαγγελματική ενασχόληση του βουλευτή, λόγω της ενάσκησης του βουλευτικού λειτουργήματος και της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτό [ως προς τα ασυμβίβαστα των βουλευτών βλ. άρθρο 57 του Συντάγματος, όπως επαναδιατυπώθηκε κατά την Αναθεώρηση του Συντάγματος

έτους 2001 (Α' 84/17.4.2001) βλ. και ύστερη αναθεώρηση έτους 2008 (Α' 102/2.6.2008), συναφώς βλ. ΑΕΔ 13/2020, 11/2008, 5/2007, 11/2003 κ.α., πρβλ. απόφαση του BVerfG της 5.11.1975 -1BvR 193/74 (Das «Diäten-Urteil») -«(...) η κατάλληλη για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των βουλευτών αποζημίωση πρέπει να παρέχει σε αυτούς και τις οικογένειές τους επαρκή μέσα διαβίωσης καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους (...)»]. Στο ίδιο, άλλωστε, πλαίσιο, η συνταγματική πρόβλεψη περί καταβολής βουλευτικής αποζημίωσης εγγυάται την ίση πρόσβαση στα αιρετά αξιώματα και ενισχύει την αντιπροσωπευτικότητα της ψήφου κάθε πολίτη, συναφώς, την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στη λειτουργία της πολιτικής εκπροσώπησης (πρβλ. Corte Suprema di Cassazione, Sez. Unite Civile, Ordinanza n. 25211 del 10.11.2020). Εκ των ανωτέρω παρέπεται ότι η βουλευτική αποζημίωση καταβάλλεται συνεπεία της κατοχής του βουλευτικού αξιώματος και όχι στο πλαίσιο ενάσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας. Ως εκ τούτου η καταβαλλόμενη στους βουλευτές κατά μήνα αποζημίωση αποτελεί παροχή συναρτώμενη με το δημόσιο λειτούργημα που επιτελούν και δεν συνιστά μισθό, υπό την έννοια της αντιπαροχής που καταβάλλεται για την παροχή ορισμένης εργασίας (βλ. Ολομ. ΕλΣυν 183/1993, 394/1994, 3/2013, 113/2017, 11/2021, ΕλΣ II Τμ. 333/2003, 171, 901/2006, 86/2007, 1040/2007, πρβλ. ΑΕΔ 22/1985, ΣτΕ 431/2023, απόφ. ΔΕΕ της 3^{ης}.4.2014, Λόρδος Inglewood κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, C-281/13, σκ. 72, ΕΔΔΑ, αρ. προσφ. 344/04, M. Papon κατά Γαλλίας).

19. Όσον αφορά το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, με την προμνησθείσα διάταξη του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ως κυρίαρχο όργανο για τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης η Ολομέλεια της Βουλής. Συνιστά συνεπώς συνταγματικό προνόμιο του νομοθετικού σώματος ο καθορισμός του κατάλληλου ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, το οποίο του έχει παρασχεθεί προκειμένου να μπορεί να επιτελεί την αποστολή που του έχει αναθέσει το Σύνταγμα (πρβλ. προπαρατεθείσα απόφ. του Γενικού Δικαστηρίου Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59, της 15.7.2015, T-115/13, Gert-Jan Dennekamp κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 122). Στο πλαίσιο αυτό, με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής (Α' 23/18.2.1975), το οποίο, κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 111 του ισχύοντος Συντάγματος, εξακολουθεί να ισχύει και κατά τις αντιτιθέμενες στο Σύνταγμα διατάξεις του και επιτρέπεται να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί με νόμο, διατηρήθηκε σε ισχύ η ληφθείσα κατά την ΚΔ'/22.12.1964 συνεδρίαση απόφαση της Βουλής. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή, οι διατάξεις της οποίας ερείδονται επί της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών, της ισοτιμίας και ισοδυναμίας αυτών (πρβλ. Ολ. ΕλΣυν 1316/2001, 1136/2003, αποφάσεις 21/2006, 89/2013, 6/2015 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος), ορίσθηκε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 75 του Συντάγματος του έτους 1952, αντίστοιχου προς το ως άνω άρθρο 63 του ισχύοντος Συντάγματος, ότι «η μηνιαία βουλευτική αποζημίωσις είναι ίση προς το σύνολον των μηνιαίων αποδοχών (μετά του ανωτάτου ορίου των πάσης φύσεως παρεχομένων επιδομάτων και προσαυξήσεων) του Ανωτάτου Δικαστικού Λειτουργού», ήτοι εισήχθη η εξίσωση της βουλευτικής αποζημίωσης με τις αποδοχές των ανωτάτων δικαστικών λειτουργών [πρβλ. παρομοίου περιεχομένου διατάξεις άρθρο 11 AbgG,

όπου ορίζεται ότι οι μηνιαίες αποδοχές μέλους της γερμανικής Ομοσπονδιακής Βουλής αντιστοιχούν στις αποδοχές δικαστή ανώτατου ομοσπονδιακού δικαστηρίου (μισθολογικός βαθμός R 6 σύμφωνα με το παράρτημα IV του ομοσπονδιακού νόμου περί αποδοχών με επίδομα δικαστών και εισαγγελέων στα ανώτατα ομοσπονδιακά δικαστήρια), πρβλ. επίσης, άρθρο 11 της απόφασης 2005/684/EK, Ευρατόμ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, για τη θέσπιση του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 2005, L 262, σ. 1), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 14 Ιουλίου 2009 όπου ορίζεται η αποζημίωση των ευρωβουλευτών ανέρχεται στο 38,5% των βασικών αποδοχών του δικαστή του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων]. Ο κατά τα ανωτέρω δε προσδιορισμός της βουλευτικής αποζημίωσης, με παραπομπή στις εκάστοτε οριζόμενες συνολικές αποδοχές του Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού, δεν μεταβλήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 57 παρ. 12 του ν.3691/2008, σύμφωνα με την οποία το νέο αυξημένο μισθολόγιο, που θεσπίστηκε από 1.1.2008 με τις προηγούμενες παραγράφους του ίδιου άρθρου για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, δεν έχει εφαρμογή σε όσους «εξομοιώνονται μισθολογικά» με αυτούς. Και τούτο, διότι αφενός μεν οι βουλευτές δεν μπορεί, κατά τα προεκτεθέντα, να θεωρηθούν ως «μισθολογικά εξομοιούμενοι» με δικαστικούς λειτουργούς, αφού σε αυτούς καταβάλλεται αποζημίωση και όχι μισθός, η δε διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με τις συνολικές αποδοχές του Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού έγκειται αποκλειστικά και μόνο στον προσδιορισμό του ύψους αυτής, αφετέρου δε εκφεύγει της αρμοδιότητας του κοινού νομοθέτη η αποσύνδεση του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης από τις αποδοχές που προβλέπονται κάθε φορά για τους Προέδρους των Ανωτάτων Δικαστηρίων, αφού, κατά το άρθρο 63 παρ. 1 του Συντάγματος, για τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, απαιτείται απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής και δεν αρκεί διάταξη τυπικού νόμου (βλ. 2255, 2258, 2365, 2370, 3861, 4337/2014, 1155, 1157, 2942, 2943, 3407/2015 κ.ά. Ολομ. Ελ. Συν.). Εξάλλου, με την 3603/2009 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 57), που ελήφθη κατά την ΡΙΔ' συνεδρίασή της στις 3 Απριλίου 2009, εγκρίθηκε απλώς η παρακράτηση ποσοστού 5% από τη βουλευτική αποζημίωση για ένα χρόνο υπέρ του Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής, χωρίς να επιφέρει οποιαδήποτε μεταβολή στο Ζ' Ψήφισμα της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής (ΕλΣ 783, 908, 1245/2018, 1600/2020 κ.α. πρβλ. ΔΕΦΑΘ 808//2021).

20. Επακολούθησε η 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 151), που ελήφθη ομόφωνα κατά την ΚΖ' συνεδρίασή της στις 18 Νοεμβρίου 2015. Ειδικότερα με την απόφαση αυτή, αφού λήφθηκαν υπόψη, πλην άλλων, τα Πρακτικά της Συνεδρίασης ΡΙΔ' της 1ης Απριλίου 2009 της Ολομέλειας της Βουλής, κατά την οποία είχε εγκριθεί ομόφωνα πρόταση του Προέδρου της Βουλής να μην παρακολουθήσει η βουλευτική αποζημίωση την αύξηση των αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου κατ' εφαρμογή του ν. 3691/2008, αντικαταστάθηκε από 1.1.2016 το α' εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ζ' Ψηφίσματος του 1975 και ορίστηκε ότι «Η βουλευτική αποζημίωση, όπως καθορίστηκε με την απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, που ελήφθη κατά τη Συνεδρίαση ΚΔ' της 22ας Δεκεμβρίου 1964 και όπως διατηρείται σε ισχύ, μειωμένη στο σύνολο των αποδοχών του Προέδρου του Αρείου

Πάγου, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου 3691/2008, μειώνεται περαιτέρω κατά 10%, με μείωση του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος (...).». Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι, κατόπιν της άτυπης αρχικώς αυτοδέσμευσης των βουλευτών, όπως αυτή αποτυπώνεται στα Πρακτικά της Συνεδρίασης ΡΙΔ΄ της 1ης Απριλίου 2009 της Ολομέλειας της Βουλής, να μη λαμβάνουν το πλήρες ποσό της δικαιούμενης βουλευτικής αποζημίωσης (ποσό ίσο με τις αναπροσαρμοσμένες αποδοχές του Προέδρου του Αρείου Πάγου δυνάμει του ν. 3691/2008), δεδομένης της δημοσιονομικής συγκυρίας της Χώρας, με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης προσδιορίστηκε με παραπομπή στις διαμορφωθείσες πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 3691/2008 συνολικές αποδοχές των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων. Συνεπώς, από 1.1.2016 η βουλευτική αποζημίωση υπολογίζεται, καταρχήν, με βάση τα αριθμητικά μεγέθη του ν.3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου όμως του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10% (βλ. ΕλΣυν II Τμ. 2068/2016, 782, 783, 908, 1245/2018, 1591, 1592, 1593, 1600/2020, 1598/2021, 155, 1141, 1341/2022).

21. Εξ άλλου, ενόψει του ιδιαίτερου λειτουργικού status των βουλευτών ο κοινός νομοθέτης διαχρονικά τους είχε επιφυλάξει ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς [βλ. σχετ. ν. 4642/1930, «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών και Γερουσιαστών» (Α΄ 146), πόροι του οποίου ήταν η κράτηση 5% επί της αποζημίωσης, το ύψος δε του βοηθήματος οριζόταν σε τόσα εικοστά πέμπτα της βουλευτικής αποζημίωσης των τελευταίων δώδεκα μηνών, όσα τα έτη της συμμετοχής στο Ταμείο, α.ν. 1418/1950, «Περί επανυστάσεως του Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών» (Α΄ 239), πόροι του ΤΑΒ ήταν η κράτηση 7% επί του ποσού της βουλευτικής αποζημίωσης, το ύψος δε της μηνιαίας σύνταξης αντιστοιχούσε σε τόσα εικοστά πέμπτα του ποσού της κατά τον προ της συνταξιοδότησης του τελευταίου μήνα βουλευτικής αποζημίωσης όσα και τα έτη της ασφαλίσεως, β.δ. 852/1961, «Περί Κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενο των περί Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών ισχυουσών διατάξεων» (Α΄ 213), με τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε η κράτηση σε 13% επί του ποσού της παρεχομένης σε κάθε ασφαλισμένο μηνιαίας αποζημίωσης, προβλέφθηκε δε ότι η σύνταξη καταβάλλεται εφόσον ο ασφαλισμένος έχει χρόνο ασφάλισης 12 ετών ανεξαρτήτως ηλικίας, ή έχει συμπληρώσει το 60^ο έτος της ηλικίας του και έχει χρόνο ασφάλισης οκτώ έτη, ή έχει εκλεγεί τέσσερις φορές, ή έχει συμπληρώσει το 62^ο έτος και έχει χρόνο ασφάλισης πέντε έτη, ενώ, το ποσό της μηνιαίας σύνταξης αντιστοιχούσε σε ίσα προς τα έτη ασφαλίσεως εικοστά πέμπτα του συνόλου των συντάξιμων αποδοχών κρατικού λειτουργού, βάσει των αποδοχών του οποίου καθορίζεται η βουλευτική αποζημίωση, ν.δ. 128/1973 (Α΄ 210), με τις διατάξεις του οποίου προβλέφθηκε ότι δικαιούνται συντάξεως εκ του Δημοσίου Ταμείου οι διατελέσαντες βουλευταί επί τέσσερα (4) πλήρη έτη, η σύνταξη δε συνίστατο σε ποσό ίσο προς το ¼ της σύνταξης Υπουργού, που έχει συνολικήν υπηρεσίαν τριών (3) ετών, προσαυξανόμενη κατά ποσοστό 3% για κάθε μήνα άσκησης του λειτουργήματος πέραν του τετάρτου (4^{ου}) έτους και μέχρι του δεκάτου (10^{ου}), και κατά ποσοστόν 1% έκαστον μήνα πέραν του δεκάτου έτους,

ενώ, η σύνταξη μπορούσε να καταβληθεί από της συμπλήρωσής του 55^{ου} έτους της ηλικίας, αδιακρίτως δε ηλικίας εφόσον έχουν συμπληρώσει πλήρη 10ετή υπηρεσία]. Ήδη δε οι βουλευτές που για πρώτη φορά αποκτούν το αξίωμα μετά την 1.1.2013 ασφαλίζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν πριν την εκλογή τους στο αξίωμα αυτό και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς. [βλ. σχετ. παρ. 1Α της Υποπαρ. Β1 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222/12-11-2012), οι διατάξεις της οποίας ισχύουν από 1-1-2013, όπου ορίζεται «1.α. Οι διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 91/1943 (Α' 129), 1 και 2 του ν.δ. 99/1974 (Α' 295) και της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (Α' 265) παύουν να ισχύουν για όσους από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του Βουλευτή ή του Δημάρχου, από την επομένη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου. Τα πρόσωπα αυτά ασφαλιζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν πριν την εκλογή τους στα αξιώματα αυτά και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται προγενέστερη κατά τα ανωτέρω ασφάλιση, για τα εν λόγω πρόσωπα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 (...)], και ως προς το δικαίωμα βουλευτικής σύνταξης στα κράτη μέλη της ΕΕ βλ. την από 1.2.2021 μελέτη με τίτλο «MEP's Pension Rights before and after the Members' Statute in 2009», αναρτηθείσα στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου].

22. Στο πλαίσιο αυτό, το ν.δ. 99/1974, «Περί συνταξιοδότησεως των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, των Βουλευτών, ως και των οικογενειών αυτών» (Α' 295), με τις διατάξεις του οποίου κανονίστηκε η σύνταξη του ενάγοντος, ορίζει στο άρθρο 1 «Δικαιούνται εις ισόβιον σύνταξιν εκ του Δημοσίου Ταμείου: α) Οι Πρόεδροι και Αντιπρόεδροι Κυβερνήσεων περιβληθεισών ψήφον εμπιστοσύνης της Βουλής, εφ' όσον εις το αξίωμα τούτο συνεπλήρωσαν έξ (6) τουλάχιστον μήνας (...)], και στο άρθρο 2, ως αρχικώς ίσχυε, «1. Δικαιούνται ισοβίου συντάξεως εκ του Δημοσίου Ταμείου οι διατελέσαντες και εφ εξής διατελούντες Βουλευταί επί τέσσερα (4) τουλάχιστον πλήρη έτη, συνεχώς ή διακεκομμένως (...)], ενώ, με την παρ. 20 του άρθρου 20 του ν. 3513/2006 (Α' 265) προστέθηκε και δεύτερο εδάφιο όπου ορίζεται «Για τους Βουλευτές οι οποίοι είναι παντελώς τυφλοί, παραπληγικοί ή τετραπληγικοί, καθώς και όσοι πάσχουν από υπερφωσφατασαιμία ή από Βήτα ομόζυγο μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική ή μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία και υποβάλλονται σε μετάγγιση ή από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση ή περιτονοϊκή κάθαρση ή έχουν υποστεί μεταμόσχευση μυελού των οστών ή συμπαγών οργάνων (καρδιά, πνεύμονες, ήπαρ, πάγκρεας και νεφροί), εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%, αρκεί η συμπλήρωση δύο (2) πλήρων ετών συνεχούς ή διακεκομμένης βουλευτικής θητείας και η σύνταξή τους καταβάλλεται από της συμπλήρωσεως του πεντηκοστού πέμπτου (55ου) έτους της ηλικίας τους, ανεξαρτήτως του χρόνου που απέκτησαν τη βουλευτική τους ιδιότητα. (...)]. Λογίζεται, άλλωστε, ως χρόνος βουλευτείας ολόκληρη η διάρκεια της βουλευτικής περιόδου για αγωνιστές της εθνικής σύνταξης, των οποίων ακυρώθηκε η εκλογή από το ειδικό συνταγματικό δικαστήριο, για

έλλειψη νομίμων προσόντων του εκλογίμου, επειδή ήταν πολιτικοί κρατούμενοι ή είχαν καταδικασθεί με κατηγορίες στηριζόμενες στα κοινωνικά τους φρονήματα, ενώ είχαν εκλεγεί και ανακηρυχθεί βουλευτές. Επίσης, στο χρόνο της βουλευτικής θητείας συνυπολογίζεται για την προσαύξηση της σύνταξης και ο χρόνος σε θέση εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού, Υφυπουργού, καθώς και Γενικού Γραμματέα Βουλής, Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων, επί κοινοβουλευτικών κυβερνήσεων, προγενέστερος ή μεταγενέστερος της βουλευτικής θητείας, εφόσον ο χρόνος αυτός δεν χρησίμευσε ούτε θα χρησιμεύσει για θεμελίωση σύνταξης από οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης. Ο κατά προσαύξηση χρόνος του προηγούμενου εδαφίου σε θέση εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, αναπληρωτή Υπουργού και Υφυπουργού συνυπολογίζεται και για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης, εφόσον ο χρόνος της βουλευτικής θητείας είναι τουλάχιστον ίσος με τα τρία πέμπτα της πλήρους βουλευτικής περιόδου (άρθρο 2 παρ. 2). Ακολουθώντας, με τις διατάξεις του άρθρου 3 ν. 3670/2008 (Α' 117), ορίστηκε ότι για τους βουλευτές που αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα αυτή από την επομένη της έναρξης ισχύος του νόμου αυτού βουλευτική περίοδο, ο χρόνος βουλευτικής θητείας που προβλέπεται από τις διατάξεις του πρώτου και δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν.δ. 99/1974 ορίζεται σε οκτώ (8) και τέσσερα (4) έτη, αντίστοιχα. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ως άνω νομοθετήματος ορίστηκε «1. (...) 2. Το ποσόν της μηνιαίας συντάξεως των περί των παρ. 1 του άρθρου 2 του παρόντος ορίζεται εις το έν τέταρτον (1/4) των ογδοήκοντα εκατοστών (80%) του συνόλου των εκάστοτε συνταξίμων αποδοχών του Αρειοπαγίτου. Το κατά το προηγούμενον εδάφιον ποσόν προσαυξάνεται κατά ποσοστόν είκοσι πέντε τοις εκατόν (25%) δι' έκαστον επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Εν ουδεμία περιπτώσει το ποσόν της κατά τα ανωτέρω μηνιαίας συντάξεως δύναται να είναι ανώτερον των ογδοήκοντα εκατοστών (80%) των κατά την παρ. 2 του παρόντος συνταξίμων αποδοχών. 3. Ως συντάξιμες αποδοχαί, κατά τας διατάξεις του παρόντος, νοούνται ο βασικός μισθός μεθ' ολοκλήρου του επιδόματος ευδοκίμου παραμονής εν τω αυτώ βαθμώ και πολυετούς υπηρεσίας. 4. Αι εκάστοτε ισχύουσαι διατάξεις περί του ποσού της συντάξεως των οικογενειών των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων εφαρμόζονται και επί των περί των άρθρων 1 περ. γ' και 3 του παρόντος οικογενειών», στη συνέχεια δε η παράγραφος 2 του ως άνω άρθρου αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 1694/1987 (Α' 35-διόρθ. σφαλμ. Α' 42) ως εξής: «2. Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης των προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν.Δ. 99/1974 ορίζεται στο ένα τέταρτο του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης που καταβάλλεται εκάστοτε. Το ποσό αυτό προσαυξάνεται κατά ποσοστό 25 τοις εκατό για κάθε πλήρες έτος βουλευτείας μέχρι το δέκατο έτος και κατά ποσοστό 10 τοις εκατό για κάθε επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Σε καμμία περίπτωση το ποσό της μηνιαίας σύνταξης δεν μπορεί να είναι ανώτερο του 80 τοις εκατό του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης». Εξ άλλου, με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν.δ/τος 99/1974 ορίστηκε «Η κατά το προηγούμενον άρθρον σύνταξις καταβάλλεται εις μεν τους μετά την έναρξιν της ισχύος του παρόντος νόμου διατελούντας υπό τινα των εν άρθρ. 1 και 2 αυτού ιδιοτήτων από της επιούσης της αποχωρήσεως αυτών εκ της θέσεως των, εξαιρέσει

των μη συμπληρωσάντων το 55^{ον} έτος της ηλικίας των Βουλευτών, εις ους η σύνταξις επιβάλλεται από της συμπληρώσεως του έτους τούτου, εις δε τους προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου τούτου διατελέσαντας υπό τινα των εν λόγω ιδιοτήτων, από της δημοσιεύσεως μεν αυτού, εφόσον δικαιούχοι ταύτης τυγχάνουν Πρόεδροι ή Αντιπρόεδροι Κυβερνήσεων αφ ης διακόπτεται και η τυχόν καταβαλλομένη αυτοίς αποζημίωσις, λόγω εξόδων παραστάσεως, από 1^{ης} δε Οκτ. 1974, εφόσον δικαιούχοι τυγχάνουν Βουλευταί, έχοντες ήδη ανεγνωρισμένον δικαίωμα συντάξεως εκ του καταργηθέντος Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών ή εκ του Δημοσίου, επιφυλασσομένων εν πάση περιπτώσει και των διατάξεων του άρθρ. 60 του Α.Ν. 1854/51. Η συμπλήρωσις του κατά το προηγούμενον εδ. 55^{ον} έτους της ηλικίας των Βουλευτών λογίζεται γενομένη την 31^{ην} Δεκ. του έτους καθ ο συμπληρούται τούτο» [βλ. και ύστερες ρυθμίσεις άρθρων 3 και 18 του ν. 2084/1992 (Α' 165) για όσους εκλέχθηκαν μετά την 1.1.1993, Υποπαράγραφο Β1 παρ. 1 περ. ι της Παραγράφου Β του ν. 4093/2012 (Α' 222) για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 1.1.2013]. Περαιτέρω, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 6 του ν.δ/τος 99/1974 «1. Αι κατά το παρόν Νομοθετικόν Διάταγμα, συντάξεις, περιλαμβανομένων και των περί των άρθρα 2 παρ. 4 και 5 παρ. 3 και 4 αυτού, κανονίζονται παρά της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, εφαρμοζομένων εν τω κανονισμώ τούτω των διατάξεων του Α.Ν. 599/1968 "περί της διαδικασίας κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου (...)", ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 7 αυτού «Δια θέματα αναφερόμενα εις την υπό του παρόντος συνταξιοδότησιν και μη ρυθμιζόμενα υπ' αυτού, εφαρμόζονται αναλόγως αι διατάξεις του Α.Ν. 1854/1951, ως ετροποποιηθή και συνεπληρώθη μεταγενεστέρως».

23. Με τις διατάξεις αυτές θεσπίστηκε ειδικό σύστημα απονομής και υπολογισμού της σύνταξης των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας, το οποίο προσιδιάζει αποκλειστικά στον τρόπο ανάδειξης στο αξίωμα των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, καθώς και στον τρόπο εκλογής των βουλευτών. Το σύστημα αυτό, το οποίο ιστορικά και δογματικά συνδέεται με την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία του βουλευτή, συνιστά ένα ιδιότυπο συνταξιοδοτικό καθεστώς [ΟλΕλΣ 1316/2001, πρβλ. απόφ. της 18.10.2011 του Γενικού Δικαστηρίου, Τ-430/09, John Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59, απόφ. της 15.7.2015, Τ-115/13, Gert-Jan Dennekamp κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 122, πρβλ. BVerfG Απόφαση της 21.10.1971 (2 BvR 367/69), Rn. 32, Διάταξη n. 25211/10.11.2020 του Corte Suprema di Cassazione, Sez. Unite Civile και Απόφαση n. 18265/7.5 -8.7.2019 του ιδίου δικαστηρίου, πρβλ. U.S. Congress, Senate Special Committee on the Organization of Congress, Legislative Reorganization Act of 1946, report to accompany S. 2177, 79th Cong., 2nd sess., May 31, 1946, S.Rept. 79-1400 (Washington: GPO, 1946), p. 9., όπου το αντίστοιχο δικαίωμα σύνταξης αναφέρεται ως κίνητρο που εξυπηρετεί τον θεμιτό σκοπό της ανανέωσης των μελών]. Επειδή δε ο πυρήνας του συστήματος αυτού εντοπίζεται στην ειδική λειτουργική σχέση των Βουλευτών με το Κράτος, ο νομοθέτης όρισε ως υπόχρεο προς καταβολή της σύνταξης το Δημόσιο, κατ' αντιστοιχία προς το σύστημα των συνταξιούχων δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, καθώς και των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών και όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς

δικαίωμα σύνταξης, το οποίο, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και αποκλίσεις, όπως διαχρονικά οργανώθηκε από τον νομοθέτη, σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων, οργανώθηκε στο πρότυπο των συστημάτων επαγγελματικής ασφάλισης. Και τούτο καθόσον τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, στο πλαίσιο δε αυτών η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, ενώ, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της εφαρμόζονται κανόνες συνδεδεμένοι με την ιδιοτυπία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει το δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό με την υπηρεσία, οι δε καταβαλλόμενες στο πλαίσιο του συστήματος αυτού συνταξιοδοτικές παροχές, ως αμοιβές, συνδεδεμένες με τις αποδοχές της ενεργού υπηρεσίας, εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της Οδηγίας 2000/78/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία», ΕΕ L 303, σ. 16 (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, ΕλΣ 957/2021, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, απόφ. ΔΕΕ της 15.1.2019, C-258/17, E.B. κατά Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA, σκ. 45, της 21.1.2015, C- 529/13 Georg Felber κατά Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur, σκ. 20 έως 23, της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson»).

24. Ενόψει δε των ιδιαιτεροτήτων του καθεστώτος των βουλευτών σε σχέση με τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς, όπως, είναι ιδίως ο τρόπος με τον οποίο αναδεικνύονται και αποκτούν την αντίστοιχη ιδιότητα – εκλογή στη μία περίπτωση, διορισμός στην άλλη, η αβεβαιότητα περί τη συνεχή άσκηση του αντιστοίχου λειτουργήματος ή των εκ της κατεχομένης θέσεως καθηκόντων – μεταβολή της προτιμήσεως του εκλογικού σώματος στην μία περίπτωση, μονιμότητα στην άλλη, αλλά και του συνεπαγόμενου λόγω των ασυμβιβάστων του άρθρου 57 του Συντάγματος κινδύνου αποξένωσης, ακόμα και απώλειας της επαγγελματικής δραστηριότητας που ασκούσε ο βουλευτής πριν από την εκλογή, διαχρονικά ο νομοθέτης προσέδιδε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο συνταξιοδοτικό σύστημα των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας. Ιδίως προέβλεπε ειδικούς όρους θεμελίωσης και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, χωρίς η διαφοροποίηση αυτή να παραβιάζει την καθιερούμενη με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος ισότητα ενώπιον του νόμου, που επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη να ρυθμίζει ομοιόμορφα τις σχέσεις των πολιτών που τελούν υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες και να μη θεσπίζει αυθαίρετα ανισότητες (βλ. σκέψη 12 της παρούσας). Και τούτο καθόσον η αρχή της ισότητας, δεν παραβιάζεται, ούτε αλλοιώνεται με τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών των οργάνων της εκτελεστικής και της νομοθετικής λειτουργίας, κατά τρόπο που διαφοροποιείται μερικά του τρόπου υπολογισμού εκείνων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων,

αφού η εφαρμογή ειδικού συστήματος υπολογισμού των συντάξιμων αποδοχών των οργάνων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας προσιδιάζει αποκλειστικά στις συνθήκες άσκησης του λειτουργήματός τους, στην εν γένει διαφορετική νομική και πραγματική τους κατάσταση (διαφορετικός τρόπος εκλογής και ανάδειξής τους) και στις ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους (χρόνος υπηρεσίας) που ρυθμίζονται κατά τρόπο διαφορετικό σε σχέση με κάθε άλλη κατηγορία λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου (Ολ. Ελ. Συν. 1316/2001, 1136/2003, 1938/2009, πρβλ. ΕλΣυ 256/2021).

25. Ειδικότερα, με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 θεσπίστηκαν διακριτές, σε σχέση με τους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, προϋποθέσεις θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος [ελάχιστος χρόνος βουλευτείας, όριο ηλικίας], οι οποίες, παρά τις ύστερες τροποποιήσεις, απορρέουν εγγενώς από το ιδιότυπο αυτό καθεστώς. Το ιδιότυπο αυτό συνταξιοδοτικό καθεστώς. Ειδικότερα, το ύψος της βουλευτικής σύνταξης υπολογίζεται κατά τρόπο αποκλίνοντα από τον αντίστοιχο των δικαστικών λειτουργών ή άλλης κατηγορίας λειτουργών του Δημοσίου, η δε καταβολή και το ύψος της σύνταξης δεν εξαρτάται από τυχόν καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές. Προκειμένου, άλλωστε, να αντιστοιχούν οι συντάξιμες αποδοχές σε ύψος ανάλογο της βουλευτικής αποζημίωσης εισήχθη ο κανόνας της αναλογίας, με βάση τα έτη θητείας, της βουλευτικής σύνταξης προς την βουλευτική αποζημίωση (ΟΛΕΛΣ 1136/2003). Σύμφωνα δε με τις ισχύουσες κατά τον κανονισμό της βουλευτικής σύνταξης του ενάγοντος διατάξεις, η μηνιαία βουλευτική σύνταξη αντιστοιχεί στο ένα τέταρτο του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης που καταβάλλεται εκάστοτε, το οποίο προσαυξάνεται κατά ποσοστό 25% για κάθε πλήρες έτος βουλευτείας μέχρι το δέκατο έτος και κατά ποσοστό 10% για κάθε επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Επιπλέον τίθεται ως ανώτατο όριο βουλευτικής σύνταξης το ποσό που αντιστοιχεί στο 80% της βουλευτικής αποζημίωσης.

26. Παρά τα προαναφερόμενα ιδιαίτερα δομικά χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974, η βουλευτική σύνταξη, η οποία κατά τα προεκτεθέντα συνιστά μία περιοδική χρηματική παροχή που καταβάλλεται, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του ως άνω ν.δ/τος, ισοβίως από το Δημόσιο στους δικαιούχους μετά τη λήξη της εντολής, συνδέθηκε δε οργανωτικά με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών διά της εφαρμογής των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, συνιστά δημόσιου δικαίου δικαίωμα [πρβλ. άρθρο 2 παρ. 1 ν. 565/1977 «Περί της χορηγίας-συντάξεως του Προέδρου της Δημοκρατίας» (Α' 85), όπου ορίζεται ότι στους αποχωρήσαντες Προέδρους της Δημοκρατίας καταβάλλεται ισοβίως μηνιαία αποζημίωση λόγω εξόδων παράστασης, συναφώς βλ. ΝΣΚ 233/2017, πρβλ. επίσης απόφ. της 18.10.2011 του Γενικού Δικαστηρίου, Τ-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 61], το οποίο εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15^{ης} Οκτωβρίου 2020, Τ-389/19 έως Τ-394/19, Τ-397/19, Τ-398/19, Τ-403/19, Τ-404/19, Τ-406/19, Τ-407/19, Τ-409/19 έως Τ-414/19, Τ-416/19 έως Τ-418/19, Τ-420/19 έως Τ-422/19, Τ-425/19 έως Τ-427/19, Τ-429/19 έως Τ-432/19, Τ-435/19, Τ-436/19,

T-438/19 έως T-442/19, T-444/19 έως T-446/19, T-448/19, T-450/19 έως T-454/19, T-463/19 και T-465/19, Maria Teresa Corro Gavazzi κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 218), ως γεγεννημένη αξίωση, ενώ, προστατεύεται και ως νόμιμη προσδοκία βάσει της ως άνω συνταγματικής διάταξης σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (πρβλ. στο πνεύμα αυτό ΕΛΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 2076, 1176/2018). Περαιτέρω, εμπίπτει στο πεδίο προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των βουλευτών με το Κράτος (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ Κοκκίνης κατά Ελλάδας, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, Αποστολάκης κατά Ελλάδας, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, Khoniakina κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69 επ., Κωσταδήμας κατά Ελλάδας, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕΛΣ Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997).

27. Περαιτέρω, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια, στο βαθμό που δεν επηρεάζονται ήδη θεμελιωμένα δικαιώματα, να τροποποιεί τους όρους απονομής της βουλευτικής σύνταξης [αύξηση του ελάχιστου χρόνου βουλευτείας και του ορίου ηλικίας, ενδ. βλ. άρθρο 3 παρ. 1 ν. 3670/2008 (Α' 117), με τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε ο ελάχιστος χρόνος βουλευτείας στα οκτώ έτη καθώς και άρθρο 18 ν. 2084/1992 (Α' 107) με τις διατάξεις του οποίου τροποποιήθηκε το ηλικιακό όριο]. Παράλληλα, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, να επιβάλλει βάρη και στις βουλευτικές συντάξεις, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές (περικοπή του ύψους της σύνταξης, επιβάρυνση αυτής με εισφορές κ.ά., πρβλ. προπαρατεθείσα. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2020, T-389/19 κ.α. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 191). Και τούτο χωρίς να απαιτείται η έκδοση απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής για την επιβολή αυτών, αφού με τις διατάξεις του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος ο συνταγματικός νομοθέτης ρητώς επιτάσσει μόνο τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό, η αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. σκέψη 13 παρούσας), απαιτεί τα βάρη αυτά που επιβάλλονται στο πλαίσιο της ειδικής αυτής συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια τόσο προς το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής, όσο και προς τον σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου. Απαιτείται, τέλος, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, της έκτασης και της έντασης αυτού, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων

(πρβλ. αποφ. Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, 4327/2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

28. Εξ άλλου, τα επιβαλλόμενα στις βουλευτικές συντάξεις βάρη πρέπει να μην αντιβαίνουν στις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντάγματος αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, οι οποίες, κατά τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στη σκέψη 11 της παρούσας, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των συνταξιούχων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγομένων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος. Και τούτο πολλώ δε μάλλον καθόσον το ιδιότυπο κατά τα προεκτεθέντα ειδικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, παρά τις ύστερες τροποποιήσεις, εφαρμόστηκε επί δεκαετίες, με συνέπεια οι ρυθμίσεις του να προσλάβουν πάγιο χαρακτήρα, θεμελιώνοντας νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες για όσους εντάσσονται σ' αυτό. Κατ' αναλογία προς τα ανωτέρω, ενόψει της διασύνδεσης του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης και της βουλευτικής σύνταξης, που έχει ως συνταξιοδοτικού περιεχομένου επακόλουθο την αναπροσαρμογή της καθοριζόμενης, σε ποσοστό επί της βουλευτικής αποζημίωσης, σύνταξης, σε περίπτωση νέου μειωτικού προσδιορισμού του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, η επένεργεια της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων πρέπει να κείται εντός των ορίων που διαγράφουν οι ανωτέρω συνταγματικές αρχές [πρβλ. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2010, Τ-389/19 κ.α.. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 181-182 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, βλ. όμως Conseil d'État απόφαση της 4^{ης} Ιουλίου 2003, No 254850, συναφώς βλ. ΕΔΔΑ απόφ. της 11.10.2005, Papon κατά Γαλλίας (αρ. προσφ. 344/04) πρβλ. επίσης ως προς την autodichia του ιταλικού δικαίου ΕΔΔΑ απόφ. της 28.4.2009, Savino κλπ. κατά Ιταλίας, (αρ. προσφυγής 17214/05, 203299/05, 42113/04), ιδίως σκ. 64, 78, 97 και γενικά ως προς την αυτονομία του Κοινοβουλίου βλ. μεταξύ ΕΔΔΑ απόφαση της 17.5.2016, Karácsony κλπ κατά Ουγγαρίας σκ. 142-143, της 3.12.2009, Kart κατά Τουρκίας, σκ. 82-83, 93-94 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, πρβλ. ακόμα Conseil Constitutionnel, Décision n 92-306 DC du 21 février 1992 ως προς τα όρια του δικαστικού ελέγχου καθώς και ΣτΕ 1311/2020]. Και τούτο ειδικότερα διότι η εκ μέρους του συνταγματικού νομοθέτη ανάθεση, στο πλαίσιο της εσωτερικής αυτονομίας της Βουλής, του καθορισμού του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ολομέλειας αυτής (ΟΛΕΛΣ 4337/2014, ΕΛΣ 1591-1593, 1600/2020), συνεπάγεται, καταρχήν, τον όλως οριακό δικαστικό έλεγχο της σχετικής απόφασης, αντίστοιχα, συνεπώς, σε οριακό δικαστικό έλεγχο υπόκεινται και οι αντανakλαστικές συνέπειες αυτής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών

δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, σε περίπτωση νέου μειωτικού προσδιορισμού του ύψους βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, ελέγχεται δικαστικά εάν καταδήλως ο νέος υπολογισμός της βουλευτικής σύνταξης, η οποία κατά τα προεκτεθέντα συνιστά δημοσίου δικαίου περιουσιακό δικαίωμα, εμπίπτει δε στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. ανωτέρω σκ. 26), αντιβαίνει ή μη στις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντάγματος και τις διατρέχουσες την ΕΣΔΑ αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας.

29. Στην υπό κρίση υπόθεση, με την ... πράξη της 43^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστικού του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) κανονίστηκε στον ενάγοντα βουλευτική σύνταξη, η οποία, με βάση τα από έτη 7-00-05 που διετέλεσε ο ενάγων βουλευτής, ορίστηκε στο ποσό των 2.077,51 ευρώ. Κατ' εφαρμογή δε των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής η βασική σύνταξη του ενάγοντος, όπως το ύψος αυτής είχε διαμορφωθεί έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων της προαναφερθείσας απόφασης (1.1.2016), μειώθηκε περαιτέρω, και δη ανήλθε στο ποσό των 1.797,26 ευρώ (βλ. σχετ. ενημερωτικό σημείωμα σύνταξης μηνός Δεκεμβρίου 2016, όπου και αποτυπώνεται το πρώτον η σχετική αναπροσαρμογή, βλ. επίσης ενημερωτικό σημείωμα σύνταξης μηνός Ιουνίου 2017, όπου αποτυπώνεται η τμηματική παρακράτηση της διαφοράς λόγω της αναδρομικής αναπροσαρμογής της σύνταξης τους ενάγοντος). Με την υπό κρίση αγωγή, ο ενάγων ζητεί την επιδίκαση του ποσού των 4.379,18 ευρώ (βλ. σχετ. σκ. 1 και 8 της παρούσας), το οποίο, κατά τους ισχυρισμούς του, αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε από 1.12.2016 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν είχε αναπροσαρμοσθεί η σύνταξή του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής.

30. Συναφώς, ο ενάγων προβάλλει, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του οικείου δικογράφου και όπως οι σχετικοί λόγοι αναπτύσσονται με το από 17.12.2020 υπόμνημα, ότι εσφαλμένως υπέλαβε η συνταξιοδοτική διοίκηση ότι η προμνησθείσα απόφαση της Ολομέλειας έχει ως αυτόθροη συνέπεια την μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του λόγου αυτού, ο ενάγων διατείνεται ότι από τη διατύπωση της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής συνάγεται ότι ουδόλως επέρχεται με αυτήν αποσύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης από τις εκάστοτε συνολικές αποδοχές Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων. Ωστόσο ο λόγος αυτός, κατά την κρίση του Τμήματος, πρέπει να απορριφθεί. Και τούτο διότι, όπως έγινε δεκτό στη σκέψη 20 της παρούσας με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 151), που ελήφθη κατά την ΚΖ' συνεδριάσή της στις 18 Νοεμβρίου 2015, το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης προσδιορίστηκε με παραπομπή στις διαμορφωθείσες πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 3691/2008 συνολικές αποδοχές των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων, ήτοι από 1.1.2016 η βουλευτική αποζημίωση υπολογίζεται με βάση τα αριθμητικά μεγέθη του ν.3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου περαιτέρω του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10%. Αυτόθροη συνέπεια της απόφασης

αυτής, η οποία κατά προεκτεθέντα ισχύει από 1.1.2016, ήταν η μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974, αφού η βουλευτική σύνταξη αντιστοιχεί σε ποσοστό της βουλευτικής αποζημίωσης, ανάλογα με τα έτη βουλευτείας.

31. Εξ άλλου απορριπτέος είναι και ο έτερος λόγος της αγωγής με τον οποίο προβάλλεται ότι με τον προσδιορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης σε ποσό που υπολείπεται των εκάστοτε συνολικών αποδοχών Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού εισάγεται δυσμενής διάκριση σε βάρος των οργάνων της νομοθετικής λειτουργίας και ως εκ τούτου η επίμαχη απόφαση της Βουλής προσκρούει, κατά το μέρος αυτό, στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, καθώς και 26 παρ. 1 του Συντάγματος και τις απορρέουσες από τις διατάξεις αυτές αρχές της ισότητας και της διάκρισης των εξουσιών. Ειδικότερα, ο καθορισμός του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης συνιστά συνταγματικό προνόμιο του νομοθετικού σώματος, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 63 του Συντάγματος (βλ. σκέψη 19 της παρούσας). Στο πλαίσιο αυτό, με την 16345/2015 ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, η οποία όπως προεκτέθηκε στη σκέψη 28 της παρούσας υπόκειται σε όλως οριακό δικαστικό έλεγχο, το νομοθετικό σώμα, αναγνωρίζοντας το θεσμικό του βάρος, επέλεξε ως μέτρο συμβολής για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης και τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας τη μείωση της βουλευτικής αποζημίωσης. Συνεπάγεται δε η μείωση της βουλευτικής αποζημίωσης την μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων, χωρίς, όμως, η επιβολή αυτής της μείωσης να αντιβαίνει στις απορρέουσες από τις διατάξεις των παρ. 1 και 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη. Και τούτο καθόσον, ενόψει του ιδιότυπου συνταξιοδοτικού status των βουλευτών και δη των ειδικών όρων απονομής και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, η συγκεκριμένη κατηγορία συνταξιούχων διαφοροποιείται κατά τούτο από τις λοιπές κατηγορίες συνταξιούχων, οι οποίες προφανώς δεν υπέστησαν την αντίστοιχη μείωση (βλ. και σκέψη 24 της παρούσας). Αντίστοιχα, ενόψει και της ευχέρειας του νομοθέτη να επιβάλλει στις βουλευτικές συντάξεις βάρη με ποικίλες μορφές, κατ' επιταγή της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, η διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με την βουλευτική σύνταξη συνιστά επαρκή δικαιολογητικό λόγο για την επιλογή της κατηγορίας αυτής ως αποκλειστικά βαρυνόμενης, χωρίς τούτο να αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη (βλ. και σκέψη 27 της παρούσας). Πέραν των ανωτέρω, με την προμνησθείσα απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής δεν επήλθε λειτουργική αποσύνδεση του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης από τις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών, αλλά προσδιορίστηκε το ύψος αυτής με παραπομπή στα αριθμητικά μεγέθη του ν.3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου περαιτέρω του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10%, χωρίς τούτο προφανώς να προσκρούει, παρά τα αντιθέτου προβαλλόμενα από τον ενάγοντα, στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 26 παρ. 1 του Συντάγματος και τις απορρέουσες από τις διατάξεις αυτές

αρχές της ισότητας και της διάκρισης των εξουσιών. Υπό το πρίσμα αυτό εξεταστέα παρίσταται μόνο η επενέργεια της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, και δη πρέπει να εξεταστεί εάν η μειωτική αναπροσαρμογή της βουλευτικής σύνταξης, κατ' εφαρμογή της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, αντίκειται, όπως προβάλλει ο ενάγων, στις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, καθώς και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

32. Ειδικότερα, όσον αφορά την επικαλούμενη από τον ενάγοντα παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία επιβάλλει να είναι οι κανόνες δικαίου σαφείς και ακριβείς, σκοπεί δε να διασφαλίσει την προβλεψιμότητα των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων, επισημαίνεται ότι από τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 προκύπτει με σαφήνεια η διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με την βουλευτική σύνταξη (βλ. σχετ. σκέψεις 11, 25, 28 της παρούσας). Συνεπώς, το νομοθετικό πλαίσιο με βάση το οποίο κανονίστηκε η σύνταξη του ενάγοντος προβλέπει, χωρίς αμφισημίες, ότι η μεταβολή του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης έχει ως συνταξιοδοτικού περιεχομένου επακόλουθο την αναπροσαρμογή της βουλευτικής σύνταξης. Περαιτέρω, στο πλαίσιο εξέτασης του αυτού λόγου πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής η βουλευτική αποζημίωση διαμορφώθηκε το έτος 2016 στο ποσό των 5.135,04 ευρώ. Ως εκ τούτου η αναπροσαρμογή της βασικής σύνταξης του ενάγοντος, έχουσα ως βάση υπολογισμού το ως άνω ποσό, έχει περιορισμένη ένταση, συνακόλουθα ζήτημα παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. δεν τίθεται.

33. Κατόπιν αυτών η ένδικη αγωγή, κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος λόγω της μειωτικής αναπροσαρμογής της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, είναι απορριπτέα.

34. Περαιτέρω, λόγω της από το Σύνταγμα υποχρέωσης διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψη 15 της παρούσας) και της παράλληλης υποχρέωσης του Κράτους να τηρεί τις απορρέουσες από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ν. 3671/2008, Α' 129) δεσμεύσεις (βλ. μεταξύ άλλων άρθρο 119 παρ. 3 ΣΛΕΕ για την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών και άρθρο 126 ΣΛΕΕ για την αποφυγή υπερβολικών ελλειμμάτων και την τήρηση δημοσιονομικής πειθαρχίας εκ μέρους των κρατών μελών), θεσπίστηκαν κατ' αρχάς οι νόμοι 3833/2010 και 3845/2010 [βλ. σχετικώς και τη 2010/182 απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Φεβρουαρίου 2010 (L 83/13), με την οποία διαπιστώθηκε η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος στην οποία είχε περιέλθει η Ελληνική Δημοκρατία και η ανάγκη λήψης μέτρων για τη μείωσή του]. Με τους νόμους αυτούς και κατ' επίκληση της ραγδαίας οικονομικής κρίσης ελήφθησαν άμεσα και επείγοντα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής για την εξοικονόμηση πόρων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων και μειώσεις των αποδοχών και των συντάξεων του Δημοσίου,

καθώς και των συντάξεων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Στο δεύτερο εκ των ανωτέρω νομοθετημάτων (ν. 3845/2010) προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα III και IV, αντιστοίχως, το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010», που αποτελούν τα δύο από τα τρία μέρη, από τα οποία απαρτίζεται το υπογραφέν στις 3.5.2010 «Μνημόνιο Συνεννόησης» (Memorandum of Understanding). Από τις αιτιολογικές εκθέσεις των ως άνω νόμων και των νόμων που επακολούθησαν [βλ. ν. 3847/10 «Επανακαθορισμός των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου» (Α' 67), ν. 3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115), ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120), ν. 3985/2010 «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 151) και ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152)] διαπιστώνονται, μεταξύ άλλων, η οξεία και βαθιά δημοσιονομική κρίση την οποία διέρχεται η χώρα, το υπέρογκο δημόσιο χρέος και η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, οι παθογένειες και η μη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, στην οποία συμβάλλει και η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η ανάγκη λήψης μέτρων άμεσης απόδοσης αλλά και διαρθρωτικών, για την εξοικονόμηση πόρων αλλά και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η υπέρμετρη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού με τη συνταξιοδοτική δαπάνη (σύμφωνα με τη αιτιολογική έκθεση του ν. 3865/2010 το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων υπαλλήλων απορροφούσε πάνω από το 10% των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού), η οποία έβαινε διαρκώς αυξανόμενη (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 3895/2010) και η ανάγκη απελευθέρωσης πόρων και για άλλες λειτουργίες του κράτους.

35. Στο πλαίσιο αυτό, με τις ρυθμίσεις του άρθρου 38 του ν.3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115), όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 παρ. 9 του ν. 4024/2011 (Α' 226) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 30 παρ. 4 του ν. 4075/2012 (Α' 89) και το άρθρο 29 παρ. 2 του ν. 4325/2015 (Α' 47), ορίστηκε ότι: (i) από 1.8.2010 θεσπίζεται ΕΑΣ, η οποία τηρείται σε Λογαριασμό με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών, σκοπός του οποίου είναι, μέχρι τις 31.12.2018, η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και η χρηματοδότηση του Προγράμματος «Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων (παρ. 1). (ii) Η ΕΑΣ παρακρατείται μηνιαία κατά την καταβολή της σύνταξης από τις συντάξεις κύριας ασφάλισης των συνταξιούχων του Δημοσίου, NAT και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και καθορίζεται α. Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3%. β. Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 6%. γ. Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 7%. δ. Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 9%. ε. Για συντάξεις από 2.600,01

€ έως 2.900,00 €, ποσοστό 10%. στ. Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 12%. ζ. Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 13%. η. Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 14% [παρ. 2, όπως τα ποσοστά αναπροσαρμόστηκαν με το άρθρο 44 του ν. 3986/2011, Α' 152]. (iii) Μετά την 1.1.2019 τα ποσά της ΕΑΣ μεταφέρονται και αποτελούν έσοδο του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (παρ. 7). (iv) Από τον Λογαριασμό της ΕΑΣ που τηρείται στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών δύνανται να μεταφέρονται ποσά μέχρι του ύψους των τριάντα πέντε εκατομμυρίων ευρώ ετησίως για τη χρηματοδότηση και υλοποίηση προγραμμάτων «Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων» (παρ. 8). Περαιτέρω, με το άρθρο 11 του ειδικού, κατ' επιταγή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ν.3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α'120), όπως η παράγραφος 2 αυτού τροποποιήθηκε από 1.8.2011 με την παράγραφο 10 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011 και ακολούθως από 1.8.2011 με την παράγραφο 13 του άρθρου 2 του ν. 4002/2011 (Α' 180) ορίστηκε: «1. Από 1.8.2010 θεσπίζεται Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) η οποία τηρείται σε λογαριασμό με οικονομική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), το οποίο συστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 149 του ν. 3655/2008 (Α' 58). Σκοπός του λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.). 2. α. Η ΕΑΣ παρακρατείται μηνιαία από τις συντάξεις που καταβάλλονται από το Δημόσιο ως εξής: α) Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3%. β) Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 6%. γ) Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 7%. δ) Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 9%. ε) Για συντάξεις από 2.600,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 10%. στ) Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 12%. ζ) Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 13%. η) Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 14%. β. Για τον προσδιορισμό του συνολικού ποσού της σύνταξης της προηγούμενης περίπτωσης της παραγράφου αυτής, λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας σύνταξης, καθώς και τα συγκαταβαλλόμενα με αυτή ποσά του επιδόματος εξομάλυνσης του άρθρου 1 του ν. 3670/2008 (ΦΕΚ 117 Α') και της τυχόν προσωπικής και αμεταβίβαστης διαφοράς. 3. α. Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων τετρακοσίων ευρώ (1.400 €). β. (...) 5. Τα ποσά που παρακρατούνται με ευθύνη του Δημοσίου αποδίδονται στον Λογαριασμό του ΑΚΑΓΕ το αργότερο μέχρι το τέλος του επομένου, από την παρακράτηση, μήνα. 6. (...)».

36. Με τη 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου επί υπόθεσης πολιτικού συνταξιούχου (βλ. συναφώς και την αντιστοίχου περιεχομένου επί υπόθεσης στρατιωτικού συνταξιούχου ΕΛΣ Ολ 32/2018), κρίθηκε, με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης (άρθρο 108Α παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981), ότι η επιβολή σε βάρος των συνταξιούχων του Δημοσίου, εισφοράς αλληλεγγύης, με τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, ως πάγιου πόρου υπέρ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) και συνακόλουθα τόσο η επαύξηση αυτής όσο και η μερική μεταβολή του προορισμού της για προνοιακούς σκοπούς, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, 2

παρ. 9 του ν. 4024/2011 και 30 παρ. 3 και 4 του ν. 4075/2012, αντίκεινται προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5, 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές για τις εξής τέσσερεις επάλληλες, αυτοτελείς και συρρέουσες βάσεις: α) οι συνταξιούχοι του Δημοσίου εντάσσονται σε αυτοτελές και διακριτό κατά το Σύνταγμα ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς και δεν συνάδει προς τις ανωτέρω διατάξεις και αρχές η επιβάρυνσή τους με εισφορά για την ενίσχυση του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος από το οποίο δεν αντλούν άμεση ωφέλεια, β) η αιφνίδια σύνδεσή τους με τα ελλείμματα συνταγματικά διακριτού κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος αντίκειται στις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, γ) η μονομερής επίρριψη του διαταμειακού αυτού βάρους στην κατηγορία των συνταξιούχων, χωρίς ειδική αιτιολόγηση των όρων επιβολής της και της κλιμάκωσης αυτής σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό, αντιβαίνει στις αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της αναλογικότητας και δ) στον βαθμό που η εν λόγω εισφορά έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα και αφορά στην ενίσχυση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, δεν έχει συνταχθεί η επιβαλλόμενη από τα άρθρα 4 παρ. 5 και 22 παρ. 4 του Συντάγματος αναλογιστική/οικονομική μελέτη. Περαιτέρω, με την ίδια απόφαση της Ολομέλειας, μετά από τη στάθμιση αφενός των διακυβευόμενων περιουσιακής φύσης ατομικών δικαιωμάτων [άρθρα 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ], αφετέρου της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, υπό το φως των άρθρων 100 παρ. 4 και 5 του Συντάγματος και 66 παρ. 8 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, τα αποτελέσματα της περί αντισυνταγματικότητας κρίσης μετατέθηκαν από τη δημοσίευση της ως άνω απόφασης, δηλαδή από 8.2.2017 και εφεξής. Κατά συνέπεια, με την επιφύλαξη των ενδίκων βοηθημάτων που είχαν ήδη ασκηθεί και εκκρεμούσαν ενώπιον του Δικαστηρίου μέχρι την ως άνω ημερομηνία, δεν υφίσταται βάση για την άσκηση νέων αγωγών προς ικανοποίηση των αξιώσεων που έχουν γεννηθεί από την ίδια αιτία μέχρι του χρόνου αυτού. Επί του σκέλους δε αυτού της απόφασης, με την από 12.2.2019 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση Κ. Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελληνικού Δημοσίου (αρ. προσφ. 57275/17) κρίθηκε ότι δεν παραβιάστηκαν οι διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 και 14 της ΕΣΔΑ (βλ. συναφώς και ΕΛΣ II Τμ. 1688/2021).

37. Στο ίδιο, άλλωστε, πλαίσιο, η Ολομέλεια, αποφαινόμενη κατ' αναίρεση αλλά επί νομικού ζητήματος που επίσης έχει γενικότερη εμβέλεια, έκρινε, με την 1821/2021 απόφασή της, ότι μετά τη δημοσίευση της απόφασης 244/2017, ήτοι από 8.2.2017 και εφεξής, δεν ελήφθησαν νομοθετικά ή διοικητικά μέτρα αναδρομικής συμμόρφωσης προς αυτήν, για το χρονικό πλαίσιο στο οποίο εκτεινόταν η κρίση της, όπως επιτάσσουν η αρχή του κράτους δικαίου, τα άρθρα 20 παρ. 1 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, από τα οποία, σε συνδυασμό με τα άρθρα 26 και 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, συνάγεται η υποχρέωση συμμόρφωσης των οργάνων της Πολιτείας προς τις δικαστικές αποφάσεις. Αντίθετα, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 13 παρ. 1 του ν. 4387/2016 «Ενιαίο

Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος -...» (Α' 85/12.5.2016) και 27 του ν. 4585/2018 (Α' 216), η εισφορά αυτή συνέχισε να παρακρατείται από τις συντάξεις της κατηγορίας αυτής, προσαρμοσμένη στο νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων του συσταθέντος με τον πρώτο εκ των ανωτέρω νόμων Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης.

38. Ειδικώς δε για το ζήτημα της συμβατότητας της επίμαχης εισφοράς με το Σύνταγμα μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, η Ολομέλεια με την 504/2021 απόφασή της, που εκδόθηκε επί προδικαστικού ερωτήματος (108 Α παρ. 2 του π.δ/τος 1225/1981), επιβεβαίωσε τις ως άνω κρίσεις της (βλ. σκέψη 36 της παρούσας) για την αντίθεση των σχετικών διατάξεων περί επιβολής της εισφοράς προς τις οικείες υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές και για το χρονικό διάστημα από τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 έως και τις 31.12.2018, ήτοι για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η επίδικη εισφορά εξακολούθησε να καταβάλλεται για την κάλυψη ελλειμμάτων Φ.Κ.Α. και να καλύπτει παράλληλα προνοιακούς σκοπούς. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι η αντισυνταγματικότητα των οικείων διατάξεων περί επιβολής της εισφοράς δεν αίρεται για το διάστημα αυτό ακόμη και μετά τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ρυθμιστικά διακριτή και λειτουργικά αυτοτελή ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο ευρύτερο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα και στο οργανωτικό σχήμα του ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ, που συντελέστηκε με τις διατάξεις των Κεφαλαίων Α και Β του ν. 4387/2016 (άρθρα 1 έως 3 και 4 έως 26), όπως αυτές αποσαφηνίστηκαν με τις γνησίως ερμηνευτικές και αναδρομικώς ισχύουσες, κατ' άρθρο 77 του Συντάγματος, ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20, 21 και 22 του ν. 4670/2020, καθώς και των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016. Και τούτο, διότι κατά το εν λόγω διάστημα, δεν ενσωματώθηκε με συνεκτικότητα στη ριζική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος που επήλθε με τον ως άνω νόμο και δεν αιτιολογήθηκε, σε συνάρτηση με την εν λόγω μεταρρύθμιση, η αναγκαιότητα διατήρησης της εισφοράς αυτής για τον σκοπό για τον οποίο θεσμοθετήθηκε ούτε η επιλογή των βαρυνομένων με την παρακράτησή της προσώπων, ενώ δεν τεκμηριώθηκε, ως στοιχείο της νέας συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, η προσφορότητα και η αναγκαιότητά της ως προς τα βαρυνόμενα πρόσωπα, τη βάση υπολογισμού και την κλιμάκωσή της.

39. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο ενάγων με την κρινόμενη αγωγή του ζητεί, κατόπιν μετατροπής του αγωγικού αιτήματος (σκ. 1 και 8 της παρούσας), να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής το ποσό 6.000 ευρώ και να αναγνωριστεί η υποχρέωσή του να του καταβάλει το ποσό 76.785,32 ευρώ, ως αποζημίωση, κατά τα άρθρα 105 ΕισΝΑΚ και 914ΑΚ. Από το συνολικό δε ποσό των 82.785,32 ευρώ, το ποσό των 19.996,98 ευρώ αντιστοιχεί, όπως το σχετικό αίτημα περιορίστηκε με το από 17.12.2020 υπόμνημα, στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων, που παρακρατήθηκε από τις συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος κατά το χρονικό διάστημα από 1.8.2011 έως 31.12.2017 κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011.

40. Επ' αυτού του σκέλους της αγωγής, που αφορά αξιώσεις ΕΑΣ, επισημαίνεται σε πρώτο επίπεδο ότι, παρά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού συστήματος των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας (ν.δ. 99/1974, όπως οι διατάξεις αυτού τροποποιήθηκαν και ισχύουν), και δη τους ειδικούς όρους απονομής και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, η βουλευτική σύνταξη συνιστά δημοσίου δικαίου δικαίωμα, συνδέθηκε δε η καταβολή της οργανωτικά με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών διά της εφαρμογής των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (σκ. 23-26). Περαιτέρω, ανεξαρτήτως εάν οι συνταξιούχοι βουλευτές υπάγονται στον αναφερόμενο στο άρθρο 4 του ν. 4387/2016 όρο «λειτουργοί της Βουλής», συναφώς αν η υπαγωγή στον ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ) των συνταξιούχων βουλευτών είναι ή όχι αντίθετη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος ή προς άλλες τυχόν συνταγματικές διατάξεις, καθώς και αν η αναφερόμενη στο τρίτο Μνημόνιο δέσμευση για ενοποίηση όλων των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα αφορά και το φορέα παροχής της σύνταξης των βουλευτών, ήτοι το Ελληνικό Δημόσιο, η ΕΑΣ επιβλήθηκε επί των βουλευτικών συντάξεων για τους ίδιους λόγους που επιβλήθηκε σε όσους λαμβάνουν κύρια σύνταξη από το Δημόσιο. Οι δε επίδικες αξιώσεις εκτείνονται έως 31.12.2017, ήτοι αφορούν χρονικό διάστημα κατά το οποίο η επίδικη εισφορά εξακολουθούσε να καταβάλλεται για την κάλυψη ελλειμμάτων Φ.Κ.Α. και να καλύπτει παράλληλα προνοιακούς σκοπούς. Συνεπώς, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής δικαιοσύνης, το Τμήμα θα ακολουθήσει τις κρίσεις των 244/2017, 504/2021 και 1821/2021 αποφάσεων της Ολομέλειας ως προς το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων με τις οποίες επιβλήθηκε η ΕΑΣ, που αποτελούν τη νομική βάση και των επίδικων αξιώσεων, καθόσον η ιδιότητα και το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό status του βουλευτή δεν συνιστά, εν προκειμένω, αποχρώντα λόγο που να επιβάλλει διαφορετική κρίση ενόψει των αρχών της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας.

41. Κατόπιν αυτών, η αγωγή αυτή, που έχει ασκηθεί μετά την δημοσίευση της 244/2017 (8.2.2017) κατά το σκέλος αυτής που αφορά σε αξιώσεις εκτεινόμενες σε χρονικό διάστημα πριν από τη δημοσίευσή της είναι κατά τούτο αβάσιμη, αφού δεν προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλου, ούτε ο ενάγων επικαλείται, ότι πριν από την ως άνω ημερομηνία είχε ασκηθεί και εκκρεμούσε άλλο ένδικο βοήθημα για την αμφισβήτηση της οικείας παρακράτησης (βλ. σκέψη 36 της παρούσας). Αντιθέτως η ίδια αγωγή καθ' ο μέρος αφορά σε αξιώσεις του χρονικού διαστήματος από 8.2.2017 έως 31.12.2017 παρίσταται νόμω βάσιμη. Και τούτο, διότι όπως έχει κριθεί με τις 244/2017, 32/2018, 1821/2021 και 504/2021 αποφάσεις της Ολομέλειας (βλ. αναλυτικά σκέψεις 36-38 της παρούσας), τις παραδοχές των οποίων υιοθετεί το παρόν Τμήμα και στην περίπτωση των συνταξιούχων βουλευτών (βλ. σκέψη 40 της παρούσας), οι ως άνω διατάξεις, καθ' ο μέρος επιβλήθηκε με αυτές εισφορά αλληλεγγύης στις συντάξεις του Δημοσίου, είναι αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις αρχές της ισότητας στα δημόσια βάρη, της ασφάλειας δικαίου,

της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, που απορρέουν από τα άρθρα αυτά, όπως βασίμως προβάλλει ο ενάγων.

42. Περαιτέρω, η αξίωση αυτή, η οποία ανάγεται στο χρονικό διάστημα από 8.2.2017 έως 31.12.2017, δεν έχει υποκύψει σε παραγραφή, ως εκ του χρόνου άσκησης και δη επίδοσης της υπό κρίση αγωγής, στις ... [βλ. την .../29.12.2017 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή της περιφέρειας του Εφετείου ... στο Ελληνικό Δημόσιο και βλ. άρθρο 75 παρ. 2 β του ΚΔΔ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 19 του ν. 3900/2010 (Α' 213) και εφαρμοζόταν αναλόγως βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006 και ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της αγωγής], αφού σε κάθε περίπτωση ασκήθηκε εντός της βραχύτερης εκ των προβλεπομένων διετούς παραγραφής [βλ. άρθρα 140 παρ. 1 και 5, 141 και 143 περ. α του ν. 4270/2014 (Α' 143), βλ. επί του ζητήματος της παραγραφής ΕλΣ Ολ 1975/2021].

43. Από τα προσκομιζόμενα δε ενημερωτικά σημειώματα συντάξεων από 8.2.2017 μέχρι 31.12.2017, προκύπτει ότι οι εν λόγω παρακρατήσεις ανέρχονταν μηνιαίως στο ποσό των 203,43 ευρώ, δηλαδή ανήλθαν στο συνολικό ποσό των 2.237,73 ευρώ, το οποίο στερήθηκε παρανόμως ο ενάγων και του οφείλεται νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Το δε αίτημα της αγωγής να διακοπεί η παρακράτηση της ΕΑΣ είναι απορριπτέο ως απαράδεκτο, καθόσον αντικείμενο της αγωγής στη διοικητική δίκη μπορεί να είναι μόνο η καταψήφιση της αξιούμενης παροχής ή η αναγνώριση της αντίστοιχης αξίωσης και όχι η διάπλωση έννομης σχέσης δημοσίου δικαίου (βλ. ΕλΣ II Τμ. 1689/2021, 1600/2019, 248/2016, 1320, 1337/2014, 1794/2013, 268/2003, III Τμ. 183/2017, πρβλ. ΣτΕ 212/1991)].

44. Με τον ν. 4046/2012 (Α' 28) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος ως προαπαιτούμενο για την υπογραφή και τη θέση σε ισχύ των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, τα σχέδια των οποίων επίσης εγκρίθηκαν με τον ίδιο νόμο και προσαρτήθηκαν σ' αυτόν ως Παράρτημα V (άρθρο 1 παρ. 1). Στο «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V 1 (βλ. σελ. 696 επ. ΦΕΚ Α' 28) και στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι, η στρατηγική και οι προοπτικές για την Ελληνική οικονομία, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Στόχοι, Στρατηγική και Προοπτικές. ... 7. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που έχουν καθοριστεί στη ΜΔΣ και στον προϋπολογισμό του 2012, περιλαμβάνουν: ... Εξορθολογισμός και καλύτερη στόχευση της κοινωνικής δαπάνης... Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Δεδομένου του υψηλού μεριδίου συντάξεων στις δαπάνες της Ελληνικής κυβέρνησης, η μεγάλη εναπομείνασα δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων. Αυτό θα το κάνουμε με τρόπο που θα προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι. Ως αρχικά μέτρα, για τη δημιουργία εξοικονομήσεων ύψους €300 εκατομμυρίων το 2012 θα: (i) υιοθετήσουμε ένα σχέδιο νόμου για να μεταρρυθμίσουμε τις επικουρικές συντάξεις, και θα (ii) επιφέρουμε αλλαγές στα συνταξιοδοτικά ταμεία με υψηλές μέσες

συντάξεις που λαμβάνουν υψηλές επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό...». Στο «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V 2 (βλ. σελ. 779 επ. ΦΕΚ Α', 28), αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο κεφάλαιο 1 με τίτλο «Δημοσιονομική εξυγίανση» τα εξής : «Εκτέλεση του Προϋπολογισμού» Για το 2012, το ετήσιο πρωτογενές έλλειμμα γενικής κυβέρνησης δεν θα πρέπει να υπερβεί τα [2.063] εκατομμύρια Ευρώ ενώ για τα έτη 2013 και 2014 το πρωτογενές πλεόνασμα θα πρέπει να είναι τουλάχιστον της τάξεως των [3.600] εκατομμυρίων Ευρώ και [9.500] εκατομμυρίων Ευρώ αντιστοίχως. Πριν την πρώτη εκταμίευση του νέου προγράμματος, η Κυβέρνηση υιοθετεί τα ακόλουθα μέτρα, μέσω ενός συμπληρωματικού προϋπολογισμού και άλλων νομικών πράξεων: ... • Αλλαγές σε συνταξιοδοτικά ταμεία με κατά μέσο όρο υψηλές συντάξεις ή που λαμβάνουν υψηλές επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό, με σκοπό την εξοικονόμηση τουλάχιστον 300 εκατομμυρίων Ευρώ ... 2.7 Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος: Πριν την εκταμίευση, η Κυβέρνηση προχωρά, μέσω ενός νόμου-πλαίσιου, σε μια εις βάθος αναθεώρηση της λειτουργίας των δευτεροβάθμιων/επικουρικών δημόσιων συνταξιοδοτικών ταμείων. Σκοπός της αναθεώρησης είναι η σταθεροποίηση των δαπανών για συντάξεις, η εγγύηση της προϋπολογιστικής ουδετερότητας των εν λόγω ταμείων και η διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συστήματος. ... [1ο τρίμηνο του 2012] Η Κυβέρνηση θα μειώσει τις ονομαστικές επικουρικές συντάξεις από τον Ιανουάριο του 2012, με σκοπό την εξάλειψη των ελλειμμάτων... Η Κυβέρνηση θα διασφαλίσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία της κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανόμενης και της ρευστότητας που προκύπτει από τη συνεχιζόμενη ανταλλαγή χρέους, θα επενδύονται σε έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου, καταθέσεις στο Υπουργείο Οικονομικών, ή οποιοδήποτε άλλο μέσο περιορίζει το δημόσιο χρέος. 4.1 ... Δεύτερον, έως τέλος Σεπτεμβρίου 2012, η κυβέρνηση θα προσαρμόσει τις συντάξεις (προστατεύοντας τους συνταξιούχους με χαμηλό εισόδημα) και θα προσαρμόσει τη βάση για την είσπραξη των εισφορών». Ως προς την χρηματοδότηση του κυβερνητικού προγράμματος, στο Μνημόνιο προβλέπεται ότι θα υπάρξει η χρηματοδοτική στήριξη τόσο από Ευρωπαίους Εταίρους της Ελλάδας, όσο και από το ΔΝΤ, καθώς και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα «με τη μορφή μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας αναδιάρθρωσης χρέους».

45. Στο πλαίσιο αυτό, ο ν. 4051/2012 «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40), ορίζει, στο άρθρο 1, ότι «1.α. Από 1.1.2012 για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, γενικά, αναπροσαρμόζεται με μείωση κατά 12% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα χίλια τριακόσια (1.300) ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του ποσού της σύνταξης της προηγούμενης περίπτωσης, λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της κύριας σύνταξης, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί κατά την 31.12.2011. Τα ανωτέρω έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους συνταξιοδοτούνται μετά την ανωτέρω ημερομηνία. γ. Η ανωτέρω μείωση θα αρχίσει από τη σύνταξη μηνός Μαΐου 2012, τα δε οφειλόμενα ποσά για το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 μέχρι 30.4.2012 θα παρακρατηθούν σε οκτώ (8) ισόποσες

μηνιαίες δόσεις αρχής γενομένης από τη σύνταξη μηνός Μαΐου 2012. δ. Εξαιρούνται της μείωσης που προβλέπεται στην περίπτωση α' όσοι λαμβάνουν με τη σύνταξή τους επίδομα ανικανότητας του άρθρου 54 του π.δ. 169/2007 (Α' 210) ή των άρθρων 100 έως και 104 του π.δ. 168/2007 (Α' 209) ή συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α' 120) και 1977/1991 (Α' 185), καθώς και οι συνταξιούχοι που έχουν ανάπηρο σύζυγο ή ανάπηρο τέκνο σε ποσοστό 80% και άνω. Επίσης, εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης οι συνταξιούχοι του Δημοσίου, γενικά, οι οποίοι είναι ανίκανοι για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 80% και άνω, καθώς και όσοι λαμβάνουν εξ ιδίου δικαιώματος πολεμική σύνταξη. ε. ... στ. ... ζ. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τις χορηγίες που καταβάλλει το Δημόσιο. η. Τα πρόσωπα του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης δ' εξαιρούνται και από τη μείωση της περίπτωσης α' της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011. 2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, καθώς και για το προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α' 276) ...».

46. Συναφώς, η δικαιοδοτική Ολομέλεια του Δικαστηρίου με την 1975/2021 απόφασή της, στο πλαίσιο επίλυσης προδικαστικού ερωτήματος, κατ' άρθρο 162 του ν. 4700/2020, που παραπέμφθηκε σ' αυτήν με την 957/2021 απόφαση του παρόντος Τμήματος, επί του ζητήματος της συμβατότητας των ως άνω διατάξεων του ν. 4051/2012 α) προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25 παρ. 1 και 4, 17 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, β) προς την απορρέουσα από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και γ) προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, παρέπεμψε στο σκεπτικό των Πρακτικών της Διοικητικής Ολομέλειας της 5^{ης} Γεν. Συν/σης της 29.3.2017. Επαναλαμβάνοντας δε και υιοθετώντας σε δικαιοδοτικό επίπεδο, με πλήρεις εγγυήσεις δίκαιης δίκης, κατ' άρθρα 20 παρ.1 και 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ, τις σχετικές κρίσεις της Διοικητικής Ολομέλειας επί όμοιων κατά τα ουσιώδη σημεία τους νομικών ζητημάτων, έκρινε ότι οι εν λόγω διατάξεις είναι συμβατές με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, κατόπιν συνεκτίμησης α) του ευρύτερου δημοσιονομικού πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκε η επίδικη περικοπή, β) του σκοπού δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί, γ) το σύνολο των μέτρων (δημοσίων βαρών και άλλης φύσης μέτρων δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης με επιπτώσεις στο σύνολο του πληθυσμού, τμήμα μόνον των οποίων

αποτελούν οι περικοπές στις κύριες συντάξεις, γ) των χαρακτηριστικών της διάταξης και των κριτηρίων επί των οποίων βασίστηκε η μείωση (περικοπή 12% στο ποσό σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.300 ευρώ). Με βάση τα ανωτέρω και λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι το Δικαστήριο στερείται της εξουσίας ελέγχου της ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, εφόσον ο Νομοθέτης ενήργησε εντός του πλαισίου της διακριτικής ευχέρειας που του αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα, η Ολομέλεια έκρινε ότι η ρύθμιση του άρθρου 1 του ν. 4051/2012 αιτιολογείται προσηκόντως, περαιτέρω δε, υπό το πρίσμα του σκοπού δημοσίου συμφέροντος για τον οποίο θεσπίστηκε, δεν συνιστά υπέρμετρη επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα, ούτε θίγει τον πυρήνα αυτού, ακόμη και κατά το μέτρο που το εν λόγω συνταξιοδοτικό βάρος επιβάλλεται αναδρομικά [βλ. συναφώς και τα Πρακτικά της 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.2.2012, με τα οποία η Ολομέλεια γνωμοδότησε θετικά, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος αρμοδιότητάς της, επικεντρώνοντας στην παρατήρηση ότι η επίμαχη μείωση επιβάλλεται σε μεσαίες και υψηλές συντάξεις και όχι σε χαμηλές].

47. Στο ίδιο άλλωστε πνεύμα, με την 164/2015 απόφαση το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος είχε ήδη κρίνει, εντός των ορίων της δικαιοδοσίας του, ότι η θεσπισθείσα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, περικοπή των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών εντάσσεται, κατ' αρχήν, σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, για την άμεση μείωση των κρατικών δαπανών και την εξεύρεση πόρων, με σκοπό, τόσο την αντιμετώπιση της έκτακτης οικονομικής ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα, όσο και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο σε ό,τι αφορά το ειδικό συνταξιοδοτικό status των δικαστικών λειτουργών, και, ως εκ τούτου, δεν θίγει τις συνταγματικές αρχές της διάκρισης των λειτουργιών και της δικαστικής ανεξαρτησίας, λαμβανομένων υπ' όψιν του ύψους, των χαρακτηριστικών της και των συνθηκών, υπό τις οποίες θεσπίστηκε.

48. Στην υπό κρίση υπόθεση ο ενάγων, προβάλλοντας ότι η θεσπισθείσα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 περικοπή της βουλευτικής του σύνταξης αντίκειται στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, ζητεί την επιδίκαση του ποσού των 7.217,43 ευρώ, το οποίο, κατά τους ισχυρισμούς του αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.5.2012 έως 31.12.2017 και αυτών έπρεπε να λάβει αν δεν εφαρμόζονταν επί της βουλευτικής του σύνταξης οι ως άνω διατάξεις. Επί του κεφαλαίου αυτού της αγωγής κρίνεται ότι αβασίμως προβάλλεται με την υπό κρίση αγωγή ότι αντίκειται στο άρθρο 63 του Συντάγματος, η επιβολή της επίμαχης περικοπής στις βουλευτικές συντάξεις με διάταξη τυπικού νόμου. Και τούτο καθόσον με τις διατάξεις του άρθρου 63 του Συντάγματος επιτάσσεται ο προσδιορισμός του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. Ο προσδιορισμός συνεπώς του ύψους της βουλευτικής σύνταξης, συνακόλουθα και η επιβολή βαρών στις βουλευτικές συντάξεις εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κοινού νομοθέτη (βλ. και σκέψεις 27 και 28 της παρούσας). Περαιτέρω, κατ' αναλογία των όσων έγιναν δεκτά στη σκέψη 40 της παρούσας, διαπιστώνεται εν προκειμένω ότι η περικοπή των βουλευτικών συντάξεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1

του ν. 4051/2012 επιβλήθηκε για τους ίδιους λόγους που επιβλήθηκε σε όσους λαμβάνουν κύρια σύνταξη από το Δημόσιο. Υπό το πρίσμα αυτό και δοθέντος ότι η κρίση της 1975/2021 απόφασης Ολομέλειας εδράζεται επί α) του ευρύτερου δημοσιονομικού πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκε η επίδικη περικοπή, β) του σκοπού δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί, γ) το σύνολο των μέτρων (δημοσίων βαρών και άλλης φύσης μέτρων δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης με επιπτώσεις στο σύνολο του πληθυσμού, τμήμα μόνον των οποίων αποτελούν οι περικοπές στις κύριες συντάξεις, γ) των χαρακτηριστικών της διάταξης και των κριτηρίων επί των οποίων βασίστηκε η μείωση (περικοπή 12% στο ποσό σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.300 ευρώ), το Τμήμα υιοθετεί, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής της δικαιοσύνης, την κρίση της Ολομέλειας ως προς τη συμβατότητα της επίμαχης περικοπής και των βουλευτικών συντάξεων προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και αρχές. Κατά συνέπεια, η ένδικη αγωγή είναι απορριπτέα ως αβάσιμη, κατά το σκέλος αυτό.

49. Περαιτέρω, με την Υποπαράγραφο Β.4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου παρ. Β του ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012) καταργήθηκαν από 1.1.2013 Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και το επίδομα αδείας που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010. Συναφώς, στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι με τις διατάξεις της παραγράφου Β αυτού επιχειρείται να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων, ενώ, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν. 4093/2012 κατά την υποβολή του προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «... 2. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα: Α. Επί του κρατικού προϋπολογισμού 1. Ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 2.566.400.000 ευρώ περίπου, η οποία αναλύεται σε:) – 242.000.000 ευρώ από την κατάργηση δώρων εορτών και επιδόματος αδείας στις συντάξεις του Δημοσίου. (Παρ. Β) ...».

50. Όσον αφορά τις περικοπές της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (περικοπές δώρων εορτών και επιδόματος αδείας), με την 1389/2021 απόφαση η Ολομέλεια του Δικαστηρίου αποφάνθηκε, επί υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος, ότι με τις ρυθμίσεις της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με την οποία, κατ' εκτίμηση του δημοσιονομικού κόστους (ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 242.000.000 ευρώ, βλ. έκθεση Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους), καταργήθηκαν τα επιδόματα εορτών (Χριστουγέννων, Πάσχα) και το επίδομα αδείας για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν μετά τη διάταξη του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010, δεν παραβιάζει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των συνταξιούχων του δημοσίου, και, συνεπώς, αυτή δεν αντίκειται

στην κατοχυρωμένη από το άρθρο 25 παρ. 1δ του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας, ούτε στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Επίσης, η διάταξη αυτή δεν αντίκειται ούτε στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος και 25 παρ. 4 αυτού, ούτε στις συνταγματικές διατάξεις για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και την απορρέουσα από αυτές αρχή της αναλογίας αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία. Ειδικότερα, με την προαναφερόμενη απόφαση κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι το μέτρο της κατάργησης των επιδομάτων εορτών και αδείας, τα οποία είναι πρόσθετες παροχές που συγκαταβάλλονται με τις κύριες συντάξεις, βαρύνουν δε τον κρατικό προϋπολογισμό, δεν παρίσταται απρόσφορο, και μάλιστα προδήλως, για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την περιστολή των δημόσιων δαπανών. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν αναγκαίο, καθόσον με το μέτρο αυτό, το οποίο εφαρμόζεται γενικά σε όλους τους συνταξιούχους του δημοσίου, καθώς και στους εν ενεργεία δημοσίους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, γίνεται προσπάθεια εξοικονόμησης και περιορισμού των διογκωμένων δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης που προκαλούν έλλειμμα. Περαιτέρω, με την επίμαχη πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας δεν διαρρηγνύεται η εύλογη αναλογία αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Και τούτο, διότι το εν λόγω μέτρο δεν επιβλήθηκε μονομερώς στους συνταξιούχους του Δημοσίου αλλά και στους ενεργεία δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, η κατάργηση δε των εν λόγω επιδομάτων για τους τελευταίους δικαιολογείται από τους ίδιους σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εξ άλλου, λόγω του ύψους στο οποίο είχαν διαμορφωθεί τα εν λόγω επιδόματα μετά τη μείωσή τους με το άρθρο μόνο του ν. 3847/2010 (400 ευρώ το επίδομα Χριστουγέννων και από 200 ευρώ τα επιδόματα Πάσχα και αδείας), κρίθηκε ότι δεν πλήττεται στον πυρήνα του από τη θέσπιση του επίδικου μέτρου το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων. Για τον λόγο αυτόν δεν απαιτείται και ειδικότερη αξιολόγηση του μέτρου καθώς τόσο η ανάγκη λήψης του όσο και η προσφορότητα αυτού προκύπτουν από την ένταση της δημοσιονομικής κρίσης και των οικονομιών σε δημόσια δαπάνη που το μέτρο θα επιφέρει. Περαιτέρω, δεν εγείρεται ζήτημα σεβασμού της αρχής της ισότητας από την εφαρμογή του μέτρου λόγω του οριζόντιου αυτού χαρακτήρα, δοθέντος ότι οι χαμηλότερες συντάξεις, οι οποίες επιβαρύνονται από το εν λόγω μέτρο, είχαν υποστεί πολύ μικρότερες μειώσεις με τους νόμους 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011, ν. 4024/2011 και 4051/2011, σε σχέση με τις υψηλότερες συντάξεις, ενώ και οι επιβληθείσες με την παράγραφο Β3 του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 μειώσεις των κύριων συντάξεων του δημοσίου αφορούν συντάξεις άνω 1.000 ευρώ. Τέλος, δοθέντος ότι, κατά την κρίση της Ολομέλειας, οι σχετικές μειώσεις είναι μικρής έκτασης (κυμαίνονται από 2,67% έως 15,46% της ετήσιας σύνταξης), και λαμβανομένου υπ' όψιν ότι οι χαμηλότερες συντάξεις, οι οποίες επιβαρύνθηκαν από το μέτρο αυτό σε μεγαλύτερο ποσοστό, δεν είχαν υποστεί μειώσεις με τα διαδοχικά νομοθετήματα (ν. 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011, 4024/2011), που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, κρίθηκε ότι με την επίδικη κατάργηση

δεν παραβιάστηκε το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Ρώμης.

51. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο ενάγων με την ένδικη αγωγή, προβάλλοντας ότι ως άνω διατάξεις της Υποπαραγράφου Β 4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2011 αντίκεινται στα άρθρα στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, και τις απορρέουσες από αυτά συνταγματικές αρχές, καθώς και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, ζητεί την επιδίκαση του ποσού των 6.400 ευρώ, ήτοι των δώρων εορτών και του επιδόματος αδείας που δεν έλαβε κατά τα έτη 2010-2017. Επί του σκέλους αυτού της αγωγής επισημαίνεται σε πρώτο επίπεδο ότι από τα στοιχεία του φακέλου και δη από τα προσκομισθέντα ενημερωτικά σημειώματα σύνταξης προκύπτει ότι στον ενάγοντα καταβλήθηκαν τα δώρα εορτών και αδείας των ετών 2010-2012 και ως εκ τούτου η ένδικη αγωγή εξεταστέα παρίσταται μόνο κατά το μέρος που αφορά την κατάργηση των δώρων εορτών και αδείας από 1.1.2013 και εφεξής. Λαμβάνοντας δε τους προβαλλόμενους με την αγωγή λόγους και συνεκτιμώντας προεχόντως ότι, πέραν των ειδικών όρων θεμελίωσης και υπολογισμού των βουλευτικών συντάξεων, υφίστανται ουσιώδεις αναλογίες των αρχών που αφορούν στις βουλευτικές συντάξεις με εκείνες του συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, επιβάλλεται, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της ορθής και ισόνομης απονομής της δικαιοσύνης, να υιοθετηθούν οι κρίσεις της 1389/2021 απόφασης Ολομέλειας και στην περίπτωση των βουλευτών. Και τούτο ειδικότερα διότι η ολοσχερής κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας για τους συνταξιούχους εκείνους βουλευτές, οι οποίοι εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν μετά τη διάταξη του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010, δεν παραβιάζει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των συνταξιούχων βουλευτών, και, συνεπώς, αυτή δεν αντίκειται στην κατοχυρωμένη από το άρθρο 25 παρ. 1δ του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας, ούτε στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Επίσης, η διάταξη αυτή δεν αντίκειται ούτε στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος και 25 παρ. 4 αυτού, αφού, όπως άλλωστε κρίθηκε με την προμνησθείσα απόφαση της Ολομέλειας το μέτρο της κατάργησης των επιδομάτων αυτών, τα οποία είναι πρόσθετες παροχές που συγκαταβάλλονται με την βουλευτική σύνταξη, βαρύνουν δε τον κρατικό προϋπολογισμό, δεν παρίσταται απρόσφορο, και μάλιστα προδήλως, για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την περιστολή των δημοσίων δαπανών. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν αναγκαίο, καθόσον με το μέτρο αυτό, το οποίο εφαρμόζεται γενικά σε όλους τους συνταξιούχους του δημοσίου, καθώς και στους εν ενεργεία δημοσίους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, γίνεται προσπάθεια εξοικονόμησης και περιορισμού των διογκωμένων δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης που προκαλούν έλλειμμα. Εξ άλλου, λόγω του ύψους στο οποίο είχαν διαμορφωθεί τα εν λόγω επιδόματα μετά τη μείωσή τους με το άρθρο μόνου του ν. 3847/2010 δεν πλήττεται στον πυρήνα του από τη θέσπιση του επίδικου μέτρου το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των βουλευτών. Για τον λόγο αυτόν δεν απαιτείται και ειδικότερη αξιολόγηση του μέτρου καθώς τόσο η ανάγκη λήψης του όσο και η προσφορότητα αυτού προκύπτουν από την ένταση της δημοσιονομικής κρίσης και των οικονομικών

σε δημόσια δαπάνη που το μέτρο θα επιφέρει. Περαιτέρω, δεν εγείρεται ζήτημα σεβασμού της αρχής της ισότητας από την εφαρμογή του μέτρου λόγω του οριζόντιου αυτού χαρακτήρα. Τέλος, δοθέντος ότι, κατά την κρίση της Ολομέλειας, οι σχετικές μειώσεις είναι μικρής έκτασης (κυμαίνονται από 2,67% έως 15,46% της ετήσιας σύνταξης), και λαμβανομένου υπ' όψιν ότι οι χαμηλότερες συντάξεις, οι οποίες επιβαρύνθηκαν από το μέτρο αυτό σε μεγαλύτερο ποσοστό, δεν είχαν υποστεί μειώσεις με τα διαδοχικά νομοθετήματα (ν. 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011, 4024/2011), που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, με την επίδικη κατάργηση δεν παραβιάστηκε το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Ρώμης.

52. Περαιτέρω, με το άρθρο πρώτο παρ. Β του ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012) επήλθαν περαιτέρω μειώσεις ειδικά, επί των βουλευτικών συντάξεων, αλλά και εν γένει επί των μεγαλύτερων των 1.000 ευρώ συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου. Ειδικότερα, στην περ. θ της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του ν. 4093/2012 ορίζεται «Οι καταβαλλόμενες κατά την 1.1.2013 και εφεξής κανονιζόμενες συντάξεις των βουλευτών και των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού που λαμβάνουν και δεύτερη κύρια σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, μειώνονται κατά 20%. Το ποσοστό της μείωσης ορίζεται σε 30% εάν τα ανωτέρω πρόσωπα λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη συμπεριλαμβανομένης και της βουλευτικής ή της χορηγίας. Η κατά τα ανωτέρω μείωση γίνεται επί του ακαθαρίστου ποσού της μηνιαίας βασικής σύνταξης, όπως αυτό ισχύει κατά την 31.12.2012, προ της παρακράτησης της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 14 του άρθρου 2 του ν. 4002/2011 (Α' 180), καθώς και των μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 (Α' 226), του άρθρου 1 του ν. 4051/2012 (Α' 40) και της υποπαραγράφου της παρ. 3 του άρθρου αυτού, για τον υπολογισμό των οποίων, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, η βουλευτική σύνταξη ή χορηγία λαμβάνεται υπόψη μειωμένη κατά 20% ή 30%, κατά περίπτωση».

53. Στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «με τις προτεινόμενες διατάξεις και προκειμένου να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων καταργείται η συνταξιοδότηση από το Δημόσιο των βουλευτών και των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. α' βαθμό που θα εκλεγούν μετά την ισχύ του νόμου αυτού, και μειώνονται οι καταβαλλόμενες στα πρόσωπα αυτά συντάξεις ή χορηγίες (...)», ότι «Με τις διατάξεις της περ. θ' προβλέπεται ότι οι συντάξεις των βουλευτών και των αιρετών οργάνων των ο.τ.α. α' και β' βαθμού σε περίπτωση που λαμβάνουν και δεύτερη σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, μειώνονται κατά 20%. Σε περίπτωση που τα ανωτέρω πρόσωπα λαμβάνουν και Τρίτη σύνταξη συμπεριλαμβανομένης και της βουλευτικής ή της χορηγίας, το ανωτέρω ποσό διαμορφώνεται στο 30% (...)». Εξ άλλου, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν. 4093/2012 κατά την υποβολή του

προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. [...] Παράγραφος Β. Τροποποιείται και συμπληρώνεται η συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου στα εξής, κατά βάση, σημεία: -Καταργείται, η ισόβια μηνιαία χορηγία και ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο, για όσους αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του αιρετού οργάνου των ο.τ.α. α' βαθμού και βουλευτή, από την επομένη της ισχύος του υπό ψήφιση νομοσχεδίου ...-Για τη θεμελίωση ή την προσαύξηση βουλευτικής σύνταξης ή σύνταξης αιρετού οργάνου των ο.τ.α., δεν λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος ασφάλισης σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο ..-Περικόπτονται κατά 20% από 1.1.2013, οι καταβαλλόμενες βουλευτικές συντάξεις, καθώς και οι χορηγίες των αιρετών οργάνων των ο.τ.α., εφόσον οι δικαιούχοι αυτών λαμβάνουν και δεύτερη κύρια σύνταξη από άλλο φορέα ή το Δημόσιο. Σε περίπτωση που λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη, μαζί με τη βουλευτική ή τη χορηγία, τότε η περικοπή υλοποιείται κατά 30% -(...) Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις, κατά το μέρος που αφορούν βουλευτικές συντάξεις, έχουν εφαρμογή και για τις συντάξεις των Προέδρων και Αντιπροέδρων της Κυβέρνησης καθώς και γι' αυτές των Προέδρων της Βουλής (...)». Εξ άλλου, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν. 4093/2012 κατά την υποβολή του προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. [...] Παράγραφος Β. Τροποποιείται και συμπληρώνεται η συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου στα εξής, κατά βάση, σημεία: -Καταργείται, η ισόβια μηνιαία χορηγία και ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο, για όσους αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του αιρετού οργάνου των ο.τ.α. α' βαθμού και βουλευτή, από την επομένη της ισχύος του υπό ψήφιση νομοσχεδίου ...-Για τη θεμελίωση ή την προσαύξηση βουλευτικής σύνταξης ή σύνταξης αιρετού οργάνου των ο.τ.α., δεν λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος ασφάλισης σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο ..-Περικόπτονται κατά 20% από 1.1.2013, οι καταβαλλόμενες βουλευτικές συντάξεις, καθώς και οι χορηγίες των αιρετών οργάνων των ο.τ.α., εφόσον οι δικαιούχοι αυτών λαμβάνουν και δεύτερη κύρια σύνταξη από άλλο φορέα ή το Δημόσιο. Σε περίπτωση που λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη, μαζί με τη βουλευτική ή τη χορηγία, τότε η περικοπή υλοποιείται κατά 30% -Η βουλευτική σύνταξη και η σύνταξη των αιρετών οργάνων ο.τ.α. που θεμελιώνουν δικαίωμα μετά την 1-1-2013, καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του 67^{ου} έτους της ηλικίας τους ...-Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις, κατά το μέρος που αφορούν βουλευτικές συντάξεις, έχουν εφαρμογή και για τις συντάξεις των Προέδρων και Αντιπροέδρων της Κυβέρνησης καθώς και γι' αυτές των Προέδρων της Βουλής (...) 2. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα: Α. Επί του κρατικού προϋπολογισμού 1. Ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 2.566.400.000 ευρώ περίπου, η οποία αναλύεται σε: -39.000.000 ευρώ από τη θέσπιση περιορισμών στις συντάξεις βουλευτών και αιρετών (...)».

54. Περαιτέρω, από τα Πρακτικά της 3^{ης} Ειδ. Συν/σης της 30.10.2012 της Διοικητικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου, η οποία, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος αρμοδιότητάς της, γνωμοδότησε θετικά επί του υποβληθέντος ενώπιον της σχεδίου νόμου, προκύπτει ότι στο αρχικό σχέδιο του νόμου προβλεπόταν ότι α) οι δικαιούχοι βουλευτικής σύνταξης, εφόσον λαμβάνουν και άλλη σύνταξη από το Δημόσιο, επιλέγουν, με υπεύθυνη δήλωση που υποβάλλεται

εντός της οριζόμενης στο σχέδιο προθεσμίας στο Γ.Λ.Κ., είτε την καταβολή της βουλευτικής σύνταξης είτε την καταβολή της άλλης σύνταξης, στην περίπτωση δε μη εμπρόθεσμης υποβολής της δήλωσης αυτής η αρμόδια Δ/νση Συντάξεων προβαίνει στη διακοπή της καταβολής της μικρότερης κατά ποσό σύνταξης (περ. β' παρ. 1 του άρθρου μόνου του σχεδίου) και β) οι καταβαλλόμενες κατά την 1-1-2013 και εφεξής κανονιζόμενες συντάξεις των βουλευτών που λαμβάνουν και δεύτερη κύρια σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης, μειώνονται κατά το ποσό της δεύτερης σύνταξης, η μείωση δε αυτή δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του 35% της βουλευτικής σύνταξης (περ. ιβ' παρ. 1 του άρθρου μόνου του σχεδίου).

55. Ήδη, με την ένδικη αγωγή, ο ενάγων διεκδικεί το ποσό των 28.755,08 ευρώ, το οποίο κατά τους ισχυρισμούς του αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.4.2013 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των βουλευτικών συντάξεων οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β1 περ. θ' της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Κατά τους ισχυρισμούς του, οι προεκτεθείσες διατάξεις αντίκεινται στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας, της ισότητας και της προστασίας της ιδιοκτησίας. Και τούτο διότι η μείωση αυτή επιβάλλεται, χωρίς ειδική αιτιολογία από τον νομοθέτη, μόνο στη συγκεκριμένη κατηγορία συνταξιούχων του Δημοσίου, στην οποία έχουν ήδη επιβληθεί νομοθετικώς πολλαπλά οικονομικά βάρη. Στο ίδιο πλαίσιο προβάλλεται ότι η μείωση αυτή δρα αθροιστικά με τις λοιπές μειώσεις που έχουν επιβληθεί σε όλους συνταξιούχους του Δημοσίου, χωρίς εκτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεών τους, με την επίκληση και μόνο από το νομοθέτη των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών και δυσχερειών. Αποτέλεσμα της επίδικης αυτής μείωσης είναι η διάρρηξη της σχέσης αναλογίας μεταξύ της σύνταξης και βουλευτικής αποζημίωσης, συνεπάγεται δε σοβαρή μείωση του εισοδήματός του και ανατροπή των οικονομικών δεδομένων, στα οποία δικαιολογημένα απέβλεπε.

56. Ενόψει των ανωτέρω και δεδομένου του αντικειμένου της κρινόμενης αγωγής, ανακύπτει το ζήτημα εάν οι προπαρατεθείσες διατάξεις της περ. θ' της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες, σε περίπτωση συρροής έτερης κύριας σύνταξης, επιβάλλεται μείωση 20%, κατά περίπτωση 30%, στις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο βουλευτικές συντάξεις, είναι σύμφωνες με τα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, με το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, και, τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 1 του πρώτου προσθέτου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

57. Συναφώς δύναται να υποστηριχθεί η ακόλουθη εκδοχή: Ο νομοθέτης, εκτιμώντας τις εκάστοτε συνθήκες και λαμβάνοντας υπόψη τη δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας, δύναται να προβαίνει σε αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των βουλευτών, εισάγοντας νέες ρυθμίσεις, οι οποίες, ενόψει και του υποκειμενικού πεδίου αναφοράς, υπόκεινται σε όλως οριακό δικαστικό έλεγχο. Οπότε ο έλεγχος αυτός περιορίζεται στην αναζήτηση πρόδηλης υπέρβασης του περιθωρίου

εκτίμησης που αναγνωρίζεται, με βάση την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, υπέρ του κοινού νομοθέτη (ΟΛΕΛΣ 137/2019). Δύναται, επομένως, ο νομοθέτης, για λόγους που αυτός εκτιμά και η κατ' ουσίαν αξιολόγηση των οποίων δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, να θεσπίσει μέτρα περιστολής των δημόσιων δαπανών. Στο πλαίσιο αυτό, μετά την εμφάνιση της οξύτατης δημοσιονομικής κρίσης κατά το έτος 2010, ο νομοθέτης, εκτιμώντας ότι υφίστατο άμεσος κίνδυνος κατάρρευσης της οικονομίας και χρεοκοπίας της Χώρας και ότι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση ήταν η προσφυγή στη χρηματοδοτική υποστήριξη από τα κράτη της Ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, έλαβε, έναντι της υποστήριξης αυτής, κυριαρχικώς, σειρά μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, μεταξύ των οποίων και η διενέργεια περικοπών και μειώσεων συνταξιοδοτικών παροχών, σε εφαρμογή των όσων προβλέπονταν αρχικώς στο πρώτο «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», που εγκρίθηκε με το ν. 3845/2010, και ακολούθως στο δεύτερο «Μνημόνιο Συνεννόησης», που εγκρίθηκε με το ν. 4046/2012. Ειδικότερα, η μείωση της βουλευτικής σύνταξης σε περίπτωση συρροής με έτερη κύρια σύνταξη δυνάμει των διατάξεων της περ. θ' της Υποπαραγρ. Β.1 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, εντάσσεται στις δέσμες μέτρων που έχουν ως βάση τις προβλέψεις του δεύτερου «Μνημονίου» (ν. 4046/2012) και συνιστά δημοσιονομικό μέτρο «άμεσης απόδοσης» - με τη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης που βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό - το οποίο (μέτρο) στοχεύει στην άμεση εξοικονόμηση δημοσίων δαπανών, τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, την άμεση αντιμετώπιση των οικονομικών αναγκών της Χώρας και εν τέλει στη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του Κράτους, στην εξυπηρέτηση, δηλαδή, σκοπών δημοσίου συμφέροντος, και μάλιστα κοινού ενδιαφέροντος των κρατών-μελών της Ευρωζώνης, ενόψει της καθιερωμένης από τις συνθήκες και τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρέωσης δημοσιονομικής πειθαρχίας και διασφάλισης της σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Η διαφύλαξη, επομένως, της οικονομικής ευρωστίας του Κράτους, μέσω της διασφάλισης της δημοσιονομικής ισορροπίας του, συνιστά λόγο δημόσιας ωφέλειας, που δικαιολογεί τον περιορισμό στην περιουσία των συνταξιούχων βουλευτών, τον οποίο επιφέρει η επίμαχη ρύθμιση, καθόσον με αυτή δεν εξυπηρετείται το στενώς εννοούμενο ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου, αλλά το ευρύτερο δημοσιονομικό συμφέρον αυτού (πρβλ. ΕΔΔΑ αποφ. της 7.5.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών της Ι. Κουφάκη κατά Ελλάδας και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδας, σκ. 38 και 39). Επομένως, η θεσπισθείσα από τη διάταξη της περ. θ' της Υποπαραγρ. Β.1 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 μείωση των βουλευτικών συντάξεων στην περίπτωση που ο δικαιούχος λαμβάνει και 2^η, κατά περίπτωση και 3^η, κύρια σύνταξη συνιστά μέτρο που συνάδει με την επίτευξη του ανωτέρω υπέρτερου σκοπού δημοσίου συμφέροντος. Εξάλλου, με τα δεδομένα που, κατά το νομοθέτη, συνέτρεχαν κατά το χρόνο θέσπισής της, η επίμαχη μείωση δεν παρίσταται απρόσφορη, και μάλιστα προδήλως, ούτε μπορεί να θεωρηθεί μη αναγκαία για την εκπλήρωση του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την περιστολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης, η οποία αντιπροσωπεύει υπέρμετρα υψηλό ποσοστό των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού και, συνακόλουθα, τον περιορισμό του

ελλείμματος και την απελευθέρωση πόρων προς άλλες κατευθύνσεις, αλλά και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του παθογενούς συνταξιοδοτικού συστήματος, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι η ευρεία, σε κάθε περίπτωση, εκτίμηση του νομοθέτη ως προς τα ληπτέα μέτρα για την αντιμετώπιση της υπ' αυτού διαπιστωθείσας κρίσιμης δημοσιονομικής κατάστασης υπόκειται, όπως προεκτέθηκε, σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο, του οποίου η ένταση είναι κάθε φορά συνάρτηση της βαρύτητας της παραβίασης, έτσι όπως αυτή αναδεικνύεται από τη φύση του διακυβευόμενου δικαιώματος και τους λόγους δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογούν τον περιορισμό του. Περαιτέρω, η επίμαχη μείωση δεν δύναται να θεωρηθεί δυσανάλογη, υπό την έννοια ότι επιβάλλει στους συνταξιούχους βουλευτές ένα ιδιαίτερα επαχθές βάρος, που υπερακοντίζει τον επιδιωκόμενο ως άνω σκοπό. Και τούτο συνεκτιμώντας το μεν ότι η επίμαχη μείωση επέρχεται στη μία εκ των περισσότερων κύριων συντάξεων που λαμβάνει ο δικαιούχος, το δε ότι η βάση υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, ήτοι η βουλευτική αποζημίωση, το έτος 2013 ανερχόταν στο ποσό των 5.705,60 ευρώ. Επομένως, με το επίμαχο μέτρο, το οποίο αναφέρεται σε μείωση μόνο μίας εκ των καταβαλλόμενων συντάξεων, συνεπάγεται μείωση μεν των συνολικώς καταβαλλομένων συνταξιοδοτικών παροχών, όχι, όμως, και στέρηση αυτών, και ως εκ τούτου δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των επιταγών του, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, συντρέχοντος εν προκειμένω γενικού συμφέροντος και της απαίτησης προστασίας της περιουσίας των συνταξιούχων. Λαμβανομένων δε, περαιτέρω, υπόψη και των κρατουσών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, δεν τίθεται ζήτημα απώλειας των στοιχειωδών μέσων βιοπορισμού και διακινδύνευσης της αξιοπρεπούς διαβίωσης των προσώπων που πλήττονται με την εν λόγω μείωση, αφού αυτή αφορά, όπως προεκτέθηκε, ποσοστό της μίας εκ των περισσότερων κύριων συγκαταβαλλόμενων συντάξεων. Ενόψει των ανωτέρω εκτεθέντων, η επίμαχη ρύθμιση, η οποία δεν είναι μεμονωμένη, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλέγμα μέτρων (δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και κατ' επέκταση της βιωσιμότητας και του συνταξιοδοτικού συστήματος, λόγω των προαναφερθέντων χαρακτηριστικών της, συνιστά μία δικαιολογημένη επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των πληττόμενων από αυτή συνταξιούχων βουλευτών. Ως εκ τούτου, δεν αντίκειται στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. [πρβλ. ΕΔΔΑ απόφ. Panfile κατά Ρουμανίας (αρ. προσφ. 13902/11)], ούτε στην κατοχυρωμένη από το άρθρο 25 παρ. 1 εδάφ. δ' του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας. Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του ιδιότυπου χαρακτήρα του συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974, ιδίως δε τις προϋποθέσεις θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ελάχιστος χρόνος βουλευτείας, ηλικιακά όρια) σε συνδυασμό με το ότι η επίμαχη μείωση επιβάλλεται εφόσον η βουλευτική σύνταξη συρρέει με έτερη κύρια σύνταξη, η διάταξη της περ. θ' της παρ. 1 της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 δεν αντίκειται ούτε στο άρθρο 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος, ούτε στο άρθρο 25 παρ. 4 αυτού. Τέλος, η επίμαχη ρύθμιση, ενόψει όλων όσων έχουν προαναφερθεί, αιτιολογείται προσηκόντως, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω για την αιτιολόγηση της αναγκαιότητας θέσπισής της η εκπόνηση ειδικής μελέτης. Ειδικότερα, η αιτιολόγηση

αυτή προκύπτει επαρκώς από το ίδιο το ρυθμιστικό της περιεχόμενο και τον επιδιωκόμενο από αυτή σκοπό, θεωρούμενο μέσω της ένταξής της στη συγκεκριμένη κρίσιμη ιστορική συγκυρία, αλλά και το γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο για την αντιμετώπισή της, συνιστάμενο σε ένα σύνολο μέτρων (δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών), ειδικότερα δε από την αιτιολογική έκθεση του νόμου που την εισήγαγε, καθώς και τις προβλέψεις του δευτέρου «Μνημονίου» (ν.4046/2012), στις οποίες βασίστηκε και με τις οποίες διαπιστώνεται η κρισιμότητα της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, η υπέρμετρη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού με τη συνταξιοδοτική δαπάνη και, συνακόλουθα, η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής. Στο πλαίσιο αυτό, η συγκεκριμένη επιβάρυνση των συνταξιούχων βουλευτών, παρίσταται, από την ίδια της τη φύση, τα χαρακτηριστικά της και τον σκοπό δημοσίου συμφέροντος που επιδιώκει, σε συνδυασμό με τις ως άνω δημοσιονομικές και νομικές συνθήκες υπό τις οποίες θεσπίστηκε, επαρκώς αιτιολογημένη.

58. Περαιτέρω, δύναται να υποστηριχθεί και η ακόλουθη εκδοχή: Ενόψει του ιδιαίτερου λειτουργικού status των βουλευτών ο κοινός νομοθέτης διαχρονικά τους είχε επιφυλάξει ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, συνεκτιμώντας, μεταξύ άλλων, του συνεπαγόμενου λόγω των ασυμβιβάστων του άρθρου 57 του Συντάγματος κινδύνου αποξένωσης, ακόμα και απώλειας της επαγγελματικής δραστηριότητας που ασκούσε ο βουλευτής πριν από την εκλογή, διαχρονικά ο νομοθέτης προσέδιδε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο συνταξιοδοτικό σύστημα των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας. Ιδίως προέβλεπε ειδικούς όρους θεμελίωσης και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, ενώ, όσον αφορά το ύψος της βουλευτικής σύνταξης, καθιερώθηκε ο κανόνας της άμεσης διασύνδεσης αυτής με την βουλευτική αποζημίωση, συνακόλουθα της έμμεσης διασύνδεσης με τις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών. Συναφώς εισήχθη ο κανόνας της αναλογίας, με βάση τα έτη θητείας, της βουλευτικής σύνταξης προς την βουλευτική αποζημίωση. Και ναι μεν ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια, στο βαθμό που δεν επηρεάζονται ήδη θεμελιωμένα δικαιώματα, να τροποποιεί τους όρους θεμελίωσης της βουλευτικής σύνταξης, παράλληλα, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, να επιβάλλει βάρη και στις βουλευτικές συντάξεις, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές Απαιτεί όμως η αρχή της ισότητας- υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας- τα βάρη αυτά που επιβάλλονται στο πλαίσιο της ειδικής αυτής συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια τόσο προς το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής, όσο και προς τον σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου. Απαιτείται, τέλος, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, της έκτασης και της έντασης αυτού, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας

μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων. Και ναι μεν ο δικαστικός έλεγχος της εν λόγω τεκμηρίωσης παραμένει έλεγχος ορίων και όχι έλεγχος της ορθότητας των ουσιαστικών εκτιμήσεων του νομοθέτη ως προς την ανάγκη της νομοθέτησης ή ως προς την επιλογή των μέτρων για θεραπεία της ανάγκης αυτής, ωστόσο, όσο εντονότερη είναι η επέμβαση στο δικαίωμα στη σύνταξη, τόσο απαιτητικότερος είναι ο δικαστικός έλεγχος αναφορικά με την τεκμηρίωση που πρέπει να στηρίζει το σχετικό νομοθετικό μέτρο, έτσι ώστε όταν διαπιστώνονται σημαντικές επεμβάσεις να απαιτείται όπως το Δικαστήριο ασκεί ένα βαθύτερο έλεγχο των πραγματικών γεγονότων που δικαιολογούν το μέτρο (ΟΛΕΛΣ 137/2019). Επίσης, τα επιβαλλόμενα στις βουλευτικές συντάξεις βάρη πρέπει να μην αντιβαίνουν στις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντάγματος αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, οι οποίες, κατά τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στη σκέψη 11 της παρούσας, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιαστών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των συνταξιούχων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγόμενων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος. Και τούτο πολλώ δε μάλλον καθόσον το ιδιότυπο κατά τα προεκτεθέντα ειδικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, παρά τις ύστερες τροποποιήσεις, εφαρμόστηκε επί δεκαετίες, προσέλαβαν συνακόλουθα οι ρυθμίσεις αυτού πάγιο χαρακτήρα. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω διαπιστώνεται σε πρώτο επίπεδο ότι ούτε από την αιτιολογική έκθεση του νόμου ούτε από τις συνοδευτικές εκθέσεις αυτού αιτιολογείται, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, η επιλογή της συγκεκριμένης βαρυνόμενης κατηγορίας συνταξιούχων και η ωφέλεια που αντλεί από την επίμαχη περικοπή. Ιδίως δεν αιτιολογείται η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της κατηγορίας αυτής, ενόψει αφενός των λοιπών βαρών που έχουν ήδη επιβληθεί στην κατηγορία αυτή από την έναρξη της δημοσιονομικής κρίσης, αφετέρου με τις διατάξεις του αυτού νομοθετήματος και δη με τις διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου. Περαιτέρω, η επιβληθείσα κατ' εφαρμογή των διατάξεων της περ. θ' της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 περικοπή των βουλευτικών συντάξεων, σε ποσοστό 20% σε περίπτωση συρροής έτερης κύριας σύνταξης και σε ποσοστό 30% εφόσον ο δικαιούχος λαμβάνει και τρίτη σύνταξη, έχει οριζόντιο χαρακτήρα, επιβάλλεται, συνεπώς, ανεξαρτήτως του ύψους της έτερης σύνταξης που λαμβάνει ο δικαιούχος. Πλήττονται δε δυσανάλογα οι δικαιούχοι εκείνοι που λαμβάνουν υψηλότερη βουλευτική σύνταξη, ήτοι οι βουλευτές που αποξενώθηκαν περισσότερο από την επαγγελματική δραστηριότητα που ασκούσαν πριν από την εκλογή τους, με όποια συνέπεια είχε η αποξένωση αυτή επί των συναφών

συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, επιβληθείσας της ανωτέρω μείωσης η βασική σύνταξη βουλευτή που είχε δικαιωθεί σύνταξης με βάση 17 έτη βουλευτείας, που αντιστοιχεί στο ανώτατο δυνάμενο να προσδιορισθεί ποσό σύνταξης, διαμορφώθηκε από τα 4.724 ευρώ στα 3.779,20 ευρώ, ενώ, περαιτέρω, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ιδίου νόμου (ν. 4093/2012), επιβλήθηκε σωρευτικά μείωση ποσού 510,39 ευρώ, συνολικά δε το ακαθάριστο ποσό σύνταξης (αφαιρουμένων και των προηγούμενων μειώσεων των ν. 4024/2011 και 4051/2012) διαμορφώθηκε στα 2.844,64 ευρώ. Αντίστοιχα, επιβληθείσας της ανωτέρω μείωσης η βασική σύνταξη βουλευτή που είχε δικαιωθεί σύνταξης με βάση 7 έτη βουλευτείας, διαμορφώθηκε από τα 2.583,44 ευρώ στα 2.066,75 ευρώ, ενώ, περαιτέρω κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ιδίου νόμου (ν. 4093/2012), επιβλήθηκε σωρευτικά μείωση ποσού 250,54 ευρώ, συνολικά δε το ακαθάριστο ποσό σύνταξης (αφαιρουμένων και των προηγούμενων μειώσεων των ν. 4024/2011 και 4051/2012) διαμορφώθηκε στα 1.802,14 ευρώ. Συνεκτιμώντας τα ανωτέρω, ιδίως δε την πολλαπλότητα των βαρών που επιβλήθηκαν στις βουλευτικές συντάξεις με το ίδιο νομοθέτημα, τη διαμόρφωση του ύψους της βουλευτικής σύνταξης και, ενόψει του περιορισμένου αριθμού των δικαιούχων βουλευτών, του μεγέθους του δημοσιονομικού οφέλους, εγείρονται, ενόψει και του ειδικού συνταξιοδοτικού status των βουλευτών, ζητήματα συμβατότητας της επίμαχης περικοπής προς τις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ισότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας.

59. Περαιτέρω, με την υπό κρίση αγωγή ο ενάγων ζητεί την επιδίκαση του ποσού των 13.251,40 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί, κατά τους ισχυρισμούς του, στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.2.2013 έως 31.12.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του οικείου δικογράφου, προβάλλεται ότι οι ως άνω διατάξεις αντίκειται στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος.

60. Επί του κεφαλαίου αυτού της αγωγής, η εξέταση της νομικής βασιμότητας της αγωγής χωρεί, ενόψει του εύρους του επίδικου χρονικού διαστήματος, σε δύο επιμέρους στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο πρέπει να εξεταστεί η νομική βασιμότητα της αγωγής για τις αξιώσεις χρονικού διαστήματος από 1.2.2013 έως 12.5.2016. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστεί η αντίθεση ή μη της επιβληθείσας με τις διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 περικοπής των βουλευτικών συντάξεων προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και αρχές. Κατά το δεύτερο στάδιο θα εξεταστεί η νομική βασιμότητα της αγωγής για τις αντίστοιχες αξιώσεις χρονικού διαστήματος από 13.5.2016 έως 31.12.2017, ήτοι μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016. Στο στάδιο αυτό πρέπει, μεταξύ άλλων, να συνεκτιμηθούν τα νέα νομολογιακά δεδομένα, ιδίως οι εκδοθείσες μετά την άσκηση και συζήτηση της αγωγής αποφάσεις της δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου

επί υποβληθέντων προδικαστικών ερωτημάτων, που αφορούν την ερμηνεία των διατάξεων του ν. 4387/2016.

61. Με το άρθρο πρώτο παρ. Β του ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), με το οποίο (άρθρο) επήλθαν περαιτέρω μειώσεις επί των μεγαλύτερων των 1.000 ευρώ συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου, ορίσθηκαν, ειδικότερα, μεταξύ άλλων, τα εξής: Υποπαράγραφος Β.3. [όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013 (Α' 18) με έναρξη ισχύος - σύμφωνα με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου - από 19.11.2012] «α. Η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των μηνιαίων συντάξεων και μερισμάτων, άνω των 1.000 ευρώ, που καταβάλλονται από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία, μειώνεται ως εξής: Για συνολικό ποσό σύνταξης ή αθροίσματος συντάξεων: αα. Άνω των 1.000,00 ευρώ και έως 1.500,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 5% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.000,01 ευρώ. ββ. Από 1.500,01 ευρώ έως και 2.000,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 10% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.425,01 ευρώ. γγ. Από 2.000,01 ευρώ έως και 3.000,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 15% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.800,01 ευρώ και δδ. Από 3.000,01 ευρώ και άνω, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά ποσοστό 20% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 2.550,01 ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού μείωσης λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας βασικής σύνταξης ή των μηνιαίων βασικών συντάξεων όπως αυτά θα έχουν διαμορφωθεί την 31.12.2012 μετά την τυχόν παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς [...], καθώς και των τυχόν μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν. 4051/2012. γ. Σε περίπτωση συρροής συντάξεων το ποσό της μείωσης επιμερίζεται αναλογικά σε κάθε φορέα ή τομέα και αποτελεί έσοδο του οικείου ασφαλιστικού φορέα ή τομέα. δ. [...]». Υποπαράγραφος Β.8. «Η ισχύς των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων αρχίζει από 1.1.2013 [...]».

62. Στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι με τις διατάξεις της παραγράφου Β αυτού επιχειρείται «να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων», ότι «Με τις διατάξεις της υποπαραγράφου 3 η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των συντάξεων, συμπεριλαμβανομένων των επικουρικών καθώς και των μερισμάτων των Μετοχικών Ταμείων, που υπερβαίνει τα 1.000 €, μειώνεται [...]», ενώ, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν. 4093/2012 κατά την υποβολή του προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. [...] Παράγραφος Β. Τροποποιείται και συμπληρώνεται η συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου στα εξής, κατά βάση, σημεία: [...] – Μειώνεται, από 1-1-2013, το συνολικό ποσό της μηνιαίας σύνταξης ή το άθροισμα συντάξεων και μερισμάτων, άνω των 1.000 Ευρώ. [...] 2. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα: Α. Επί του κρατικού

προϋπολογισμού 1. Ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 2. 566.400.000 ευρώ περίπου, η οποία αναλύεται σε: [...] - 438.000.000 ευρώ από την περικοπή συντάξεων κατά 5% ή 10% ή 15%. (Παρ. Β) [...]».

63. Συναφώς, με την 1277/2018 απόφαση της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, κρίθηκε, υπό το καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, ότι οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες επήλθαν οι επίμαχες μειώσεις στις συντάξεις του Δημοσίου, αντίκεινται προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της αναλογικότητας, καθώς και προς την απορρέουσα από την συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 του Συντάγματος) αρχή της εύλογης της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας. Και τούτο διότι: Α) Με τις διατάξεις αυτές μειώθηκαν, για πέμπτη φορά, από 1.1.2013, οι κύριες συντάξεις του Δημοσίου που υπερβαίνουν τα 1.000 ευρώ, σε ποσοστά από 5% έως και 20%, για τον υπολογισμό δε της μείωσης αυτής λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της κύριας σύνταξης όπως είχε διαμορφωθεί την 31.12.2012, δηλαδή μετά την παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 13 του άρθρου 2 του ν.4002/2011, καθώς και των μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν.4051/2012. Στην οικεία δε αιτιολογική έκθεση, δεν μνημονεύονται καθόλου οι προηγηθείσες περικοπές - από τις οποίες μάλιστα οι πιο πρόσφατες είχαν επέλθει με το δημοσιευθέντα λίγους μήνες νωρίτερα ν. 4051/2012 -, η δε λήψη των επίμαχων μέτρων αιτιολογείται με γενική αναφορά στην ανάγκη περιστολής της δημοσιονομικής δαπάνης των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων, προκειμένου να διασφαλισθεί η πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής της Χώρας. Και ναι μεν η λήψη νέων μέτρων ήταν, κατ' αρχήν, αναγκαία για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης δημοσιονομικής κρίσης, ενόψει και της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, εξαιτίας, όμως, της νέας περικοπής των συνταξιοδοτικών παροχών της ίδιας κοινωνικοοικονομικής ομάδας (συνταξιούχοι Δημοσίου), ο νομοθέτης όφειλε, να αιτιολογήσει ειδικά ότι η λήψη των συγκεκριμένων μέτρων ήταν συμβατή με τις συνταγματικές αρχές της ισότητας στα δημόσια βάρη, της αναλογικότητας και της αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας, υπό την προεκτεθείσα έννοια. Δοθέντος δε ότι, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα αιτιολογική έκθεση του ν. 4046/2012 (Παράρτημα VI), ο σκοπός για τον οποίο ελήφθησαν τα επίμαχα μέτρα ήταν η μείωση των κρατικών δαπανών και η δημοσιονομική προσαρμογή, δεν προκύπτει ότι εξετάστηκε αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, ούτε και τεκμηριώνεται, με συγκεκριμένα στοιχεία, η ισόρροπη επίρριψη του βάρους σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες, ή η συνδρομή λόγων δημοσίου συμφέροντος για την εκ νέου επιλογή της συγκεκριμένης κατηγορίας, όροι απαραίτητοι για την

τεκμηρίωση τήρησης μιας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος και των θιγόμενων δικαιωμάτων. Η ειδικότερη δε τεκμηρίωση της επίμαχης ρύθμισης ήταν περισσότερο αναγκαία εν προκειμένω, ενόψει της πολλαπλότητας των επιβληθέντων στη συγκεκριμένη κατηγορία βαρών και της ιδιαιτερότητας της κατηγορίας αυτής από την άποψη της αδυναμίας αναπλήρωσης του εισοδήματός της. Β) Ούτε από την οικεία αιτιολογική έκθεση, ούτε από άλλα στοιχεία τεκμηριώνεται ότι με την επιβολή της επίμαχης περικοπής διασφαλίζεται η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογίας αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως αυτή ισχύει για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, ενόψει αφενός των προηγηθεισών περικοπών που έχουν επιβληθεί στις συντάξεις του Δημοσίου και αφετέρου του καθαρώς αριθμητικού (ύψος σύνταξης) κριτηρίου με βάση το οποίο επιβλήθηκε, χωρίς να ληφθεί υπόψη το σύστημα κλιμακώσεων των συντάξεων αυτών ανάλογα με τη θέση που κατείχε ο συνταξιούχος κατά τον υπηρεσιακό του βίο και με τη διάρκεια της απασχόλησής του. Και τούτο, ανεξαρτήτως του αν με την επιβολή της επίμαχης περικοπής δεν τίθεται ζήτημα διακινδύνευσης της αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων του Δημοσίου, αφού η αρχή της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας επιβάλλει να λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών, σε περίπτωση περικοπής της λόγω δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, οι αποδοχές ενεργείας και όχι το όριο της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Γ). Τέλος, παρέλκει η εξέταση τυχόν παραβίασης της διάταξης του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., δοθέντος ότι οι παραβιάσθεισες εν προκειμένω συνταγματικές διατάξεις παρέχουν μείζονα προστασία από τη διάταξη αυτή, που η αυτοτελής εξέτασή της επιβάλλει συγκεκριμένη στάθμιση ως προς την τήρηση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου με τα μέτρα επέμβασης στην περιουσία δημοσίου συμφέροντος και των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων.

64. Εξ άλλου, για την ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργών, το κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος αρμόδιο Ειδικό Δικαστήριο έκρινε, με την 1/2018 αποφάσή του, ότι οι ως άνω διατάξεις της υποπαραγράφου Β3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης, που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν. Τούτο διότι, κατά τον προσδιορισμό των ανωτέρω περικοπών του ν. 4093/2012 και δεδομένων των μειώσεων που είχαν ήδη συντελεσθεί στις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών, δεν ελήφθη υπ' όψιν η ιδιαίτερη συνταξιοδοτική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, την οποία, κατά τα ανωτέρω, κατοχυρώνει το Σύνταγμα ως εγγύηση για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής λειτουργίας και, δι' αυτής, την

εξασφάλιση στους πολίτες αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αφού, πέραν του αμιγώς ποσοτικού (αριθμητικού), και ως εκ τούτου απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης, δηλαδή, συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του εν γένει μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, δεν συνεκτιμήθηκαν οι τυχόν επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις σε σχέση με το επιδιωκόμενο οικονομικό όφελος, εάν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και εάν ειδικώς οι συντάξεις αυτών παραμένουν, και μετά τις νέες μειώσεις, σε σχέση αναλογίας με τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, όπως απαιτείται από το Σύνταγμα.

65. Ακολούθως, στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς τις ανωτέρω 1-4/2018 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου και προς την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, με τις οποίες κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι περικοπές της υποπαραγράφου Β3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 - με την μεν πρώτη ως προς την ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργών και τους προς αυτούς εξομοιούμενους, κατά τα ανωτέρω, και με τη δεύτερη ως προς όλες τις λοιπές κατηγορίες δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, καθώς και των στρατιωτικών που υπάγονται στο οικείο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς - θεσπίστηκε ο ν. 4734/2020 «Τροποποίηση του ν. 4557/2018 (Α' 139) για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας - Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/843 (L 156) και του άρθρου 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/2177 (L 34) και λοιπές διατάξεις» (Α' 196/08.10.2020), στο άρθρο 33 του οποίου, με τίτλο «Καταβολή ποσών μειώσεων συντάξεων Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ.», ορίστηκαν τα εξής: «1. Ποσά, τα οποία αντιστοιχούν σε περικοπές και μειώσεις κύριων συντάξεων συνταξιούχων του Δημοσίου, οι οποίες επιβλήθηκαν κατ' εφαρμογή της υποπαραγράφου Β3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (...) και αφορούν το χρονικό διάστημα από τις 11.6.2015 και μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 (...), καταβάλλονται άτοκα στους δικαιούχους (...). 2. Τα καταβαλλόμενα ποσά της παρ. 1 είναι ανεκχώρητα και ακατάσχετα στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής και ειδικής διάταξης, δεν δεσμεύονται και δεν συμψηφίζονται με βεβαιωμένα χρέη προς τη Φορολογική Διοίκηση και το Δημόσιο εν γένει, τους Δήμους, τις Περιφέρειες, τα Ασφαλιστικά Ταμεία ή τα Πιστωτικά Ιδρύματα. Κατά την καταβολή των ποσών της παρ. 1 δεν διενεργείται παρακράτηση φόρου, σύμφωνα με το άρθρο 60 του ν. 4172/2013 (Α' 167) ούτε παρακράτηση ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 43 Α του ν. 4172/2013. 3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ρυθμίζονται ο τρόπος, η διαδικασία και οι λεπτομέρειες καταβολής των προς επιστροφή ποσών, η οποία ολοκληρώνεται έως την 31η Δεκεμβρίου 2020. 4. Με την καταβολή των ποσών της παρ. 1 οι αξιώσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου για ποσά που αντιστοιχούν σε περικοπές, μειώσεις και καταργήσεις κύριων, επικουρικών συντάξεων, επιδομάτων αδείας και εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, για το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, δυνάμει του ν. 4093/2012, αποσβένονται. 5. Η παρ. 4 δεν καταλαμβάνει τις εκκρεμείς ενώπιον των δικαστηρίων δίκες κατά τον χρόνο της

δημοσίευσης του παρόντος, ως προς τις αξιώσεις που υπερβαίνουν το καταβαλλόμενο ποσό της παρ. 1. (...)» (βλ. και τη κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 33 παρ. 3 του ως άνω ν. 4734/2020 εκδοθείσα κ.υ.α. Φ.11321/37311/1610/13.10.2020, Β' 4536/14.10.2020).

66. Επί της ερμηνείας των διατάξεων του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσας κ.υ.α. Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 για την καταβολή ποσών που αντιστοιχούν στις ως άνω περικοπές της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως και 12.5.2016, και την επίδραση αυτών στις εκκρεμείς δίκες, η Ολομέλεια με την 1975/2021 απόφασή της, δέχθηκε, ενόψει και των απορреουσών από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ αρχών για την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων, σε σχέση με την επέμβαση του Νομοθέτη σε εκκρεμείς υποθέσεις, μεταξύ άλλων, τα εξής: α) Για την εξαίρεση από το αποσβεστικό αποτέλεσμα της διάταξης του άρθρου 33 του ν. 4734/2010 δεν αρκεί οι σχετικές απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου από την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4093/2012 να ήταν δικαστικώς εκκρεμείς κατά τη δημοσίευση του ν. 4734/2020, αλλά απαιτείται και να «υπερβαίνουν» το επιστρεπτέο σε αυτούς, βάσει των διατάξεων του ν. 4734/2020 και της σχετικής κ.υ.α., ποσό, οπότε και εξακολουθούν να υφίστανται μόνον κατά το υπερβάλλον. β) Σε εκείνες, επομένως, που αποσβέννυνται συγκαταλέγονται, σε κάθε περίπτωση, οι απαιτήσεις, για το ίδιο χρονικό διάστημα, των ποσών από την περικοπή της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για την επιστροφή των οποίων ο Νομοθέτης ειδικώς προνόησε. γ) Ενόψει της αναγνώρισης, με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020, της υποχρέωσης επιστροφής στους συνταξιούχους των ποσών που αντιστοιχούν στην ως άνω περικοπή, για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, επέρχεται απόσβεση με ανανέωση των σχετικών ενοχών (πρβλ. άρθρο 436 ΑΚ), με την πρωτογενή ρύθμιση του τρόπου και του χρόνου εξόφλησης των οικείων αξιώσεων. (δ) Οι επίμαχες διατάξεις του ν. 4734/2020 επάγονται, με μόνη τη θέσπισή τους, αυτοθρόως την άρση της νομικής βάσης όχι μόνον των εφεξής ασκούμενων, αλλά και των ήδη εκκρεμών αγωγών για την ικανοποίηση των εν λόγω αξιώσεων, οι οποίες έκτοτε καθίστανται νόμω αβάσιμες. (ε) Δεν εγείρεται από τα ανωτέρω ζήτημα παραβίασης του δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας (άρθρα 20 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ) ή ανεπίτρεπτης επέμβασης της νομοθετικής στα έργα της δικαστικής εξουσίας (άρθρο 26 του Συντάγματος) ή, τέλος, προσβολής των περιουσιακών δικαιωμάτων των συνταξιούχων (άρθρα 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ), αφού το αποσβεστικό αποτέλεσμα συνέχεται άμεσα με την πλήρη ικανοποίηση των επίδικων απαιτήσεων. (στ) Σε περίπτωση, άλλωστε, αμφισβήτησης περί την καταβολή του επιστρεπτέου ποσού, ο δικαιούχος δύναται να ασκήσει εκ νέου αγωγή, ερειδόμενη πλέον όχι στην αντισυνταγματικότητα των ρυθμίσεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αλλά στην παράβαση των διατάξεων του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και όσων λεπτομερώς, κατ' εξουσιοδότησή του ορίστηκαν με την κ.υ.α. Φ.11321/37311/1610/13.10.2020, με τη σχετική απαίτηση αυτού να υπόκειται σε νέα διετή, κατά την παράγραφο 5 του άρθρου 140 του ν.

4270/2014, παραγραφή. Συνεπώς, οι εκκρεμείς, κατά τη δημοσίευση του ν. 4734/2020, ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου αγωγές με αντικείμενο αναγόμενες στο χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 12.5.2016 αξιώσεις των συνταξιούχων από την περικοπή της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αποβαίνουν, ακόμη και αν οι αξιώσεις αυτές δεν έχουν υποπέσει σε παραγραφή, άνευ άλλου τινός, απορριπτέες, ως εκ της απόσβεσής τους με το άρθρο 33 του ν. 4734/2020. (ζ) Με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 εκτός από την απόσβεση των αξιώσεων που καταλαμβάνονται από το πεδίο εφαρμογής της οικείας διάταξης (αξιώσεις του χρονικού διαστήματος από 11.6.2015 έως 12.5.2016), επέρχεται αυτοθρόως και η συναπόσβεση των τόκων επιδικίας, ακόμη και όταν η αγωγή έχει επιδοθεί πριν από τη δημοσίευση του ν. 4734/2020, χωρίς η σχετική πρόβλεψη να έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις των άρθρων 17 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και 6 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Πρόσθετου της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα, η Ολομέλεια έκρινε ότι από την πρόβλεψη της άτοκης επιστροφής των οφειλομένων στους συνταξιούχους ποσών δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας των συνταξιούχων, συνεκτιμώντας, πλην άλλων: (α) τους όρους υπό τους οποίους προβλέπεται η επιστροφή στους συνταξιούχους, με τη μέριμνα του Νομοθέτη για την ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση και την ειδική προστασία του επιστρεπτέου ποσού, (β) την ωφέλεια την οποία και όσοι από τους συνταξιούχους είχαν ήδη προσφύγει στο Δικαστήριο αντλούν από τις ρυθμίσεις του ν. 4734/2020, με την εφάπαξ και εντός διμήνου εξόφληση του ποσού που δικαιούνται από τη συγκεκριμένη αιτία και (γ) την απαλλαγή τους από τον δικαστικό αγώνα για τη διεκδίκησή του, σε σχέση με την απόσβεση της μικρής, άλλωστε, ύψους αξίωσης επί των τόκων επιδικίας (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1975/2021 σκ. 110, 111, 116, 117).

67. Ενόψει των νομολογιακών δεδομένων που παρατίθενται στις σκ. 64 και 65 της παρούσας και συνεκτιμώντας τα ειδικά δομικά χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974, η περικοπή των βουλευτικών συντάξεων δυνάμει των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του ν. 4093/2012, αντίκειται σε κάθε περίπτωση προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της προσωπικής ευημερίας, της ισότητας ενώπιον του νόμου-υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας-και των δημοσίων βαρών, καθώς και της αναλογικότητας. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές μειώθηκαν, για πέμπτη φορά, από 1.1.2013, οι βουλευτικές συντάξεις, που υπερβαίνουν τα 1.000 ευρώ, σε ποσοστά από 5% έως και 20%. Για τον υπολογισμό δε της μείωσης αυτής λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της βουλευτικής σύνταξης όπως είχε διαμορφωθεί την 31.12.2012, δηλαδή μετά την παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 13 του άρθρου 2 του ν.4002/2011, καθώς και των μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν.4051/2012. Ωστόσο, στην οικεία αιτιολογική έκθεση, δεν μνημονεύονται καθόλου οι προηγηθείσες περικοπές - από τις οποίες μάλιστα οι πιο πρόσφατες είχαν επέλθει με το δημοσιευθέντα λίγους μήνες νωρίτερα ν. 4051/2012, η δε λήψη των επίμαχων μέτρων αιτιολογείται με γενική αναφορά στην

ανάγκη περιστολής της δημοσιονομικής δαπάνης των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων, προκειμένου να διασφαλισθεί η πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής της Χώρας. Και ναι μεν η λήψη νέων μέτρων ήταν, κατ' αρχήν, αναγκαία για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης δημοσιονομικής κρίσης, ενόψει και της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, εξαιτίας, όμως, της νέας περικοπής των συνταξιοδοτικών παροχών των συνταξιούχων του Δημοσίου, ο νομοθέτης όφειλε, να αιτιολογήσει ειδικά ότι η λήψη των συγκεκριμένων μέτρων ήταν συμβατή με τις συνταγματικές αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και στα δημόσια βάρη, καθώς και της αναλογικότητας. Εντούτοις, ούτε από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του ν. 4093/2012 ούτε από το κείμενο του εγκριθέντος με το ν. 4046/2012 Μνημονίου Συνεννόησης προκύπτει ότι ελήφθη υπόψη, πέραν του ανωτέρω αμιγώς ποσοτικού (αριθμητικού) και, ως εκ τούτου, προδήλως απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης, δηλαδή, συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του εν γένει μισθολογικού κόστους του Δημοσίου (βλ. σχετικώς την οικεία ως άνω έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) το ειδικό λειτουργικό status του βουλευτή. Ούτε προκύπτει ότι έγιναν ειδικές εκτιμήσεις, ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974. Στο ίδιο δε πλαίσιο δεν προκύπτει ότι αξιολογήθηκε αν οι εκ των μειώσεων προερχόμενες επιπτώσεις είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες από το οικονομικό όφελος που θα προκύψει ούτε, τέλος, αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους βουλευτές. Δεν εξετάσθηκε, επίσης, αν οι συντάξεις ειδικώς των συνταξιούχων βουλευτών, μετά τις νέες μειώσεις, διασφαλίζουν της αξιοπρεπή διαβίωσή τους, δηλαδή τη διαβίωσή τους κατά τρόπο συνάδοντα προς το κύρος του λειτουργήματος που ασκούσαν ως όργανα της νομοθετικής λειτουργίας, ιδίως στις περιπτώσεις εκείνες που η βουλευτική σύνταξη συνιστά τη μοναδική πηγή εισοδήματος του συνταξιούχου. Άλλωστε, η ειδικότερη τεκμηρίωση της επίμαχης ρύθμισης ήταν περισσότερο αναγκαία εν προκειμένω, ενόψει της πολλαπλότητας των επιβληθέντων στη συγκεκριμένη κατηγορία βαρών, αλλά και της επιβληθείσας δυνάμει της περ. θ' της παρ. 1 της Υποπαραγράφου Β1 του ιδίου νόμου περικοπής της βουλευτικής σύνταξης, στην ειδικότερη περίπτωση που ο συνταξιούχος βουλευτής λαμβάνει και δεύτερη κύρια σύνταξη.

68. Περαιτέρω, ενόψει των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο της συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (βλ. την παρατιθέμενη στο ν. 4334/2015 «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)», Α' 80, Ανακοίνωση του Συμβουλίου Κορυφής («Eurosummit»), που έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες στις 12.7.2015, σχετικά με τις δεσμεύσεις της Ελλάδας ενόψει μελλοντικής συμφωνίας με τον Ε.Μ.Σ., μεταξύ των οποίων αναφέρεται και η λήψη εμπροσθοβαρών μέτρων για τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, ως μέρος ενός προγράμματος συνολικής αναμόρφωσης του συνταξιοδοτικού συστήματος), τέθηκε σε ισχύ ο ν. 4387/2016 (Α' 85). Με τον νόμο αυτό, όπως αρχικώς ίσχυε, θεσπίσθηκε, κατά τις εξαγγελίες του «Ενιαίο

Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας» και μεταρρυθμίστηκε το ασφαλιστικό-συνταξιοδοτικό σύστημα» (Α' 85). Ο νόμος δε αυτός άρχισε να ισχύει, κατά το άρθρο 122 αυτού, από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.5.2016).

69. Το άρθρο 4 του νόμου, υπό τον τίτλο «Υπαγωγή στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης των υπαλλήλων - λειτουργών του Δημοσίου, καθώς και των στρατιωτικών, ορίζει «1. α. Από 1.1.2017 οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 51 και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος. β. Για τις προϋποθέσεις θεμελίωσης σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, καθώς και για τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων, εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή οι οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. 2. α. Το Δημόσιο εξακολουθεί έως 31.12.2016 να υπολογίζει και να εισπράττει τις ασφαλιστικές εισφορές των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και να καταβάλλει τις ήδη κανονισθείσες συντάξεις, καθώς και εκείνες που θα κανονισθούν μέχρι την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. β. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου έως 31.12.2016 κανονίζονται από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι καταβαλλόμενες από το Δημόσιο, κατά την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου, συντάξεις όσων από τα ανωτέρω πρόσωπα έχουν καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την ημερομηνία αυτή, μεταφέρονται στον Ε.Φ.Κ.Α. και καταβάλλονται από αυτόν, λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του άρθρου 13 περί ανωτάτου ορίου σύνταξης. 3. Οι διατάξεις των ανωτέρω παραγράφων δεν έχουν εφαρμογή: α. για όσους από τα ανωτέρω πρόσωπα υπάγονται στις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α' 120) και 1977/1991 (Α' 185), β. για όσους δικαιούνται πολεμική σύνταξη ή σύνταξη αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 168/2007 (Α' 209), του Π.δ. 169/2007 (Α' 210) και των άρθρων 22 και 27 του Ν. 1813/1988 (Α' 243), γ. για τους λογοτέχνες - καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 3075/2002 (Α' 297), δ. για όσους λαμβάνουν προσωπική σύνταξη, καθώς και ε. για όσους δικαιούνται σύνταξη λόγω ανικανότητας ή λόγω θανάτου που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 169/2007 σε συνδυασμό και με αυτές του Π.δ. 168/2007. Τα ανωτέρω πρόσωπα εξακολουθούν να υπάγονται στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και οι συντάξεις τους κανονίζονται με βάση τις ισχύουσες κατά την

έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου και καταβάλλονται από το Δημόσιο. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για τα πρόσωπα στα οποία μεταβιβάστηκε ή μεταβιβάζεται η σύνταξη των υπαγομένων σε αυτές προσώπων. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης θα ορισθεί κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού».

70. Στο άρθρο 6 του νόμου, με τίτλο «Ειδικές - Μεταβατικές συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου», ορίζονται τα εξής: «1.α. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους λόγω συνταξιοδότησης, μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, υπολογίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά τις 31.12.2014, και καταβάλλονται με τον περιορισμό των διατάξεων του άρθρου 13. β. Η προηγούμενη παράγραφος δεν έχει εφαρμογή για όσα από τα προαναφερόμενα πρόσωπα δεν πληρούν, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, τις προϋποθέσεις άμεσης καταβολής της σύνταξής τους. Τα πρόσωπα αυτά υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού. Όσοι από τα ανωτέρω πρόσωπα αποχωρούν από την έναρξη ισχύος του παρόντος και εντός του έτους 2016, σε περίπτωση κατά την οποία το ακαθάριστο ποσό της κανονιζόμενης σύνταξης υπολείπεται κατά ποσοστό άνω του 20%, του ποσού της σύνταξης που θα ελάμβαναν με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31.12.2014, το ήμισυ της διαφοράς αυτής καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14, ενώ για όσους θα αποχωρήσουν εντός του έτους 2017 ή εντός του έτους 2018, η κατά τα ανωτέρω προσωπική διαφορά ανέρχεται στο ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς και στο ένα τέταρτο (1/4) αυτής, αντίστοιχα. Οι ανωτέρω προσωπικές διαφορές καταβάλλονται έως 31.12.2018. (Το τελευταίο εδάφιο της περιπτώσεως γ' προστέθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 2 του ν. 4472/2017, Α' 74/19.5.2017.) δ. (...) 2. (...) 3. Οι συντάξεις των προηγούμενων παραγράφων αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 14 του παρόντος. 4. (...)».

71. Με το άρθρο 8 του ίδιου νόμου, με τίτλο «Ανταποδοτική σύνταξη», ως ίσχυε κατά την αρχική του διατύπωση, ορίστηκε: «1. Οι υπάλληλοι - λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαιώματα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του παρόντος, και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 4, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2.α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του

βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. (...) 3. (όπως η παράγραφος αυτή συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 4488/2017, Α' 137/13.9.2017). Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού».

72. Σύμφωνα δε με τα οριζόμενα στο άρθρο 13 «1. Μέχρι 31.12.2018 αναστέλλεται η καταβολή κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης των προσώπων που είχαν ήδη καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, κατά το μέρος που υπερβαίνει τις δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ. Για την εφαρμογή του ανώτατου αυτού ορίου, λαμβάνονται υπόψη το καταβαλλόμενο ποσό συνυπολογιζόμενης της εισφοράς υγειονομικής περίθαλψης υπέρ ΕΟΠΥΥ και της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του Ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει, και των παραγράφων 11 και 12 του άρθρου 44 του Ν. 3986/2011 (Α' 152), όπως ισχύει. 2. Κατά την ίδια περίοδο, το άθροισμα του καθαρού ποσού των συντάξεων των παραπάνω προσώπων, που δικαιούται κάθε συνταξιούχος από οποιαδήποτε αιτία από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. ή οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ. Στον υπολογισμό του ανώτατου ορίου καταβολής σύνταξης που αφορά στα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση και των οικογενειών που έχουν μέλη τους άτομα με αναπηρία δεν λαμβάνονται υπόψη τα πάσης φύσεως προνοιακά επιδόματα και επιδόματα αναπηρίας. 3. Από 1.1.2019 καταβάλλεται το τυχόν υπερβάλλον ποσό που προκύπτει σε σχέση με ανώτατο όριο των παραγράφων 1 και 2 και το νέο ύψος των συντάξεων όπως θα προκύψει, σύμφωνα με την κατά το άρθρο 14 αναπροσαρμογή τους».

73. Με το άρθρο 14 του εν λόγω νόμου, με τίτλο «Αναπροσαρμογή συντάξεων - προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων», όπως ίσχυε κατά την αρχική του διατύπωση, ορίστηκε: «1.α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής

Αλληλεγγύης καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2.α. Μέχρι την 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. (...) β. Από 1.1.2019, εφόσον το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει σε εφαρμογή της παραγράφου 3. (...) 3.α. (...) β. (...)». Η ανωτέρω περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 14 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 4472/2017 (Α' 74/19.5.2017), ως εξής: «Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το υπερβάλλον ποσό περικόπτεται. Το ποσό που περικόπτεται κατά τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κύριας σύνταξης του δικαιούχου. Αν, μετά την εφαρμογή της ρύθμισης του ανωτέρω εδαφίου, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψη του με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3», ενώ το ίδιο εδάφιο αντικαταστάθηκε εκ νέου με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. 4583/2018, Α' 212, ως εξής: «β. Από 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με την παράγραφο 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3, όπως ισχύει». Εν συνεχεία, στο εδάφιο γ', της ίδιας παραγράφου, όπως αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 4472/2017, ορίζεται «γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά 1/5 της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών». Ακολούθως, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου αρχικώς προβλεπόταν ότι «3. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος, αυξάνεται από την 1.1.2017 κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή», μετά δε την τροποποίησή του με την παράγραφο 4 άρθρου 1 του ν. 4472/2017, ορίζει «3. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος αυξάνεται, από την 1.1.2022 κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής

Αλληλεγγύης, με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή», ενώ στο εδάφιο β' της ίδιας παραγράφου προβλέπεται ότι «β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στην περίπτωση α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται» και στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι «Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009».

74. Σύμφωνα με το Γενικό Μέρος της αιτιολογικής εκθέσεως του νόμου «(...) Η αποκατάσταση της βιωσιμότητας, δηλαδή η διατήρηση της ικανότητας του συστήματος να χορηγεί συντάξεις στους τωρινούς και μελλοντικούς συνταξιούχους, δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά υπηρετεί το συμβόλαιο ανάμεσα στις γενεές που βρίσκεται στη βάση κάθε διανεμητικού συστήματος. Με το ισχύον σύστημα η σημερινή γενεά εργαζομένων θα πλήρωνε περισσότερα απ' όσα θα λάβει. Με τη μεταρρύθμιση η αναλογικότητα αποκαθίσταται πλήρως. Μόνον οι πιο αδύναμοι θα λάβουν περισσότερα από όσα έχουν δώσει μέσω των εισφορών τους στο σύστημα, λόγω της ύπαρξης της εθνικής σύνταξης και άλλων ειδικών προβλέψεων για αυτούς. Για τον προσδιορισμό των ποσοστών αναπλήρωσης. Για τον προσδιορισμό των ποσοστών αναπλήρωσης εισοδήματος της αναλογικής/ανταποδοτικής σύνταξης, επί του πραγματικού εισοδήματος, όπως και εν γένει για τον προσδιορισμό της οικονομικής ισορροπίας και βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος ελήφθησαν υπόψη, πέραν των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων, αναλογιστικές μελέτες-προβολές της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, οι οποίες συντάχθηκαν με επιστημονική βοήθεια από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (...)».

75. Περαιτέρω, ως προς τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 περί αναπροσαρμογής των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 συντάξεων, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων: «Με βάση το άρθρο 14, επανυπολογίζονται οι συντάξεις που ήδη καταβάλλονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. (...) Εντούτοις, ο νομοθέτης επιλέγει να εισάγει μία ευνοϊκή μεταχείριση για τους ήδη συνταξιούχους προβλέποντας ρητά ότι μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής οι συντάξεις συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, παρακρατούμενης της

εισφοράς υπέρ υγειονομικής περιθάλψης (...) η συγκεκριμένη πρόβλεψη στοχεύει στο σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όπως αυτή προστατεύεται, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην περίπτωση που το ποσό της σύνταξης, όπως επανυπολογίζεται, είναι μεγαλύτερο από το ήδη καταβαλλόμενο, η διαφορά καταβάλλεται σταδιακά, σε βάθος πενταετίας. (...)». Εξ άλλου, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4472/2017, με το άρθρο 1 παρ. 2 του οποίου προβλέφθηκε το πρώτον, κατά τα ήδη εκτεθέντα, περικοπή, από 1.1.2019, μέχρι ποσοστού 18%, του ποσού της ήδη καταβαλλόμενης συντάξεως, που, μετά την αναπροσαρμογή, υπερβαίνει το προκύπτον βάσει των νέων, ενιαίων κανόνων υπολογισμού ποσό, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχής ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και να επιτευχθεί σταθερή και άμεση χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας. Απαραίτητη προϋπόθεση προς τούτο είναι η περιστολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά ποσοστό 1% του ΑΕΠ για το έτος 2019, η οποία επιτρέπει την περιχαράκωση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος. (...) Λαμβάνοντας δε υπόψη την αρχή της ίσης κατανομής των βαρών, προβλέπεται ότι η μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης θα επιτευχθεί μόνο μέσω της αναπροσαρμογής των συντάξεων εκείνων, το ποσό των οποίων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων, ούτως ώστε να μην θίγεται η αλληλεγγύη μεταξύ παλαιών και νέων συνταξιούχων (...) [και] να μην διαταραχθεί σημαντικά και αιφνιδίως το επίπεδο διαβίωσης της συγκεκριμένης κατηγορίας συνταξιούχων».

76. Ακολούθως, θεσπίσθηκε ο ν. 4670/2020 «Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις» (Α' 43). Στο άρθρο 25 του νόμου, με τίτλο «Τροποποίηση του άρθρου 14 του ν. 4387/2016», προβλέπονται τα εξής: «[Σ]το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 προστίθεται νέα παράγραφος 3, η υφιστάμενη παράγραφος 3 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 αναριθμείται σε 4 και τροποποιείται, και η υφιστάμενη παράγραφος 4 αναριθμείται σε 5. Το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 14 Αναπροσαρμογή συντάξεων - προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων 1. α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2. α. Μέχρι τις 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν

διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. Ειδικά ο υπολογισμός της κράτησης υπέρ υγειονομικής περίθαλψης διενεργείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 30 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015 (Α' 80), όπως ισχύει. β. Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με την παράγραφο 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4. γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά το ένα πέμπτο της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών. δ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις β' και γ' αποτυπώνονται από την 1η.1.2018 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. 3. α. Από την 1.10.2019 οι συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8. Από την 1.10.2019, καταβάλλονται τυχόν προκύπτουσες αυξήσεις στη σύνταξη. Αν το ποσό των συντάξεων αυτών, όπως επανυπολογίζεται, είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το ποσό της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. β.α) Οι κύριες συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και έχουν επανυπολογισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8. β.β) Από την 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου. β.γ) Από την 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και το ποσό των συντάξεων προσαυξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από την 1η Οκτωβρίου 2019 έως την 31η Δεκεμβρίου 2020 και σταδιακά ισόποσα κατ' έτος έως την 31η Δεκεμβρίου 2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επανυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, ολοκληρώνεται η καταβολή της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και η διαφορά των δύο ποσών συμψηφίζεται κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή της με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των

συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 8. γ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις α' και β' αποτυπώνονται από την 1.1.2020 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. 4. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1.1.2023 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου διά του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή. β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στην περίπτωση α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται. 5. Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009.».

77. Επί του άρθρου 25 του αναφερθέντος στην προηγούμενη σκέψη νομοθετήματος, η οικεία αιτιολογική έκθεση αναφέρει τα εξής: «Με το άρθρο 25 του παρόντος σχεδίου νόμου τροποποιείται το άρθρο 14 του ν. 4387/2016. Με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι από 1η.10.2019 οι συντάξεις οι οποίες έχουν υπολογιστεί με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016 ή εκκρεμεί ο υπολογισμός τους αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατόπιν της αναλογιστικής έκθεσης και σε συμμόρφωση με την υπ' αρ. 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και αποτυπώνονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016. Τυχόν προκύπτουσες από τον επανυπολογισμό αυξήσεις θα καταβάλλονται και αυτές από 1η.10.2019. Για όλες τις απονεμηθείσες συντάξεις, καθώς και τις αιτήσεις συνταξιοδότησης που έχουν υποβληθεί έως 30.9.2019, αν το ποσό των συντάξεων αυτών όπως επαναυπολογίζεται είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τα προϋσχύοντα ποσοστά αναπλήρωσης, το ποσόν της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. Προβλέπεται περαιτέρω ότι οι επανυπολογισθείσες, σύμφωνα με την παράγραφο 1 και 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 με βάση τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης. Από 1.10.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον επανυπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 του ιδίου νόμου, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως

προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου. Επιπρόσθετα ορίζεται ότι αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον επαναυπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 ενώ το ποσό των συντάξεων προσανξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από 1η.10.2019 έως 31.12. 2020 και ισόποσα κατ' έτος έως την 31η.12.2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επαναυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, ολοκληρώνεται η καταβολή της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και η διαφορά των δύο ποσών συμψηφίζεται κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή της με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 8. Σκοπός της παρούσας ρύθμισης είναι η εφαρμογή των νέων ποσοστών αναπλήρωσης στις ήδη καταβαλλόμενες κύριες συντάξεις, καθώς επίσης σε αυτές των οποίων εκκρεμεί ο υπολογισμός τους και σε αυτές που έχουν επανυπολογιστεί, έτσι ώστε οι δικαιούχοι όλων των ανωτέρω συντάξεων να δουν στις συντάξεις τους τις τυχόν αυξήσεις, οι οποίες θα προκύψουν από την αναπροσαρμογή των ποσοστών αναπλήρωσης και εν τέλει καμία σύνταξη να μην μειωθεί. Ως εκ τούτου, η συγκεκριμένη πρόβλεψη στοχεύει στον σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και στην προστασία όλων των συνταξιούχων διαμορφώνοντας ένα συνταξιοδοτικό και ασφαλιστικό νομικό πλαίσιο, το οποίο θα διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Προσέτι, ορίζεται στην προτεινόμενη διάταξη ότι το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1η.1.2023 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου δια του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή».

78. Με τις διατάξεις του ν. 4387/2016 επιχειρείται η πλήρης αναμόρφωση του συστήματος ασφάλισης με την εισαγωγή νέου, ενιαίου συστήματος, το οποίο χαρακτηρίζεται αφενός από τη θέσπιση όμοιων κανόνων για όλους τους απασχολούμενους είτε στον δημόσιο, είτε στον ιδιωτικό τομέα και αφετέρου από την ενίσχυση του κοινωνικού και αναδιανεμητικού χαρακτήρα του μέσω της εθνικής σύνταξης. Ειδικότερα ιδρύθηκε, κατά πρώτον, Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) (βλ. άρθρα 51 και επ. του ν. 4387/2016), στον οποίο εντάσσονται όλες οι κατηγορίες απασχολούμενων και συνταξιούχων, ανεξαρτήτως απασχόλησης ή ιδιότητας, και δη τόσο οι λειτουργοί και υπάλληλοι του Δημοσίου και

οι στρατιωτικοί, όσο και οι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, ορίστηκαν ενιαίοι, για όλους τους απασχολούμενους, μεταξύ των οποίων οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, κανόνες υπολογισμού των εισφορών και των παροχών, μέσω της θέσπισης του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, το οποίο είναι ανεξάρτητο από την εθνική (χρηματοδοτούμενη από τον κρατικό προϋπολογισμό) σύνταξη και αθροίζεται με αυτήν, και της άρρηκτης σύνδεσής του με τις καταβληθείσες εισφορές, ως βάση υπολογισμού των οποίων καθιερώνεται, ενιαία, το εισόδημα των υπαγομένων στην ασφάλιση του ανωτέρω φορέα από την ασφαλιστέα δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Προκειμένου δε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος (βλ. σχετικά την αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016), προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 (βλ. αποφ. 1-4 Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 Συντάγματος, ΕλΣ Τέταρτο Τμ. 957/1921, 1217/2021 σκ. 28).

79. Ειδικότερα, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016 προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016. Στο πλαίσιο αυτό, με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 13 ορίστηκε, για τους ήδη κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνταξιούχους του Δημοσίου, ανώτατο όριο δυναμένης να καταβληθεί σύνταξης. Συναφώς, προβλέφθηκε, ως προς αυτούς, η αναστολή καταβολής, έως τις 31.12.2018 (ημερομηνία ολοκλήρωσης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής κατά τα προεκτεθέντα), κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης, κατά το ποσό (ακαθάριστο) που υπερβαίνει τις 2.000 ευρώ (ή τις 3.000 ευρώ, προκειμένου περί αθροίσματος συντάξεων), καθώς και η καταβολή εκ νέου, από 1.1.2019, του υπερβάλλοντος ποσού, εφόσον αυτό προκύψει μετά τον επανυπολογισμό της σύνταξης επί τη βάσει των οριζόμενων στο ως άνω άρθρο 14. Και τούτο προκειμένου, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του σχετικού άρθρου, να επιτευχθεί η οικονομική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και η άμβλυνση των κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων.

80. Ακολούθως, στην παρ. 1 του άρθρου 14 του οικείου νόμου, εισάγεται ο γενικός κανόνας ότι οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου κύριες συντάξεις στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7, 8, 13 και τις περιλαμβανόμενες στο άρθρο 14 ειδικότερες διαρρυθμίσεις, για τον δε υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4670/2020 λαμβάνεται υπ' όψιν ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου έχει ήδη κανονισθεί η σύνταξη με βάση την οικεία συνταξιοδοτική νομοθεσία. Περαιτέρω, σύμφωνα με την αρχική διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου αυτού έως τις 31.12.2018 (οπότε ολοκληρώνεται, κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση, το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής), οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου συντάξεις εξακολουθούν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, σύμφωνα με τις

τότε ισχύουσες διατάξεις, ενώ από 1.1.2019 και εφόσον το ποσό της σύνταξης, όπως υπολογίζεται, είναι μεγαλύτερο από το ποσό που προκύπτει από τον υπολογισμό της βάσει της παρ. 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος, και ως την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων.

81. Στη συνέχεια, όμως, και από 19.5.2017, οπότε δημοσιεύθηκε ο ν. 4472/2017 και τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 1 παρ. 2 αυτού, ορίστηκε, τροποποιηθέντος με το νόμο αυτόν, κατά τούτο, του ως άνω άρθρου 14 του ν. 4387/2016, ότι το τυχόν υπερβάλλον μετά τον επανυπολογισμό ποσό περικόπτεται μέχρι ποσοστού 18% επί της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 κύριας σύνταξης του δικαιούχου και ότι εάν και μετά την εν λόγω περικοπή, το καταβαλλόμενο ποσό εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό της αναπροσαρμογής που προκύπτει βάσει της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος, και ως την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων. Σύμφωνα δε, με την αιτιολογική έκθεση της νεότερης αυτής διάταξης, η εν λόγω περικοπή αποσκοπούσε στην επιτυχή ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής για τη σταθερή και άμεση χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, ώστε να επιτευχθεί ο δημοσιονομικός στόχος περιστολής της δαπάνης κατά ποσοστό 1% του ΑΕΠ για το έτος 2019 και να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ήδη δε με τις ρυθμίσεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4583/2018 απαλείφθηκε ο ως άνω ποσοστιαίος περιορισμός. Και τούτο, καθόσον, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση «τα δεδομένα που υφίσταντο κατά την ψήφιση του ν. 4472/2017 έχουν αλλάξει σημαντικά. Ήδη σήμερα μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και την οριστική έξοδο της χώρας από τα Μνημόνια, αποδείχθηκε πλήρως ότι η Ελλάδα έχει κατορθώσει να επιτύχει το δημοσιονομικό της στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα, στόχος που μπορεί πλέον να επιτευχθεί και χωρίς το μέτρο της απομείωσης της προσωπικής διαφοράς στο πλαίσιο του επανυπολογισμού των συντάξεων, το οποίο, άλλωστε, είναι μέτρο μη διαρθρωτικού χαρακτήρα. Τα υπερπλεονάσματα του ΕΦΚΑ, τα οποία αναμένονται να αυξηθούν ακόμη περισσότερο από την αύξηση των εισπραττόμενων εισφορών λόγω της ενίσχυσης της αγοράς εργασίας και της συνακόλουθης βελτίωσης της απασχόλησης, στα πλαίσια και της εν γένει αναπτυξιακής κατεύθυνσης της χώρας και της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, αποδεικνύουν ότι το ανωτέρω μέτρο είναι μη δημοσιονομικά αναγκαίο για την ισορροπία και τη βιωσιμότητα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, η οποία έχει πλήρως διασφαλιστεί».

82. Τέλος, με τις ρυθμίσεις του άρθρου 25 του ν. 4670/2020 αντικαταστάθηκε το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 και χωρίς να τροποποιηθούν οι βασικές ρυθμίσεις των άρθρων 1 και 2 αυτού, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο δημοσίευσης του ν. 4670/2020, προβλέφθηκε στην παρ. 3 β' του οικείου άρθρου, μεταξύ άλλων, ότι οι συντάξεις που είχαν απονεμηθεί πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και είχαν επανυπολογισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 με βάση τα νέα αυξημένα ποσοστά αναπλήρωσης του άρθρου 8,

ρυθμίστηκε δε περαιτέρω ο τρόπος σύγκρισης του ύψους της σύνταξης με βάση τα διαδοχικώς ισχύοντα ποσοστά αναπλήρωσης και ο τρόπος καταβολής της οικείας προσωπικής διαφοράς.

83. Περαιτέρω, εντός του ως άνω νομοθετικού πλαισίου (σκ. 68 επ.) έχουν ήδη εκδοθεί οι 2020/2020, 1975/2021 και 789/2022 αποφάσεις της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, καθώς και οι 1-4/2018 και 255/2021 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, με τις οποίες έχουν επιλυθεί συναφή με τα τιθέμενα με την ένδικη αγωγή νομικά ζητήματα.

84. Ειδικότερα, με την 2020/2020 απόφαση η Ολομέλεια του Δικαστηρίου έκρινε ότι ενόψει της ασάφειας που είχε προκληθεί από την αδιάστικη διατύπωση του ν. 4387/2016 και προς αντιμετώπιση του ερμηνευτικού κινδύνου κανονιστικής σύγχυσης μεταξύ δύο εντασσόμενων στον ΕΦΚΑ συνταγματικά διακριτών ασφαλιστικών συστημάτων, και συγκεκριμένα του απορρέοντος από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αφενός και του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αφετέρου, με τον ν. 4670/2020 αποσαφηνίστηκε η θεσμική αυτοτέλεια του πρώτου εκ των ανωτέρω συστημάτων εντός του ΕΦΚΑ (μετονομασθέντος από 1.3.2020 σε e- ΕΦΚΑ) και διευκρινίστηκε η ρυθμιστική και λειτουργική του διάκριση από το επίσης εντασσόμενο στον ίδιο φορέα κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα. Μεταξύ δε άλλων, με την ίδια απόφαση η Ολομέλεια έκρινε ότι με τις ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20 και 21 του ν. 4670/2020, στις οποίες, ως εκ της ασάφειας των αρχικών προβλέψεων του ν. 4387/2016 και των επεξηγήσεων που τις συνοδεύουν, πρέπει να αποδοθεί γνησίως ερμηνευτικός χαρακτήρας προσδίδων σε αυτές αναδρομικότητα, κατ' άρθρο 77 του Συντάγματος, ο νομοθέτης επιχείρησε να ευθυγραμμίσει τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 στις εκ του Συντάγματος ιδιαίτερες απαιτήσεις, ως αυτές αποτυπώνονται ιδίως στη συναφή νομολογία του Δικαστηρίου, αναφορικά με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. μεταξύ άλλων ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Εν όψει τούτων, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι, κατ' αρχήν, με την επιφύλαξη των ειδικότερων ρυθμίσεων των οικείων νομοθετημάτων και της κατ' ιδίαν συμβατότητάς τους προς τις συνταγματικές αρχές που διέπουν το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό καθεστώς, στην ισχύουσα πλέον νομοθεσία αναγνωρίζεται η ύπαρξη και αυτοτέλεια του καθεστώτος αυτού, ότι το καθεστώς αυτό εντάσσεται στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και πλέον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης για λόγους βιωσιμότητας του συστήματος και ενότητας της λογιστικής διαχείρισης και ότι η σύνταξη που καταβάλλεται στους ανωτέρω είναι συνέχεια του μισθού τους και όχι αναπλήρωση των αποδοχών ενεργείας μετά την επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου.

85. Προσέτι, η Ολομέλεια με την 1975/2021 απόφασή της, στο πλαίσιο υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος, βάσει του άρθρου 162 του ν. 4700/2020, έκρινε ότι ο συνυπολογισμός των περικοπών της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για τον καθορισμό του ύψους των συντάξεων από 12.5.2016, βάσει του άρθρου 14 παρ. 2 του ν.4387/2016 δεν

αντίκεινται σε υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι: Α) με τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 παρ. 2 του οικείου νόμου δεν γίνεται γνήσια παραπομπή στις ισχύουσες κατά την 31.12.2014 διατάξεις που καθόριζαν το ύψος των συντάξεων του Δημοσίου, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους ή μη, όπως οι ρυθμίσεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αλλά με αυτές συντελείται νέα εφεξής πρωτογενής ρύθμιση ως προς τον υπολογισμό των συντάξεων, χωρίς πάντως να θίγονται παρελθούσες απαιτήσεις των συνταξιούχων από τυχόν αντισυνταγματικές περικοπές, Με τη ρύθμιση δε αυτή ενσωματώνεται ως αριθμητικό μέγεθος το ύψος στο οποίο αυτές ανέρχονταν κατά την ως άνω ημερομηνία, μετά την εφαρμογή της γενικής συνταξιοδοτικής νομοθεσίας και των ποσοστιαίων μειώσεων που προβλέφθηκαν διαδοχικώς, μεταξύ άλλων, και με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και των υποπαραγράφων Β3 και Β4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Οι διατάξεις, άλλωστε, αυτές, ανεξαρτήτως της αντιθέσεώς τους ή μη σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, στον βαθμό που δεν είχε κηρυχθεί η αντισυνταγματικότητά τους από το ΑΕΔ, κατ' άρθρο 100 παρ. 4 του Συντάγματος, και δεν είχαν καθ' οιονδήποτε καταργηθεί, ήταν εν ισχύ και πράγματι καθόριζαν το ύψος των συντάξεων κατά την ως άνω ημερομηνία. Β) Οι οικείες ρυθμίσεις κείνται εντός του θεμιτού πεδίου επιλογών του νομοθέτη στο πλαίσιο θέσπισης από αυτόν εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος, ο οποίος δύναται κατ' αρχήν να προβεί και σε εφεξής επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων, με την ενσωμάτωση και των επίδικων περικοπών, προκειμένου να ισχύσουν ενιαίοι κανόνες για παλαιούς και νέους συνταξιούχους εντός του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, κατ' επίκληση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, με απώτερο στόχο τη σύμμετρη συμμετοχή και των παλαιών συνταξιούχων στη μακροχρόνια απόδοση και αειφορία του εθνικού συνταξιοδοτικού κεφαλαίου και δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών. Γ) Οι ίδιες ρυθμίσεις δεν αντιβαίνουν στην συνταγματική αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων που διέπει το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, καθόσον πληρούνται τα βασικά κριτήρια αυτής και Δ) Οι επίμαχες ρυθμίσεις δεν αντιβαίνουν σε άλλες υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές.

86. Ακόμα, η Ολομέλεια με την 789/2022 απόφασή της, στο πλαίσιο επίλυσης προδικαστικού ερωτήματος, που υποβλήθηκε από το παρόν Τμήμα, έκρινε ότι δεν εγείρεται ζήτημα αντίθεσης της ρύθμισης του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί επιβολής προσωρινού, μέχρι 31.12.2018, ανώτατου ορίου ποσού 2.000 ευρώ στις καταβαλλόμενες ατομικές μηνιαίες συντάξεις, μεταξύ άλλων, των καθηγητών ΑΕΙ που είχαν καταστεί συνταξιούχοι του Δημοσίου έως την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (12.5.2016) στο Σύνταγμα, ούτε σε άλλη υπερνομοθετικής ισχύος. Ειδικότερα, η Ολομέλεια εκκινώντας από την παραδοχή ότι βασική υποχρέωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως δικαιοδοτούντος οργάνου είναι να προστατεύει τα ατομικά

και κοινωνικά δικαιώματα των προσφευγόντων ενώπιόν του διαδίκων, όταν υφίσταται η παραβίασή τους με ενέργειες των κρατικών αρχών, επεσήμανε ότι δεν δικαιούται, σεβόμενο τη θεμελιώδη δημοκρατική αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, να δικαιοδοτεί κατά τρόπο που στοιχειοθετεί, ως προς τις συνέπειες που αυτό συνεπάγεται, άσκηση ενεργού πολιτικής υπαγόμενης κατά το αντικείμενό της στο πεδίο της κυβερνητικής λειτουργίας. Τέτοια επέμβαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως δικαιοδοτούντος οργάνου, στο πεδίο της άσκησης ενεργού πολιτικής - όταν δεν εγείρεται σχετικώς ζήτημα παραβίασης του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος ή πρόδηλης παραβίασης της αναλογικής ισότητας - στοιχειοθετεί η εκ μέρους του επίλυση διαφοράς περί περικοπής συντάξεων, κατά τρόπο που συνεπάγεται αλυσιδωτές δημοσιονομικές συνέπειες πλήττοντες βασικές επιλογές της νομοθετικής εξουσίας στην προσπάθειά της να αποτρέψει καθαρό και άμεσο κίνδυνο προσβολής του γενικού συμφέροντος. Στο πλαίσιο αυτό έκρινε ότι η ρύθμιση του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί επιβολής προσωρινού, μέχρι 31.12.2018, ανώτατου ορίου ποσού 2.000 ευρώ στις καταβαλλόμενες ατομικές μηνιαίες συντάξεις, συνιστά μέσο δημοσιονομικής προσαρμογής, προκειμένου, υπό συνθήκες καθαρού και άμεσου κινδύνου διακοπής της χρηματοδότησης του Δημοσίου, να τηρηθούν έναντι των δανειστών αυτού οι υποχρεώσεις της Χώρας για την περιστολή των κρατικών δαπανών και ειδικότερα για τον έλεγχο της συνταξιοδοτικής δαπάνης. Ο νομοθέτης, άλλωστε, επέλεξε τη λύση της επίδικης περικοπής, κρίνοντας αυτήν ως κοινωνικώς δικαιότερη ενόψει της περιορισμένης χρονικής ισχύος αυτής, έχοντας αφ' ενός σταθμίσει και αποκλείσει άλλες προσφερόμενες λύσεις, και μη έχοντας αφ' ετέρου περιθώρια, λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και της προκύψασας ύφεσης της οικονομίας, ούτε αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης ούτε προσφυγής σε περαιτέρω δανεισμό. Τέλος, το Δικαστήριο, παρατηρώντας τα πραγματικά δεδομένα που αφορούσαν τους συγκεκριμένους ενάγοντες, έκρινε ότι το επίδικο μέτρο, το οποίο έχει προσωρινό και όχι πάγιο χαρακτήρα, δεν είναι τέτοιας φύσης που να επάγεται παραβίαση του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ούτε, ενόψει του πνεύματος επιβολής θυσιών με άξονα την κοινωνική δικαιοσύνη επί του οποίου κινήθηκε ο νομοθέτης, το ίδιο μέτρο, εφαρμοζόμενο στους ενάγοντες, μπορεί να κριθεί ως παραβιάζον προδήλως την αναλογική ισότητα, καθόσον οι ενάγοντες, λόγω των υψηλών συνταξιοδοτικών εισοδημάτων τους σαφώς διακρίνονταν ως κατηγορία των λοιπών συνταξιούχων και συνεπώς ευλόγως μπορούσε να επιβάλει σε αυτούς ο νομοθέτης μεγαλύτερη θυσία χάριν του γενικού συμφέροντος.

87. Εξ άλλου, με τις προαναφερθείσες 1-4/2018 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, με τις οποίες κρίθηκε ότι οι διατάξεις της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, και ως εκ τούτου δεν λαμβάνονται υπόψη για τον επανυπολογισμό των συντάξεών τους κατά το άρθρο 14 παρ. 1 περ. β και 2 περ. α του νεότερου ν. 4387/2016, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς. Επίσης, κρίθηκε ότι η διάρρηξη της σχέσης αναλογίας μεταξύ της σύνταξης και των αποδοχών ενεργείας των δικαστικών λειτουργών, η οποία είχε ήδη

επέλθει με τις περικοπές του ν. 4093/2012, επιτάθηκε κατά πολύ με την εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 13 του ν. 4387/2016, με τις οποίες θεσπίστηκε ανώτατο όριο 2.000 ευρώ στις καταβαλλόμενες ατομικές μηνιαίες συντάξεις των προσώπων που είχαν καταστεί συνταξιούχοι του Δημοσίου έως την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016. Περαιτέρω, το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, με την 255/2021 απόφαση, επανέλαβε ότι οι κρίσεις των 1-4/2018 αποφάσεων, μνημονεύοντας τις διατάξεις της περ. (α) της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 και του άρθρου 13 του νόμου αυτού, αναφέρονται πρωτίστως στο χρονικό διάστημα μέχρι τις 31.12.2018, για το οποίο ο επανυπολογισμός των συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου έλαβε χώρα κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών, με τις ίδιες όμως αποφάσεις έγινε επίσης δεκτό ότι η εμφανιζόμενη ως προσωρινή έως 31.12.2018 μείωση της καταβαλλόμενης σύνταξης δεν είναι πράγματι προσωρινή, εφόσον και μετά τον χρόνο αυτόν η σύνταξη των δικαστικών λειτουργών δεν πρόκειται να επανέλθει όχι μόνον στο ποσό στο οποίο ανερχόταν πριν από τη θεσπισθείσα με τις διατάξεις της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 περικοπή, αλλά ούτε καν στο μειωμένο ποσό στο οποίο ανερχόταν κατόπιν της περικοπής αυτής κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016. Τούτο δε ενόψει των θεσπιζόμενων με το άρθρο 14 του ίδιου ν. 4387/2016 ρυθμίσεων, διότι για τον επανυπολογισμό της σύνταξης (και ειδικότερα για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της) λαμβάνεται μεν υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, αλλά εφαρμόζονται και τα ποσοστά αναπλήρωσης, που θεσπίζονται με το άρθρο 8 του εν λόγω νόμου, στο οποίο παραπέμπει ρητώς η περίπτωση α' της παρ. 1 του ανωτέρω άρθρου 14, η εφαρμογή δε των ποσοστών αυτών, ως εκ του ύψους και της κλιμάκωσής τους, συνεπάγεται περαιτέρω διατάραξη της αναλογίας μεταξύ της καταβαλλόμενης στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης και των αποδοχών ενεργείας.

88. Συνεκτιμώντας τις ως άνω νομοθετικές μεταβολές καθώς και τα σχετικά νομολογιακά δεδομένα το Τμήμα διαπιστώνει ότι με τις προεκτεθείσες αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου και του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος έχουν επιλυθεί ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής των μεταβατικών διατάξεων των άρθρων 13 και 14 παρ. 2α του ν. 4387/2016, με τις οποίες, κατά τα ανωτέρω, προβλέφθηκε μεταβατικά ανώτατο όριο καταβαλλόμενων συντάξεων καθώς και η διατήρηση του ύψους των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων στο επίπεδο που είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, στο πλαίσιο, όμως, του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των εμμίσθων δημοσίων λειτουργών (πρβλ. ΑΕΔ 22/1985, 54/1997, 21/2004), υπαλλήλων και στρατιωτικών. Επίσης, διαπιστώνεται ότι, ενόψει και του ειδικού λειτουργικού status των δικαστικών λειτουργών, υφίσταται διάσταση της νομολογίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και του Ελεγκτικού Συνεδρίου όσον αφορά στη συμβατότητα προς υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές της ενσωμάτωσης της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των συντάξεων κατά το χρονικό διάστημα από 12.5.2016 έως 31.12.2018 (σχετ. αποφάσεις 1-4/2018 του Ειδικού

Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ΟΛΕΛΣυν 1975/2021, πρβλ. τη συγκλίνουσα, κατ' αποτέλεσμα, νομολογία του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη συμβατότητα των περικοπών των ν. 4024/2011 και 4051/2012 προς υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές, και δη απόφαση 164/2015 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, αντίστοιχα ΟΛΕΛΣυν 1975/2021).

89. Κατόπιν αυτών τίθεται εν προκειμένω το ζήτημα εάν η ενσωμάτωση, ως αριθμητικού μεγέθους, της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των βουλευτικών συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016, ήτοι από τη σύσταση του ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ), και έως 31.12.2018, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, τελεί στην περίπτωση των συνταξιούχων βουλευτών σε αρμονία προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και αρχές. Συναφώς δύνανται να υποστηριχθούν οι ακόλουθες ερμηνευτικές εκδοχές:

90.1. Κατά την πρώτη νομικώς υποστηρίξιμη ερμηνευτική εκδοχή οι κρίσεις της 1975/2021 απόφασης της Ολομέλειας ως προς την ερμηνεία των διατάξεων της παρ. 2^α του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, που αποτελούν τη νομική βάση και των επίδικων αξιώσεων χρονικού διαστήματος από 12.5.2016 έως 31.12.2017, ισχύουν, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής δικαιοσύνης, και κατά την εκδίκαση αγωγών συνταξιούχων βουλευτών με αντικείμενο αξιώσεις ερειδόμενες επί της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 του αυτού χρονικού διαστήματος, χωρίς να συνιστά αποχρώντα λόγο που να επιβάλλει διαφορετική κρίση, ενόψει των αρχών της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας, η ιδιότητα και το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό status του βουλευτή. Και τούτο καθόσον, παρά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού συστήματος των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας (ν.δ. 99/1974, όπως οι διατάξεις αυτού τροποποιήθηκαν και ισχύουν), και δη τους ειδικούς όρους απονομής και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, η βουλευτική σύνταξη συνιστά δημοσίου δικαίου δικαίωμα, συνδέθηκε δε η καταβολή της οργανωτικά με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών διά της εφαρμογής των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. και σκ. 23-26 της παρούσας), ενώ, το βάρος καταβολής των συντάξεων αυτών είχε επιρριφθεί με τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 στο Ελληνικό Δημόσιο, ήτοι στο συνταξιοδοτικό φορέα των έμμισθων δημοσίων λειτουργών.

90.2. Εξ άλλου, ανεξαρτήτως εάν οι συνταξιούχοι βουλευτές υπάγονται στον αναφερόμενο στο άρθρο 4 του ν. 4387/2016 όρο «λειτουργοί της Βουλής», συναφώς αν η υπαγωγή στον ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ) των συνταξιούχων βουλευτών είναι ή όχι αντίθετη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος ή προς άλλες τυχόν συνταγματικές διατάξεις, καθώς και αν η αναφερόμενη στο τρίτο Μνημόνιο δέσμευση για ενοποίηση όλων των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα αφορά και το φορέα παροχής της σύνταξης των βουλευτών, ήτοι το Ελληνικό Δημόσιο, από το πραγματικό της υπό κρίση υπόθεσης προκύπτει το μεν ότι το βάρος καταβολής των βουλευτών έχει ήδη αναλάβει ο e-ΕΦΚΑ, το δε ότι οι επίμαχες διατάξεις της παρ. 2^α

του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 εφαρμόστηκαν και επί των βουλευτικών συντάξεων από 12.5.2016 και εφεξής.

90.3. Τούτων δοθέντων δύναται να υποστηριχθεί η ερμηνευτική εκδοχή ότι με τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 δεν γίνεται γνήσια παραπομπή στις ισχύουσες κατά την 31.12.2014 διατάξεις που καθόριζαν το ύψος των βουλευτικών συντάξεων, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους ή μη, αλλά με αυτές συντελείται νέα εφεξής πρωτογενής ρύθμιση ως προς τον υπολογισμό των βουλευτικών συντάξεων που είχαν κανονισθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974, χωρίς πάντως να θίγονται παρελθούσες απαιτήσεις των συνταξιούχων από τυχόν αντισυνταγματικές περικοπές. Με τη ρύθμιση δε αυτή ενσωματώνεται ως αριθμητικό μέγεθος το ύψος στο οποίο αυτές ανέρχονταν κατά την ως άνω ημερομηνία, μετά την εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974 και των ποσοστιαίων μειώσεων που προβλέφθηκαν διαδοχικώς, μεταξύ άλλων, και με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και των υποπαραγράφων Β3 και Β4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Οι διατάξεις, άλλωστε, αυτές, ανεξαρτήτως της αντιθέσεώς τους ή μη σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, στον βαθμό που δεν είχε κηρυχθεί η αντισυνταγματικότητά τους από το ΑΕΔ, κατ' άρθρο 100 παρ. 4 του Συντάγματος, και δεν είχαν καθ' οιονδήποτε καταργηθεί, ήταν εν ισχύ και πράγματι καθόριζαν το ύψος των συντάξεων κατά την ως άνω ημερομηνία. Η ερμηνεία αυτή υποστηρίζεται και από τον σκοπό του Νομοθέτη, όπως αυτός αποτυπώνεται στο γενικό μέρος της οικείας αιτιολογικής εκθέσεως, κατά την οποία γίνεται ανακαθορισμός, κατ' επιταγή των αρχών της συμμετοχικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης των γενεών, των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων «με αναφορά στο νέο, ενιαίο τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξης», ενώ παράλληλα εξασφαλίζεται «πλήρης προστασία των κύριων συντάξεων, με πρόβλεψη προσωπικής διαφοράς». Στο ίδιο πλαίσιο, με την αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 14 του οικείου νόμου η επίκληση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως λόγου διατηρήσεως του ύψους των συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων σ' εκείνο στο οποίο αυτές πράγματι ανέρχονταν στις 31.12.2014, κατ' εφαρμογήν των τότε ισχυουσών διατάξεων, έχει την έννοια ότι ο Νομοθέτης θέλησε, και μετά την αναδιάρθρωση του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος με τη σύσταση ενός εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού κεφαλαίου, να συνεχίσει να επιρρίπτει το ίδιο δημοσιονομικό βάρος στις συντάξεις του Δημοσίου, χωρίς να επέρχονται σ' αυτές άμεσα περαιτέρω μειώσεις εξαιτίας της εντάξεώς τους στο νέο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα.

90.4. Εξ άλλου, οι οικείες ρυθμίσεις κείνται εντός του θεμιτού πεδίου επιλογών του νομοθέτη, ο οποίος δύναται κατ' αρχήν να προβεί και σε εφεξής επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων βουλευτικών συντάξεων, με την ενσωμάτωση και των επίδικων περικοπών, κατ' επίκληση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, με απώτερο στόχο τη σύμμετρη συμμετοχή όλων των συνταξιούχων στη μακροχρόνια απόδοση και αειφορία του εθνικού συνταξιοδοτικού κεφαλαίου και δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της

προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών. Και τούτο καθόσον αναλόγως του δημοσιονομικού περιβάλλοντος, ήτοι είτε των γενικών αντοχών του κρατικού προϋπολογισμού, στον βαθμό που οι συντάξεις του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος βουλευτών βαρύνουν ευθέως αυτόν, είτε του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου που έχει αναδεχθεί το σχετικό βάρος, τα τρέχοντα δημοσιονομικά και εισοδηματικά δεδομένα, δύναται να έχουν βαρύνουσα σημασία, δικαιολογώντας τη διατήρηση των περικοπών των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και των υποπαραγράφων Β3 και Β4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 επί των βουλευτικών συντάξεων, εφόσον τούτο, κατά την κρίση του νομοθέτη, η οποία υπόκειται σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο, παρίσταται απολύτως αναγκαίο για την περίσωση του συνταξιοδοτικού συστήματος, ως μηχανισμού διαχείρισεως εισφορών, κατανομής βαρών και διανομής των πεπερασμένων δημοσίων ασφαλιστικών πόρων. Για τον ίδιο δε λόγο δικαιολογείται ακόμη και η επιβολή σωρευτικών βαρών επί των βουλευτικών συντάξεων, όπως η επελθούσα κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής μειωτική αναπροσαρμογή της βουλευτικής σύνταξης, χωρίς τούτο να αντιβαίνει στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές, αφού η βουλευτική σύνταξη χορηγείται εφόσον συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις του ν.δ/τος 99/1974, καταβάλλεται δε, κατά κανόνα, παράλληλα με έτερη κύρια σύνταξη που δικαιούται ο συνταξιούχος βουλευτής λόγω της επαγγελματικής του ενασχόλησης.

91. Περαιτέρω, δύναται να υποστηριχθεί και η ακόλουθη ερμηνευτική εκδοχή:

91.1. Ενόψει του ιδιαίτερου λειτουργικού status των βουλευτών ο κοινός νομοθέτης διαχρονικά τους είχε επιφυλάξει ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, συνεκτιμώντας, μεταξύ άλλων, του συνεπαγόμενου λόγω των ασυμβιβάστων του άρθρου 57 του Συντάγματος κινδύνου αποξένωσης, ακόμα και απώλειας της επαγγελματικής δραστηριότητας που ασκούσε ο βουλευτής πριν από την εκλογή, διαχρονικά ο νομοθέτης προσέδιδε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο συνταξιοδοτικό σύστημα των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας. Ιδίως προέβλεπε ειδικούς όρους απονομής και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, ενώ, όσον αφορά το ύψος της βουλευτικής σύνταξης, καθιερώθηκε ο κανόνας της άμεσης διασύνδεσης αυτής με την βουλευτική αποζημίωση, συνακόλουθα της έμμεσης διασύνδεσης με τις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών. Στο ίδιο άλλωστε πλαίσιο εισήχθη ο κανόνας της αναλογίας, με βάση τα έτη θητείας, της βουλευτικής σύνταξης προς την βουλευτική αποζημίωση (βλ. αναλυτικώς σκέψεις 23-25 της παρούσας).

91.2. Περαιτέρω, κατά τα εκτιθέμενα στη σκέψη 27, της παρούσας ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια, στο βαθμό που δεν επηρεάζονται ήδη θεμελιωμένα δικαιώματα, να τροποποιεί τους όρους απονομής της βουλευτικής σύνταξης, παράλληλα, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, να επιβάλλει

βάρη και στις βουλευτικές συντάξεις, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές. Άλλωστε, στο ίδιο πνεύμα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι εναπόκειται, κατ' αρχήν, στην ευχέρεια του νομοθέτη, εν όψει και των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών, να μεταβάλλει για το μέλλον το συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών, ως προς το ύψος της σύνταξης και τον τρόπο καθορισμού της, χωρίς να επιβάλλεται η διατήρηση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος και του συστήματος κανονισμού του ν.δ/τος 99/1974, δοθέντος ότι δεν κατοχυρώνεται ούτε από την εθνική ούτε από τη διεθνή έννομη τάξη δικαίωμα σε βουλευτική σύνταξη συγκεκριμένου ύψους (πρβλ. ΟΛΕΛΣ 742/2018 σκ. 7.3, 1388/2018 σκ. 8.5 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία ΕΔΔΑ). Η ρυθμιστική, όμως, αυτή επέμβαση του νομοθέτη, πέραν του ότι πρέπει να είναι αιτιολογημένη, υπό την έννοια ότι πρέπει να προκύπτει ότι έχει δομηθεί, τουλάχιστον, κατόπιν συνεκτίμησης του ειδικού λειτουργικού status του βουλευτή και των επιπτώσεων της επέμβασης αυτής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, είναι επιτρεπτή μόνο στο μέτρο που είναι συμβατή προς τις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Και τούτο καθόσον κατά τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στη σκέψη 26 της παρούσας η κανονισθείσα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974 βουλευτική σύνταξη, που καταβάλλεται ισοβίως στους δικαιούχους μετά τη λήξη της εντολής, συνιστά δημοσίου δικαίου δικαίωμα το οποίο εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, ως γεγεννημένη αξίωση, ενώ, προστατεύεται και ως νόμιμη προσδοκία βάσει της ως άνω συνταγματικής διάταξης σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

91.3. Υπό το πρίσμα αυτό, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του ν. 4387/2016, και ιδίως από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της 25^{ης}.4.2016 και 5^{ης}.5.2016 της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων, τα Πρακτικά των ΡΚ και ΡΚΑ Συνεδριάσεων της Βουλής στις 7 και 8 Μαΐου 2016, τις μελέτες που συνοδεύουν τον εν λόγω νόμο, αλλά και από την αντιπαραβολή της διάταξης του άρθρου 4 του σχεδίου νόμου επί της οποίας γνωμοδότησε η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου με τα Πρακτικά της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της 20.4.2016 με την ισχύουσα, προκύπτει ότι κατά την κατάσταση του νόμου, οι βουλευτές που είχαν δικαιωθεί σύνταξης με βάση το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974 δεν ενέπιπταν στο ρυθμιστικό πεδίο του ν. 4387/2016. Αντίθετα, από την αρχική διατύπωση της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 προκύπτει ότι οι συνταξιούχοι βουλευτές συνιστούσαν μία εκ των εξαιρουμένων από το πεδίο εφαρμογής του νόμου κατηγοριών. Και τούτο με την αιτιολογία ότι η «εκ των πραγμάτων υπαγωγή τους στον ΕΦΚΑ θα δημιουργήσει επί του παρόντος μείζονα διαχειριστικά προβλήματα [...] η υπαγωγή στον προαναφερόμενο φορέα και των προσώπων αυτών θα εξεταστεί σε δεύτερη φάση και αφού εξασφαλισθεί η ομαλή ένταξή τους στο φορέα αυτό».

91.4. Παρέπεται συνεπώς ότι, ανεξαρτήτως εάν οι συνταξιούχοι βουλευτές υπάγονται στον αναφερόμενο στο άρθρο 4 του ν. 4387/2016 όρο «λειτουργοί της Βουλής», συναφώς αν η υπαγωγή στον ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ) των συνταξιούχων βουλευτών είναι ή όχι αντίθετη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος ή προς άλλες τυχόν

συνταγματικές διατάξεις, καθώς και αν η αναφερόμενη στο τρίτο Μνημόνιο δέσμευση για ενοποίηση όλων των φορέων κύριας ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα αφορά και το Ελληνικό Δημόσιο, υπό την ιδιότητά του ως φορέα παροχής της σύνταξης των βουλευτών, σε κάθε περίπτωση δεν προκύπτει με σαφήνεια από το πλέγμα των διατάξεων του ν. 4387/2016, οι οποίες πάντως, όπως προκύπτει από το πραγματικό της συγκεκριμένης υπόθεσης έχουν εφαρμοστεί από τη συνταξιοδοτική διοίκηση και στους συνταξιούχους βουλευτές, αν κατά την κατάσταση του νέου ασφαλιστικού συστήματος, και συγκεκριμένα κατά τη νομοτεχνική επεξεργασία του άρθρου 14 παρ. 2 του νόμου, είχαν ληφθεί υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974. Ιδίως τα δομικά χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος, στα οποία σαφώς περιλαμβάνεται η βάση υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, ήτοι η βουλευτική αποζημίωση.

91.5. Και τούτο παρά το γεγονός ότι πριν από την έναρξη ισχύος των διατάξεων του ν. 4387/2016 (12.5.2016) είχε προηγηθεί και η μειωτική αναπροσαρμογή της βουλευτικής σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, η οποία, ανεξαρτήτως του χρόνου έκδοσης των σχετικών πράξεων αναπροσαρμογής από τη συνταξιοδοτική διοίκηση, ισχύει από 1.1.2016 (βλ. σχετ. τα προσκομισθέντα ενημερωτικά σημειώματα από τα οποία προκύπτει η τμηματική παρακράτηση της διαφοράς).

91.6. Στο πλαίσιο αυτό, εξεταστέα παρίσταται περαιτέρω, ενόψει και της πολλαπλότητας των επιβληθεισών στις βουλευτικές συντάξεις μειώσεων, η επίδραση των ως άνω νομοθετικών μεταβολών σε πραγματικό επίπεδο, ήτοι στη διαμόρφωση της βουλευτικής σύνταξης του ενάγοντος. Ειδικότερα, η βασική σύνταξη του ενάγοντος, υπολογισθείσα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974 με βάση τα έτη που διετελέσε βουλευτής (7-00-05), αντιστοιχεί στο 43,5% της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. σχετ. 218/2003 πράξη κανονισμού βουλευτικής σύνταξης της 43^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ.) και τον Ιανουάριο του έτους 2013 ανερχόταν σε 2.583,44 ευρώ. Περαιτέρω, επί της βασικής σύνταξης του ενάγοντος επιβλήθηκε και η περικοπή της περ. θ' της παρ. 1 της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, καθώς είναι δικαιούχος και έτερης σύνταξης. Όπως δε προκύπτει από το προσκομισθέν ενημερωτικό σημείωμα σύνταξης μηνός Δεκεμβρίου 2014 οι ακαθάριστες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος (συμπεριλαμβανομένου του επιδόματος εξομάλυνσης και του ΕΟΒ, αφαιρουμένων των περικοπών που επιβλήθηκαν με το άρθρο 1 του ν. 4024/2011, το άρθρο 1 του ν. 4051/2012 και της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012) ανήλθαν στο ποσό των 1.844,36 ευρώ, εκ των οποίων το ποσό των 227,31 ευρώ αντιστοιχεί στην περικοπή της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, και το καθαρό πληρωτέο [αφαιρουμένων των κρατήσεων (φόρος, παρακράτηση υπέρ υγειονομικής περίθαλψης του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, ΕΑΣ, ΠΟΠΣ, έκτακτη εισφορά ν. 3986/2011)] ανερχόταν σε 1.290,30 ευρώ. Αντίστοιχα, από το ενημερωτικό σημείωμα σύνταξης μηνός Δεκεμβρίου 2016, στο οποίο ενσωματώνεται και η αναπροσαρμογή της βασικής σύνταξης του ενάγοντος κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015

απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, οι συνολικές ακαθάριστες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος ανήλθαν στο ποσό των 1.645,28 ευρώ, εκ των οποίων το ποσό των 206,45 ευρώ αντιστοιχεί στην περικοπή της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ενώ, το καθαρό πληρωτέο ποσό ανήλθε σε 1.298,47 ευρώ.

91.7. Κατ' αναλογία, η βασική βουλευτική σύνταξη συνταξιούχου βουλευτή με δεκαεπτά (17) έτη βουλευτείας, η οποία, υπολογισθείσα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974, αντιστοιχεί στο 80% της βουλευτικής αποζημίωσης, ήτοι στο ανώτατο δυνάμενο να προσδιορισθεί ποσό, ανερχόταν τον Ιανουάριο του έτους 2013 στο ποσό των 4.724,10 ευρώ. Επιβληθείσας δε της περικοπής της βασικής σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της περ. θ' της παρ. 1 της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, οι ακαθάριστες συντάξιμες αποδοχές βουλευτή με 17 έτη βουλευτείας ανέρχονταν το Δεκέμβριο του έτους 2014 (συμπεριλαμβανομένου του επιδόματος εξομάλυνσης και του ΕΟΒ, αφαιρουμένων των περικοπών που επιβλήθηκαν με το άρθρο 1 του ν. 4024/2011, το άρθρο 1 του ν. 4051/2012 και της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012) στο συνολικό ποσό των 2.906,99 ευρώ, εκ των οποίων το ποσό των 502,31 ευρώ αντιστοιχεί στην περικοπή της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ενώ, το καθαρό πληρωτέο ποσό [αφαιρουμένων των κρατήσεων (φόρος, παρακράτηση υπέρ υγειονομικής περίθαλψης του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, ΕΑΣ, ΠΟΠΣ, έκτακτη εισφορά ν. 3986/2011)] ανέρχεται στο ποσό των 1.640,65 ευρώ. Αντίστοιχα, μετά την αναπροσαρμογή της βασικής βουλευτικής σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, οι συνολικές ακαθάριστες συντάξιμες αποδοχές ανέρχονταν στο ποσό των 2.599,88 ευρώ, εκ των οποίων το ποσό των 438,43 ευρώ αντιστοιχεί στην περικοπή της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ενώ, το καθαρό πληρωτέο ποσό ανέρχεται στο ποσό των 1.539,20 ευρώ.

91.8. Ενόψει και των ως άνω αριθμητικών δεδομένων, οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, με τις οποίες, κατά τα ανωτέρω, προβλέφθηκε μεταβατικά η διατήρηση του ύψους των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων στο επίπεδο που είχαν διαμορφωθεί κατά τις 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, και όπως οι διατάξεις αυτές εφαρμόστηκαν επί των βουλευτικών συντάξεων κατά το επίδικο χρονικό διάστημα (έως 31.12.2017), εγείρουν ζητήματα συνταγματικότητας αναφορικά με την ενσωμάτωση, ως αριθμητικού μεγέθους, της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των συντάξεων αυτών για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016, ήτοι από τη σύσταση του ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ), και έως 31.12.2018. Και τούτο προεχόντως διότι κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα εφαρμόστηκαν, κατά περίπτωση, σωρευτικά οι διατάξεις της περ. θ' της παρ. 1 της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2016, παράλληλα δε αναπροσαρμόστηκε μειωτικά η βουλευτική σύνταξη κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015. Ειδικότερα, στον βαθμό που ο νομοθέτης, ενόψει και του ειδικού συνταξιοδοτικού status του βουλευτή, δεν προέβη σε

ειδικότερη αιτιολόγηση της διατήρησης των περικοπών που επιβλήθηκαν στις βουλευτικές συντάξεις κατ' εφαρμογή των ν. 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012 μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, σε συνάρτηση, τόσο με τα γενικότερα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που έλαβε κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ του ν. 4387/2016, όσο και σε σχέση με την μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 α του ν. 4387/2016 με τις οποίες εξακολούθησαν να εφαρμόζονται οι διατάξεις των προαναφερόμενων νόμων, αποτελούν συνέχεια των αρχικών νομοθετημάτων που τις θέσπισαν. Συνεπώς, η περικοπή της βουλευτικής σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 εξακολουθεί και υπό την ισχύ του ν. 4387/2016 να συνιστά μέτρο με άμεσο δημοσιονομικό αποτέλεσμα χωρίς διαρθρωτικά χαρακτηριστικά. Λόγω δε του σωρευτικού, ενόψει και της επελθούσας κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής μειωτικής αναπροσαρμογής, αποτελέσματος της επίμαχης περικοπής στο ύψος των βουλευτικών συντάξεων, εγείρονται, αντίστοιχα προς τα αναδειχθέντα στη σκέψη 67 της παρούσας, ζητήματα συμβατότητας της επίμαχης περικοπής προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ.1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της προσωπικής ευημερίας, της ισότητας- εν προκειμένω υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας- και των δημοσίων βαρών, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, που παρέχουν μείζονα προστασία σε σχέση με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και, ως εκ τούτου, παρέλκει η αυτοτελής εξέτασή του.

92. Ο ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο (...)» (Α'127/29.6.2020) ορίζει στο άρθρο 162 ότι: «1. Τμήμα του Δικαστηρίου, όταν επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας, μπορεί, με απόφασή του που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια. Οι παρ. 4 και 6 του άρθρου 163 εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή. (...) 2. Η απόφαση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Τμήμα που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους παρεμβάντες ενώπιον της Ολομέλειας». Με τις διατάξεις αυτές ρυθμίζεται ο θεσμός του προδικαστικού ερωτήματος στις δίκες ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πλαίσιο υποθέσεων στις οποίες είτε ανακύπτουν ζητήματα που από τη φύση τους έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικό αριθμό διαφορών, είτε κρίνεται ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος – στην έννοια της οποίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι εμπίπτει και η αντίθεση σε συνταγματικές αρχές - χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. και την ομοίου περιεχομένου προϋσχύσασα διάταξη του άρθρου 108 Α του π.δ. 1225/1981, ΕλΣυν Ολ. 484/2018, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1510/2016). Περαιτέρω, κατ'

ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 163 παρ. 4, περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, η υποβολή δε του ερωτήματος συνεπάγεται υποχρεωτικά την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο νομικό ζήτημα, τόσο εκείνων που δεν έχουν συζητηθεί, όσο και εκείνων που έχουν συζητηθεί.

93. Με βάση τα ανωτέρω εκτεθέντα και δοθέντος ότι: α) στην υπό κρίση υπόθεση ανακύπτει το ζήτημα της συμβατότητας προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου- εν προκειμένω υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας- και των δημοσίων βαρών, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης της αναλογικότητας (i) της περ. θ της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (σκέψεις 57 και 58), και (ii) της ενσωμάτωσης, ως αριθμητικού μεγέθους, της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των βουλευτικών συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016, ήτοι από τη σύσταση του ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ), και έως 31.12.2018 κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 14 παρ. 2^α του ν. 4387/2016 (βλ. σκέψεις 90 και 91) και β) δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που να τα επιλύει, το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει να υποβληθούν αντίστοιχα προδικαστικά ερωτήματα στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, προκειμένου να αποφανθεί επ' αυτών, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 162 του ν. 4700/2020. Ακολουθώντας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 162 παρ. 1 και 163 παρ. 4 του ν. 4700/2020, πρέπει να διαταχθεί η δημοσίευση περίληψης της παρούσας σε δύο εφημερίδες των Αθηνών.

94. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 162 παρ. 1 και 163 παρ. 4 του ν. 4700/2020 προκύπτει ότι, όταν σε ένδικο βοήθημα που εκκρεμεί ενώπιον Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, αναστέλλεται η εκδίκαση της εκκρεμούς υπόθεσης έως τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης της Ολομέλειας (σχετ. ΕλΣυν II Τμ. 1114/2020, III Τμ. 431/2017, 957, 1218/2021).

95. Κατόπιν αυτών, η εκδίκαση της υπό κρίση αγωγής κατά το σκέλος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της περικοπής που υπέστη η βουλευτικής του σύνταξης κατ' εφαρμογή της περ. θ της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 πρέπει να ανασταλεί. Περαιτέρω, το Τμήμα εκτιμά, ότι ενόψει του σύνθετου χαρακτήρα της υπό κρίση αγωγής και δη κατά το σκέλος των αξιώσεων του ενάγοντος που ερείδονται επί της εφαρμογής των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και εκτείνονται από 1.2.2013 έως 31.12.2017 πρέπει, για λόγους ασφάλειας δικαίου και ενιαίου της κρίσης, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, να αναστείλει την εκδίκαση της αγωγής, μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης της Ολομέλειας επί του παραπεμφθέντος προδικαστικού ερωτήματος για όλο το φάσμα των εν λόγω αξιώσεων.

96. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει η ένδικη αγωγή α) να γίνει εν μέρει δεκτή κατά το κεφάλαιο που αφορά στην ΕΑΣ και να υποχρεωθεί το Ελληνικό

Δημόσιο να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των 2.237,73 ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής β) να απορριφθεί κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της μειωτικής αναπροσαρμογής της βουλευτικής του σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, γ) να απορριφθεί κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της περικοπής της βουλευτικής του σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4051/2012, δ) να απορριφθεί κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος επί της κατάργησης των δώρων εορτών και του επιδόματος αδείας και ε) να παραπεμφθούν στην Ολομέλεια τα εκτιθέμενα στη σκέψη 93 της παρούσας ζητήματα και να ανασταλεί η εκδίκαση της αγωγής κατά τα συναφή κεφάλαια.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την αγωγή κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της επιβολής στη σύνταξή του της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων.

Υποχρεώνει το Ελληνικό Δημόσιο να καταβάλει στον ενάγοντα για την αιτία αυτή το ποσό των δύο χιλιάδων διακοσίων τριάντα επτά ευρώ και εβδομήντα τριών λεπτών (2.237,73€).

Απορρίπτει την αγωγή κατά το σκέλος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της μειωτικής αναπροσαρμογής της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής.

Απορρίπτει την αγωγή κατά το σκέλος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της περικοπής της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4051/2012.

Απορρίπτει την αγωγή κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος ερειδόμενες επί της Υποπαραγράφου Β4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

Παραπέμπει στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

Εάν είναι συμβατές προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας οι διατάξεις (i) της περ. θ της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και (ii) η ενσωμάτωση της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των βουλευτικών συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016, ήτοι από τη σύσταση του ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ), και έως 31.12.2018, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 14 παρ. 2^α του ν. 4387/2016.

Αναστέλλει την εκδίκαση της αγωγής κατά το μέρος που αφορά στις περικοπές της σύνταξης του ενάγοντος κατ' εφαρμογή των διατάξεων της περ. θ της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και (ii)

της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, σύμφωνα με τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη στις 15.12.2022 και στις 21.3.2023.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΜΙΧΑΛΑΚΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου (Β' Τμήμα Διακοπών) στις 12 Ιουλίου 2023.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ